

Srđan Ferenčak
Maja Husar
Snježana Matak
Marko Rajić
Anita Tufekčić

Kako učiti, zamišljati, birati, rasti i djelovati ODRŽIVO

Srđan Ferenčak
Maja Husar
Snježana Matak
Marko Rajić
Anita Tufekčić

**Kako učiti, zamišljati,
birati, rasti i djelovati
ODRŽIVO**

Izdavač:

Nansen dijalog centar
Cvjetkova 32, Osijek
Za izdavača: Ivana Milas

Priručnik napisali:

Srđan Ferenčak
Maja Husar
Snježana Matak
Marko Rajić
Anita Tufekčić

Urednica: Zehra Delić

Lektorica: Božica Ditrih

Dizajn i grafičko oblikovanje: Đuro Jelečević

Tisak: Studio HS internet d.o.o., Osijek

Naklada: 500 komada

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek pod brojem 150415059.

ISBN: 978-953-98992-8-6

Sva prava pridržava izdavač.

Prilikom korištenja materijala iz ovog priručnika molimo navedite izvor.

Tiskanje priručnika omogućeno je kroz projekt UZBRDO koji je financiran kroz Švicarsko-hrvatski program suradnje. Projekt je sufinancirao Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Mišljenje, stavovi i sadržaj unutar ovog priručnika su isključiva odgovornost Nansen dijalog centra i projektnih partnera i ne odražavaju nužno stajališta Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.

**Kako učiti, zamišljati,
birati, rasti i djelovati
ODRŽIVO**

Sadržaj

O projektu UZBRDO.....	8
Tko smo i kako smo.....	10
Održivi razvoj i UZBRDO.....	14
Nastavne metode korištene u projektu.....	28
Kako povezati naše ideje s kurikulumom za međupredmetnu temu Održivi razvoj za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj.....	40
Video materijali.....	222
Online susreti - ono što nas je pratilo.....	226
Istraživali smo i koristili:.....	237
Zahvale.....	240

*„Vjerujem da je imati zemlju i ne uništiti je
najljepši oblik umjetnosti koji biste mogli poželjeti.“*

(Andy Warhol)

O projektu UZBRDO

Projekt UZBRDO osmišljen je i proveden u partnerstvu nositelja Nansen dijalog centra i 11 projektnih partnera: ISKRA waldorfska inicijativa i 10 osnovnih škola Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije: OŠ “Mladost” Osijek; OŠ “Tin Ujević” Osijek, OŠ Vladimira Becića Osijek, OŠ Dalj, Dalj; OŠ Zmajevac, Zmajevac; OŠ Lug, PŠ Vardarac; OŠ Blage Zadre Vukovar; OŠ Siniše Glavaševića Vukovar; OŠ “Vladimir Nazor” Komletinci; OŠ “Antun i Stjepan Radić” Gunja.

Projektom smo razvijali i dodatno jačali kapacitete, vještine, znanja i aktivno sudjelovanje učenika i njihovih nastavnika u području održivog razvoja u školama Istočne Hrvatske, kroz provedene aktivnosti treninga i studijskih putovanja za nastavnike, provedbu radionica, mini projekata i terenskih nastava za učenike i kroz aktivnosti umrežavanja škola.

Škole partneri dio su mreže interkulturnih škola s kojima Nansen dijalog centar surađuje unatrag 15 godina kroz program interkulturnog učenja te je projekt UZBRDO bio prilika za nadogradnju i obogaćivanje našeg dugogodišnjeg rada na području izgradnje socijalne kohezije novim i kreativnim aktivnostima. Iskorak u sveobuhvatnu temu održivog razvoja pomogao nam je dodatno osvijestiti važnost upravo razvoja odnosa u promišljanju i oživotvorenju održivosti zajednica u kojima živimo, učimo, razvijamo se i djelujemo.

Planiran i osmišljen u ljeto 2018. godine, projekt je započeo u ljeto 2019. godine, a provedba je bila je sve samo ne obična. U dvije školske godine 2019./20. i 2020./21. više od 70% školskih dana obilježila je pandemija Covid-a 19, a više od 40% vremena poučavanje se u te dvije godine odvijalo online.

Usprkos navedenom, projekt smo uspješno priveli kraju, a kvantitativni rezultati daleko su premašili planirane: u provedbu projekta se uključilo čak 38 učitelja kroz edukacije i studijska putovanja, a 52 nastavnika u provedbu aktivnosti (od planiranih 20), te čak 400 učenika u šk.godini 2019./20. i 550 učenika u 2020./21. (od planiranih 200). Održano je čak 68 radionica i provedeno 10 mini projekata u školama. Proveli smo dva studijska putovanja za nastavnike i čak 20 dana

terenske nastave s uključenih 330 učenika, razvili digitalne materijale i održali susrete umrežavanja u online okruženju.

Važnije od brojki ostaje osjećaj postignuća usprkos okolnostima; suradnja nastavnika, škola, učenika i roditelja; provedba izvannastavnih sadržaja u okolnostima kad je to bilo skoro nemoguće, zalaganje i zagovaranje važnosti teme, kreativnost u prilagodbi sadržaja i načina poučavanja te ogromna volja, energija, motivacija i podrška među partnerima.

I koliko god je situacija pandemije imala loših učinaka, istovremeno je dodatno naglasila važnost poučavanja i razvijanja svijesti o potrebi stalnog, svakodnevnog i sveobuhvatnog djelovanja sukladno načelima održivog razvoja.

Svim našim aktivnostima cilj je bio razvijati svijest o potrebi zajedničkog sudjelovanja svih dionika u izgradnji održive zajednice te promovirati odgoj i obrazovanje za održivi razvoj i vjerujemo da smo našim učenjem, radom i zalaganjem to i ostvarili, usprkos okolnostima koje su nas zatekle.

Sve provedene aktivnosti opisane su i ukupljene u ovaj portfolio koji je pred vama i nadamo se da će vam poslužiti kao koristan izvor materijala i ideja te inspiracija za neke nove i naredne projekte i aktivnosti u poučavanju održivog razvoja.

Ivana Milas

Tko smo i kako smo

Drago mi je što ovog trenutka držite baš ovu knjigu u rukama jer svako promišljanje o održivom razvoju budi nadu u budućnost.

U ovoj knjizi/priručniku/kutijici ideja pronaći ćete pregršt razmišljanja, ideja i poticaja za djelovanjem, stvaranjem bolje budućnosti. Učitelji su učili na radionicama i studijskim putovanjima, razmišljajući i radeći. To isto su činili i zajedno sa svojim učenicima.

U projektu UZBRDO poticali su održivo učenje, zamišljanje, biranje, rast i djelovanje svojih učenika:

- OŠ Vladimira Becića Osijek, Osijek
Maja Gligorov Radić, Ivona Vavra i Marko Rajić
- OŠ Dalj, Dalj
Daniela Maršalek, Lidija Prša Plazibat
- OŠ Siniše Glavaševića, Vukovar
Ana Kandera, Branimira Barun, Ankica Strešnjak, Marija Skender, Marina Tufekčić, Ljubica Glušac - Lukić, Zdenka Kruljac. Jasminka Marić, Mirjana Oreščanin, Dražen Budimir, Sanela Bunić, Goran Bunić, Ivana Skender, Sanela Kralj, Ivan Groznica, Slavko Čučković, Maja Stjepanović,, Predrag Tomić, Stevan Šaulić, Antonija Štajduhar, Danijela Dača Jonjić, Branka Križan, Karolina Nadaždi Hideg
- OŠ "Mladost" Osijek, Osijek
Zorica Mohnacki, Nikolina Mandić Gregić, Zehra Delić, Petar Kopunović Legetin prve godine, Marina Matoković druge godine provedbe projekta
- OŠ "Vladimir Nazor", Komletinci
Snježana Matak, Marija Čorić, Ljubica Martinović, Marija Škrobo
- OŠ "Antun I Stjepan Radić", Gunja
Anita Tufekčić, Marin Adžaga

- OŠ “Tin Ujević”, Osijek
Jasenka Vajdić, Ivana Nenadić i Dunja Kasač
- OŠ Lug, Lug - LASKÓI ÁLTALÁNOS ISKOLA
Maja Husar
- OŠ Blage Zadre, Vukovar
Ivana Pejić Šmit, Patricija Burazin, Ljiljana Vidović, Jasminka Kosor, Ana Kurbalija
- OŠ Zmajevac, Zmajevac
- Tatjana Tomek, Dragana Božić, prva godini projekta sudjelovala je Krisztina Kodvanj, a u drugoj Kristina Welzer.

Sve napisano ovdje odraz je kreativnosti učitelja i njihovih osobnih izričaja. Stvarali su slobodno i bez granica što je prouzročilo zadovoljstvo i učenika i učitelja. Ponekad su bilježili detaljnije svoje pripremanje za izvođenje aktivnosti. Ponekad je to bilo samo zapisivanje ideje te razvijanje aktivnosti zajedno s učenicima. Pronaći ćete ovdje radionice koje ćete moći odmah primijeniti, ali isto tako i radionice koje ćete sami sukreirati s autorima i svojim učenicima.

Mini projekti mogu vam biti dobar način kako potpuno zainteresirati i aktivirati učenike.

U vremenima kada je sve stalo, sudionici projekta UZBRDO povezali su se snimanjem i međusobnim dijeljenjem video uradaka.

U ograničenim uvjetima morali smo mijenjati planove pa smo susrete imali online. Bilo je to veselo i zanimljivo iskustvo za sve sudionike.

Većina sudionika, učitelja i učenika, nastavit će održivo i u budućnosti.

Zehra Delić

*„Non scholae, sed vitae discimus.”
„Ne učimo za školu, nego za život.“*

Seneka

Održivi razvoj i UZBRDO

Autor: Srđan Ferenčak, mag. phil. et univ. bacc. relig.

IDEJA “ODRŽIVOG RAZVOJA”

Dogodio se velik pomak tijekom 19. i 20. st. u području uvjeta života na planeti Zemlji za velik broj ljudi. Razvojem znanosti i medicine povećao se prosječni životni vijek čovjeka, razvojem tehnike i tehnologije olakšali su se životni i radni uvjeti, a političko-društvena zbivanja 20. st., praćena nezapamćenim nehumanostima tijekom čak dva svjetska rata, dovela su do promišljanja o nužnosti promjena na području ljudskih prava i društvene pravednosti.

Ne bi bilo precizno reći da se radi o diskontinuitetu, tj. da tek 20. st. donosi razvojnu komponentu. Baš nasuprot, mnoge ideje, zbivanja i otkrića tijekom povijest čovječanstva doprinijela su kvantnom “razvojnem skoku” 20. stoljeća.

Razvoj koji je vodio u svijet kakav danas poznajemo, ponajviše predvođen ekonomskim napretkom, donio je novu vrstu “cijene” koju je trebalo platiti. Novovjekovna ideja napretka, koju možemo sažeti u sintagmu “znanje je moć”, gdje se moć očituje u ovladavanju prirodom - dobila je odgovor i to od same prirode. To je podsjetilo čovječanstvo da smo, osim što smo kulturna i društvena bića, ujedno i bića prirode i od nje smo neodvojivi te o njoj neminovno ovisimo. Javlja se potreba promišljanja o dobrobiti ne samo čovjeka, već čitave planete Zemlje i svih njenih stanovnika.

DEFINICIJA ODRŽIVOG RAZVOJA

Održivi razvoj se najjednostavnije može definirati kao:

“razvoj, koji uzima u obzir sve potrebe sadašnjih generacija, bez ugrožavanja mogućnosti budućih generacija da ostvare svoje potrebe”. Ovakvu definiciju je prvi puta dala 1987. godine Svjetska komisija za okoliš i razvoj.

No, ta definicija ide u korak s mudročću kojom su domorodački narodi “Novog svijeta” pokušali europskog čovjeka otrijezniti od osjećaja moći za ovladavanjem prirodom, a poglavica Bik Koji Sjedi u svojoj *Poruci bijelom čovjeku*, sažeo ju je u rečenici:

“Zemlja ne pripada nama, već smo je posudili od onih koji dolaze nakon nas”.

DEKLARACIJA O OKOLIŠU I RAZVOJU (Rio de Janeiro, 1992.)

Deklaracija o okolišu i razvoju, tzv. *Deklaracija iz Rija*, dokument je Ujedinjenih naroda prihvaćen 1992. godine na Konferenciji o okolišu i razvoju (UNCED), poznatoj i kao *Summit o Zemlji*.

Deklaracija čini 27 načela ključnih za održivi razvoj. Neka od načela te deklaracije pravni i etički stručnjaci smatraju trećom generacijom prava.

3 KOMPONENTE ODŽIVOG RAZVOJA

Održivi razvoj sastoji se od tri glavna područja ili komponente koje su u ideji održivog razvoja, kao jedinog mogućeg razvoja, jednako važne i međusobno se podupiru.

Tri komponente održivog razvoja su:

1. ekološka održivost
2. društvena pravednost
3. gospodarski razvoj.

.AGENDA 2030. Ujedinjenih Naroda

Nadovezujući se i proširujući Milenijske ciljeve održivog razvoja, Ujedinjeni Narodi donijeli su smjernice, kojima se pomoću 17 globalnih ciljeva za održivi razvoj do 2030. godine planira podići kvaliteta života. Agenda 2030. osvrće se na probleme sva tri područja održivog razvoja te potiče da se strategijama (međunarodnim, nacionalnim, regionalnim i lokalnim) djeluje u smjeru ostvarivanja tih ciljeva.

Opći cilj održivog razvoja je dugoročna stabilnost, praćena razvojem. Razvoj se odvija u području socijalne pravednosti i ljudskih prava, ali jednako tako i u području gospodarstva i inovacija. Ekološka komponenta pri tome mora biti kriterij za razvoj, tj. prirodni svijet i okoliš ne smiju biti više dovođeni u ugrozu radi čovjekova napretka.

17 GLOBALNIH CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA

CILJEVI PROJEKTA UZBRDO I DOPRINOS TEMI ODRŽIVOG RAZVOJA

Postavljeni su ciljevi projekta UZBRDO:

1. Razvijanje i dodatno jačanje kapaciteta, vještina, znanja i poticanje aktivnog sudjelovanja učenika i njihovih nastavnika u području održivog razvoja u školama Istočne Hrvatske
2. Razvijanje svijesti o potrebi održivog razvoja zajednice
3. Poticanje i osnaživanje međusektorske suradnje između škola, civilnih udruga i sudionika u lokalnoj zajednici (lokana samouprava, udruge, KUD-ovi, manjinske zajednice, privredni subjekti i poslovni sektor itd.)

Što smo željeli postići ostvarenjem ciljeva?

Upoznavanjem učenika s konceptom održivog razvoja i jačanjem njihovih kapaciteta organizirajući radionice, mini-projekte i terenske nastave željeli smo ih usmjeriti, osvijestiti im mogućnosti te ih osnažiti i potaknuti na odgovorno ponašanje i aktivno djelovanje u smjeru izgradnje održivih zajednica.

Kontinuiranim radom s nastavnicima organiziranim edukacijama, studentskim putovanjima i mentorskim sastancima osnaživali smo njihove kompetencije kako bismo osigurali diseminaciju na veliki broj učenika i multiplicirajući efekt u budućnosti.

Povezivanjem nastavnika, učenika i partnerskih škola međusobno, osnažujemo ih, kako pojedinačno, tako i kao mrežu škola. Uključivanjem sudionika iz lokalne zajednice stvaramo dugoročnu platformu za šire djelovanje u smjeru unaprijeđenja društvene i ekonomske kohezije u njihovim zajednicama, koje počivaju na principima održivog razvoja.

METODIČKI PRISTUP

Metodički pristup u temama održivog razvoja je jednako važan koliko i sadržaj. Projektne aktivnosti koje su se oslanjale na izravan susret s temama održivosti (poput radionica, terenskih nastava, studijskih putovanja i mini-projekata), podrazumijevale su prijenos znanja i vještina, ali i pristup koji bi sudionike mogao nagnati na promjenu pristupa, načina razmišljanja ili pak promjenu vrijednosne paradigme.

Zbog toga su navedene aktivnosti bile temeljene na iskustvenom ili doživljajnom učenju kao osnovi za razumijevanje održivosti. Također, iskustveno učenje pomoglo je u trajnijem pohranjivanju znanja, vještina i vrijednosti. Ujedno, to je pristup koji je blizak životu i jedino iskustvom je moguće steći objektivne uvide u teme održivosti, poput razumijevanja prirodnih procesa i ritmova ili značaja kreacije vlastitim rukama. Vrijednosti naučene kroz doživljajne aktivnosti, pomno biranog sadržaja i metodike, traju dugoročno i utječu na kasniji odabir kvalitete života. Oni koji su imali priliku posjećivati bake i djedove na selima, najbolje znaju koliko je taj dio djetinjstva obilježen pozitivnim utjecajem na daljnji razvoj osobnosti.

Osim toga, kroz metodiku koja je uključivala cjeloviti pristup (rad rukama, srcem i glavom), kojoj su značajno doprijenili stručni suradnici partnerske organizacije *ISKRA waldorfska inicijativa*, uspjeli smo kroz aktivnosti raditi na kapacitiranju učenika sposobnostima poput inicijativnosti, odgovornosti, kreativnosti, suradnje s drugima itd. te njegovati osjećaj "ja to mogu!", koji je osnova za samostalno djelovanje u budućnosti, a to je ono čemu pedagoški stremimo kada razmišljamo o budućim nositeljima promjena u zajednicama. Razvoj volje i emocija se, kao pedagoška meta-tema, provlačio kroz aktivnosti jednako koliko i rad na kognitivnim procesima.

Edukacija učitelja/nastavnika, koja je uključivala i studijska putovanja, imala je svrhu osposobiti ih za praktičniju i konkretniju primjenu međupredmetne teme održivog razvoja, ali i kapacitirati ih različitim mogućnostima primjene tema održivosti, kao poticaj na primjenu u njihovim školama i lokalnim zajednicama.

TERENSKJE NASTAVE UČENIKA

UČIONICA ODRŽIVOG RAZVOJA

Terenska nastava u Učionici održivog razvoja, čiji je nositelj ISKRA waldorfska inicijativa, odvijao se od rujna do listopada 2020.

Učionicu održivog razvoja posjetila su 134 učenika tijekom ukupno deset terenskih nastava. U aktivnostima su sudjelovali učenici od 1. do 8. razreda.

Najvažniji segment terenske nastave bio je doživljajno proći kroz sve tri domene održivog razvoja (ekologija, društveni odnosi te gospodarstvo i inovacije), kako bi učenici primjerenije razumjeli na što se održivi razvoj odnosi.

Terenska nastava se sastojala od 3 radioničke cjeline:

1. Igre timskog rada i povjerenja
2. Izrada drvenih uzdignutih gredica
3. Izrada hotela za kukce

„To je sasvim jedna drugačije učionica.“ zaključili su učenici pri dolasku. U njoj, osim što nema zidova, nema ni knjiga. U ovoj učionici učenici uče promatranjem, aktivnim radom i timskom suradnjom. Ovdje ćete zamijetiti sve životne oblike, od minerala, biljaka, pa i bogatog svijeta kukaca. Živa knjižnica suodnosnog svijeta čovjeka i prirode smještena u 1000 kvadratnih metara dovoljan je poticaj za otkrivanje nepoznatog.

U interaktivnim radionicama, timskim radom, izradom povišenih drvenih gredica, permakulturni vrtlaranjem, gradnjom hotela za kukce i živopisnim razgovorom o održivosti, uspjeli smo doživljajnim pristupom zahvatiti u razna područja održivog razvoja i djeci prenijeti životne vještine za održivost.

Igre timskog rada i povjerenja

Igrama timskog rada i povjerenja učenici su mogli iskusiti različite uloge gdje su mogli biti voditelji ili biti vođeni kako bi shvatili značaj obje pozicije. Određene zadatke unutar radionice mogli su izvršiti jedino ukoliko bi surađivali, a za suradnju je bio potreban zajednički dogovor i plan. Pri izvršavanju zadataka učitelji su im ukazivali na važnost njihove komunikacije i međusobno ophođenje i na različitost u njihovim mogućnostima te kako to pretvoriti u prednost, umjesto u nedostatak. Ako bi igre zahtijevale natjecateljski dio (za starije razrede), bilo je važno na kraju međusobno si čestitati na doprinosu i sudjelovanju.

Igrajući igre i rješavajući zadatke ujedno se radilo na razvoju motorike, svijesti u sebi i drugome u prostoru, osvještavanju osjetila (vida, sluha, dodira, ravnoteže itd.) te na temi zdravlja kroz kretanje.

Izrada drvenih uzdignutih gredica

Izrada drvenih uzdignutih gredica je omogućila učenicima da se upoznaju s mnogim temama važnima za ekološki uzgoj hrane: bioraznolikosti tla, uloge i tipovi tla, različiti pristupi u obrađivanju zemlje za uzgoj hrane, čovjekova uloga u prirodnim procesima, podrijetlo hrane i prednosti vlastitog uzgoja itd. Bilo je važno opipati, pomirisati i vidjeti različite vrste tla da bi se dobio dojam prije praktičnog dijela.

Praktični dio započeo je upoznavanjem i demonstracijom pravilnog rukovanja alatom (čekić, pila, metar, aku-bušilica itd.). Nakon toga učenici su upoznati s planom izrade drvenih gredica te su dobili precizne mjere za izradu.

Svi učenici su imali priliku raditi različite vrste poslova (mjerjenje, označavanje, piljenje, zakucavanje, učvršćivanje, postavljanje itd.).

Praktični rad rukama, što je pokazao primjer izrade gredice, pokazao se iznimno važnim iskustvom za sve polaznike radionica. Čak i oni sramežljivi i uvjereni da nisu dorasli zadatku, nakon početnih muka i pronalaska "tajni" rukovanja alatom, naočigled dobivaju više samopouzdanja i postaju zainteresirani za čitav proces te žele još više rada.

Oni iskusniji su pokazali želju pomoći drugima da se oslobode i probaju, asistirajući im pri radu.

Zbog masivnosti same gredice i rukovanja materijalom do izražaja je došao grupni rad.

Na kraju su svi učenici pokazali jednu zdravu razinu ponosa i zadovoljstva kada je rezultat rada bio pred njima, što su i jasno izrazili u svojim komentarima, a osobito one grupe koje su uspjele dovršiti grebicu do kraja.

Izrada hotela za kukce

Hotel za kukce je u početku predstavio temu bioraznolikosti na učenicima prijemčljiv način slikovitom pričom o kukcima i njihovoj važnosti za planet Zemlju. Učenici su, sada već poznavajući alate, dobili zadatak da u novim mjerama kreiraju drvene stranice hotela za kukce.

Nakon što su kreirali stranice i pospajali ih čavlima, uslijedilo je punjenje prirodnim materijalima (češeri, vuna, cjepanice, grančice, kora drveta...) kako bi kukcima bilo primamljivo da se nastane unutra.

Ovom aktivnošću učenici su obogatili i svoja školska dvorišta jer su hotele za kukce nosili sa sobom.

KOMENTARI UČENIKA:

Komentari koje smo mogli čuti su: „Želimo još!“ i „Kada ćemo opet doći?“, a to nam je sasvim dovoljno da razmotrimo kako se trenutni obrazovni sustav može obogatiti upravo ovakvim sadržajima i metodama u svrhu odgajanja i obrazovanja zdravije, samostalnije i odgovornije djece.

EKO-ETNO SELO KARANAC: ULICA ZABORAVLJENOG VREMENA

Drugu terensku nastavu za učenike smo proveli u svibnju 2021. U *Eko-etnu selu Karanac* i *Ulici zaboravljenog vremena Baranjske kuće*. U terenskoj nastavi je sudjelovalo 160 učenika iz deset partnerskih škola.

Kako je klompar izrađivao klompe i putovao selima? Koju su važnost imali lončar i kovač? Kako su slastičari, mesari i krčmari ovisili o leđaru? Kako se pekao kruh u krušnoj peći i kako su moleri molovali zidove zemljanim bojama? To su bila pitanja na koja smo odgovor mogli pronaći na jednom mjestu: u Ulici zaboravljenog vremena.

Fascinacija je bila na vrhuncu u sklopu radioničkog dijela gdje su učenici imali priliku izrađivati čerpiće od gline kojima su se nekada gradile kuće i drugi objekti.

Doživljaj starih zanata nema samo obrazovnu svrhu, već potiče i odgojna pitanja povezana s vrijednostima oko rada i suradnje: Koliko truda i procesnog rada je bilo potrebno da nastane jedan predmet te koliko je potrebno surađivati unutar zajednice da bi svi živjeli kvalitetnije i ugodnije? To je ono što su učenici mogli doživjeti.

Ovime su učenici zahvatili u međupredmetnu temu održivog razvoja gdje se ekološki, društveni i gospodarski dio života isprepliću i usko su vezani. Teme održivosti su danas aktualnije nego ikada prije, stoga nije bilo teško povezati naučeno i komparirati s današnjim načinom života te iz toga izvući neke pouke.

Ostalo je pitanje kako nastaviti kulturni i tehnološki razvoj, a uzeti najbolje što su ostavile prijašnje generacije i znanje koje nam je ostavljeno - to je bila nit vodilja ove terenske nastave jer želimo da buduće generacije budu nositelji održivije budućnosti.

EDUKACIJA UČITELJA/NASTAVNIKA

Kako bismo osigurali održivost projekta, diseminaciju na veliki broj učenika i multiplicirajući efekt u budućnosti, veliku smo važnost unutar projekta usmjerili na edukaciju učitelja i nastavnika. U edukaciji je sudjelovalo ukupno 32 učitelja/nastavnika.

Održana su četiri trening seminara za nastavnike s ciljem jačanja kapaciteta, vještina i stjecanja znanja u području odgoja i obrazovanja za održivi razvoj te povezivanja nastavnika.

Kroz tri modula održan je modularni trening „Koncept održivog razvoja – holistički pristup“. Svakim od modula je obuhvaćena po jedna generalna komponenta održivog razvoja. Tri modula su obuhvatila: ekologiju, socijalnu koheziju te gospodarstvo i inovacije.

Svaki pojedini modul sastojao se od interaktivnog predavanja i praktičnih radionica povezanih s temom predavanja.

Nakon završenih modula odgojno-obrazovni djelatnici su dobili potrebna znanja i praktične vještine za provedbu školskih mini projekata.

Modularni treninzi odvijali su se ovim redoslijedom:

„Uvod u održivi razvoj i ekologija“ – dvodnevni seminar i radionica

„Socijalna kohezija i održivi razvoj“ – seminar i radionica

„Razvoj volje i kreativnost – gospodarstvo i inovacije“ – seminar i radionica

Seminar „**Metodika poučavanja i indikatori uspješnosti u odgoju i obrazovanju za Održivi razvoj**“, voditeljice Marine Ništ, više savjetnice AZOO, profesorice biologije.

Cilj seminara bio je osvijestiti povezanost sastavnica održivog razvoja, naučiti prepoznati indikatore uspješnosti te se upoznati s metodikom poučavanja. Metode rada: interaktivno predavanje, prezentacije, suradničko učenje i radionice.

Seminar „**Izazovi odgoja i obrazovanja za održivi razvoj u Istočnoj Hrvatskoj: je li održivi razvoj drugi naziv za izgradnju mira**“, voditelja Gorana Božičevića, mirovnog aktivista i voditelja Miramida centra u Grožnjanu.

Cilj seminara bio je osnažiti nastavnike da sudjeluju i kreiraju sadržaje usmjerene prema osobama i zajednicama koje brinu o svojim potrebama, ali i potrebama

drugi te osvjestiti i promovirati moć suradnje (horizontalna, “powerwith”) na svim razinama kao najkvalitetniji način pristupa međuljudskim odnosima i neizostavnim sukobima u njima.

Metodologija: radioničarska, interaktivna, iskustvena. vježbe individualne refleksije o svojim stavovima, vježbe komunikacije; vježbe suradnje; razlikovanje dijaloga (čuti drugoga) i debate (uvjeriti drugoga u ispravnost svoje pozicije); vježbe osvještavanja prepoznavanja te korištenja “moći sa” nasuprot “moći nad” itd.

Trening: ciklus radionica praktičnih vještina

Održan je ciklus radionica koji je bio sadržajno povezan s modularnim treningom kako bi metodički nadogrudio teme.

Radionice:

1. Radionica izrade uporabnih predmeta recikliranim materijalima
voditeljica: Ana-Marija Kesegić, odgojiteljica
2. Posjet učionici održivog razvoja
voditelji: Srđan Ferenčak, prof., Domagoj Dumančić, permakulturni dizajner
3. Igre timskog rada i povjerenja
voditelj: Matija Malinović, bothmer gimnastičar, OutwardBound instruktor
4. Posjet gljivarniku „Use & Reus” udruge Ospera
voditelj: Domagoj Dumančić, permakulturni dizajner
5. Radionica izrade prirodne kozmetike – u sklopu studijskog putovanja u Eko centar Latinovac
voditeljica: Danijela Beretin, mag.poljoprivrede (Eko centar Latinovac)
6. Radionica permakulturnog vrtlarenja „Vrtlarenje bez motike” – u sklopu studijskog putovanja u Eko centar Latinovac
voditelj: Mario Miličević, permakulturni dizajner (Eko centar Latinovac)
7. Radionica izrade igračaka od drveta
voditelj: Kristijan Hranić, wald.pedagog

Studijski posjet: Eko centar Latinovac

Studijski posjet Eko centru Latinovac održana je 18.10. – 19.10. 2019. ,a sudjelovalo je dvadeset nastavnika i troje članova projektnog tima.

Eko centar Latinovac je organizacija koja provodi aktivnosti permakulture u zajednici i koja organizira projektne aktivnosti primajući mlade volontere ponajviše iz europskih, ali i drugih zemalja tijekom cijele godine.

Sudionici su imali priliku doživjeti regionalni eko centar za vrijeme pripreme i provedbe njihovog već tradicionalnog „Jesenskog festivala“ koji se priprema u suradnji međunarodnih volontera, mještana i gostujućih udruga iz cijele regije. Na taj način sudionici (nastavnici/učitelji) su iskustveno doživjeli iskorak jedne organizacije u zajednicu kao inspiraciju za rad u svojim školama i zajednicama.

Održane su i dvije edukativne pokazno/interaktivne radionice na temu permakulturnog vrtlarenja (sijanje, presađivanje, održavanje vrta, vrt bez kopanja, kompostiranje), voditelja Maria Miličevića te radionica izrade prirodne kozmetike (pasta za zube i dezodorans), voditeljice Danijele Beretin.

U konačnici, sudionici su posjetili obližnje Sovsko jezero koje, kao ekološki fenomen, još uvijek upućuje na ostatke Panonskog mora.

Studijski posjet: Ludbreg (Senzorni park), Oroslavje (Park znanosti) i Vukomerić (Reciklirano imanje)

Sunčano vrijeme nam je uljepšalo 2. studijsko putovanje na kojem su sudjelovali učitelji, nastavnici i ravnatelji 10 partnerskih škola. Cilj studijskog putovanja bio je prenijeti primjere dobre prakse u području obrazovanja za održivi razvoj.

Posjetili smo tri lokacije:

1. Osnovnu školu Ludbreg sa Senzornim parkom autorice Olje Dijanošić i Centar za kulturu i informiranje “Dragutin Novak” Ludbreg
2. Park znanosti u Oroslavju
3. ZMAG-ovo imanje u Vukomeriću

U Ludbregu smo imali priliku čuti detalje o više projekata (Senzorni park, Dječji hrvatko-romski rječnik, 88 igara itd.) nastalih na inicijativu učiteljice Olje Dijanošić te potaknutih međusektorskom suradnjom (Osnovna škola Ludbreg - Centar za kulturu i informiranje “Dragutin Novak” Ludbreg) i suradnjom s lokalnom zajednicom. Također, posjetili smo uživo Senzorni park koji se nalazi u dvorištu

Osnovne škole Ludbreg, a koji je nastao zajedničkim naporima učitelja, djece i roditelja.

Park znanosti u Oroslavju demonstrirao nam je Luka Veverec, autor i idejni začetnik parka. Na koji način učenici mogu doživjeti i razumjeti fizikalne zakone (mehanika, optika, akustika itd.) te se približiti području STEM-a, Luka nam je pokazivao kroz mnoštvo primjera (pokusa). Cijeli park je izgrađen u domaćinstvu na otvorenom.

Prespavali smo u idiličnom smještaju "Krašograd" – okruživali sun nas jezercu, domaće životinje i drvene kućice. Ujutro smo se uputili prema našoj trećoj lokaciji.

Domaćini Matko i Mateja, predstavili su nam ZMAG-ovo imanje u Vukomeriću i dotaknuli nas svojom pričom o nastanku i razvoju. Upoznali smo mnoga područja održivosti na kojima tim ZMAG-a radi - Društvena banka sjemena, Akademija prirodne gradnje, Zadruga za etično financiranje su samo neki projekti koje ZMAG provodi ili u koje je uključen.

Ujedno, predstavili su nam i svoju Bazu znanja koja je dostupna na njihovoj web stranici: <https://www.zmag.hr/hr/baza-znanja/>

Inspirirani i puni utisaka vratili smo se sa dvodnevnog Studijskog putovanja projekta UZBRDO tijekom kojega smo uspjeli upoznati primjere dobre prakse održivog razvoja, ali i divne ljude koji svakodnevno, uporno i dosljedno, malim koracima mijenjaju svoje zajednice na bolje.

LITERATURA:

Znanstveno-stručni skup: Održivi razvoj i odgojno-obrazovni sustav Hrvatske, Zbornik radova, Sveučilište u Zadru; Dječji vrtić "Radost", Zadar, 2017.

Carlgren, F., *Odgoj ka slobodi: pedagogija Rudolfa Steinera*, Zagreb, Društvo za valdorfsku pedagogiju, 1991.

Brierley, D., *Stotinu Miliona sadašnjih sudbina: vođenje učenika u njihovim težnjama kroz labirinte našeg vremena*, Sarajevo, Udruženje prijatelja valdorfske pedagogije, 2017.

Internetski izvori:

<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44778>

https://bib.irb.hr/datoteka/580157.Koncept_odrivog_razvoja_i_sustav_upravljanja.pdf

<http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/globalne-teme/odrzivi-razvoj/>

<https://www.odraz.hr/nase-teme/odrzivi-razvoj/>

<https://lora.bioteka.hr/sto-je-odrzivi-razvoj/>

<https://lora.bioteka.hr/un-ciljevi-odrzivog-razvoja/>

United Nations, "Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development", A/RES/70/1, 2015. <https://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.htm>

<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>

„Sve knjige sam zatvorio, a samo jedna će ostati svim očima otvorena za svagda, knjiga prirode.”

(J. J. Rousseau)

Nastavne metode korištene u projektu

Autorice: dr.sc. Anita Tufekcic, dipl. knjižničar i prof.,
stručni suradnik savjetnik u Osnovnoj školi “Antun i
Stjepan Radić” Gunja
i
Snježana Matak, učiteljica razredne nastave, učitelj mentor
OŠ “Vladimir Nazor” Komletinci

Nastavne metode su metode zajedničkog rada nastavnika i učenika pomoću kojih učenici razvijaju svoje sposobnosti.

U projektu UZBRDO korištene su suvremene metode, a cilj metoda je aktivno sudjelovanje učitelja i učenika. Učenici su učili promatranjem, istraživanjem te vlastitim iskustvom. Istovremeno i učitelji su izlazili iz vlastitih zona udobnosti i otkrivali različite pristupe suradnje s učenicima. Takav pristup omogućio je svim sudionicima otkrivanje novih spoznaja i razvijanje različitih vještina. U nastavku ćemo pokušati objasniti neke metode koje su učitelji s učenicima koristili u provođenju projekta. Mnoge se isprepliću te ih ne možemo promatrati kao zasebne cjeline.

Prema komunikacijsko-informacijskom kriteriju, nastavne se metode mogu podijeliti na tri skupine:

- a) praktične
- b) vizualne
- c) verbalne.

Praktične metode su metoda praktičnih radova, istraživačka metoda i metoda laboratorijskih radova čiji je temelj ljudski rad. Od učenika smo zahtjevali aktivnost i samostalnost dok su promatrali, iznosili mišljenja, pronalazili rješenja i primjenjivali svoj rad u praksi.

Vizualne metode su metoda crtanja, demonstracije i ilustrativnih radova. U vizualnim metodama komunikaciju ostvarujemo iz neposredne stvarnosti ili putem slike.

Verbalne metode su one kojima potičemo usmenu ili pisanu komunikaciju i veoma su rasprostranjene u nastavnom procesu. To su metode usmenog izlaganja, razgovora, čitanja i rada na tekstu, metoda pisanja, diskusija i druge.

Praktične metode poučavanja ne možemo koristiti bez drugih, osobito vizualnih i verbalnih metoda poučavanja.

Praktične metode

- a) Praktične metode učenja su sljedeće:
- b) metoda vježbi,
- c) način rada laboratorija,
- d) način praktičnog rada,
- e) način igre.

Razmotrimo ih detaljnije.

Metoda vježbe ima najveću učinkovitost. Vježba je organizirano sustavno i ponavljajuće izvršenje akcije čija je svrha ovladati tim akcijama ili poboljšati njihovu kvalitetu. Da bi učenici dobro ovladali te vještine, nužno je organizirati vježbe ispravno.

Vježbe mogu biti podijeljene na usmene i pisane. Oralne vježbe najčešće se koriste u procesu učenja, a njihova glavna svrha je majstorstvo kulture i tehnike čitanja, pričanja, logičke prezentacije zadataka, itd.

Pisane vježbe su također važna komponenta učenja. To su gramatički, stilski i pravopisni diktati, sažeci, kompozicije, opisi eksperimenata itd. Oni pomažu oblikovati i razvijati potrebne vještine. Učinkovitost vježbanja određuje zahtjeve kao što ispravna provedba svih radnji, svjesna želja da se poboljša kvaliteta nastavnog djelovanja i svjesna kontrola uvjeta pod kojima je radnja trebala biti provedena, uzimajući u obzir postignute rezultate i raspodjelu ponavljanja za vrijeme vježbanja.

Laboratorijska metoda - temelji se na učeničkom istraživanju i eksperimentiranju. Laboratorijsku metodu moguće je izvesti pojedinačno i u skupinama. Najproblematičnija laboratorijska metoda smatra se najučinkovitijom jer se tijekom provođenja postavlja hipoteza, njezin je put opisan, a potrebne instrumente i materijale odabiru sami učenici. Izvođenjem eksperimenta, koje je najprije pokazao učitelj, učenik upoznaje pojave, svojstva materije i stječe nova znanja. Učitelj vodi učenike da sami eksperimentiraju i promatraju pojave

oko sebe. Važnost te metode je u tome što učenici svim osjetilima sudjeluju u proučavanju konkretnih objekata i pojava pa na temelju toga stječu nove spoznaje, nove pojmove i nova znanja.

Praktična metoda razlikuje se od laboratorija jer učenici u praksi primjenjuju znanje koje već posjeduju. Sposobnost korištenja teorijskog znanja stavlja se u prvi plan. Praktična metoda doprinosi produbljivanju znanja i vještina, poboljšava kvalitetu rješavanja problema, ispravljanja i kontrole i potiče kognitivnu aktivnost.

U praktičnoj metodi razlikuju se sljedeći koraci: prvo učitelj uvodi učenike u teoriju, zatim dolazi *brifing*, uzorak (primjerice, kako to učiniti), rad na poslu, a potom praćenje.

Radeći praktični rad na odgovarajućim sadržajima, izvodeći određene operacije na predmetima i utječući na tijek pojava, učenici upoznaju sadržaje od kojih su materijali napravljeni, upoznaju njihova svojstva, a rastavljanjem upoznaju strukturu (građu) predmeta i uče funkciju tog predmeta (čemu služi). Učenici kreiraju i traže nove mogućnosti njihove upotrebe. Učenici mogu izvoditi eksperimente, pokuse, mogu graditi, modelirati, saditi, kopati, prikupljati, čistiti i sl. Praktičan rad ima spoznajnu funkciju. Stvaranjem radnih navika učenici stječu samopouzdanje iz kojeg proizlazi osobno zadovoljstvo i koje potiče unutarnju motivaciju. Praktičnim radom učenike uvodimo u prirodno znanstvene metode i postupke otkrivanja i dolaženja do spoznaja jer to zahtijeva suvremena početna nastava prirodoslovlja.

Kognitivne igre - pridonose poticanju kognitivnog procesa. Simulacijske igre osobito su popularne jer učenici moraju reproducirati određene osobine. Najčešće koristimo dvije vrste metoda igre, kao generiranje i postavljanje ideja. *Generation* je shvaćen kao nešto poput "brainstorm", tijekom kojeg učenici dijele (generiraju) svoje ideje o rješavanju problema o kojem je riječ. Metoda postavljanja može imati mnogo oblika. Na primjer, ona može djelovati kao dijalog, unaprijed dogovorena kazališna predstava itd. Treba napomenuti da su kognitivne igre nešto neuobičajenije metode podučavanja koje se sve više uvode u obrazovni proces.

Usmeno izlaganje u nastavi može biti u obliku pripovijedanja, opisivanja, obrazlaganja, objašnjavanja i izvještavanja. To je metoda koju smo najmanje koristili u sklopu projekta jer je uloga učitelja bila mentorska i motivirajuća. Učenici su bili nositelji aktivnosti i cilj je bio iskoristiti učeničku kreativnost i inovativnost.¹

¹ Praktične metode poučavanja, ERCH 2014. Izvor: <https://hr.erch2014.com/obrazovanie/89134-prakticheskie-metody-obucheniya.html> (pristup 1.7.2021.)

Igre – veliku ulogu igre u razvoju djeteta imaju ciljevi koji se postavljaju i koji potiču aktivnosti djeteta. Pravila igre koja djeca sama ili u suradnji s odraslima postavljaju usko su povezana s okolišem.

Elementi igre i rada trebaju se u nastavi prožimati jer tako utječu na dinamičnost nastave i pobuđuju pozornost, zanimanje i motivaciju.

Igre ovisi o psihofizičkom uzrastu i potrebama djeteta te mogu biti:

- a) funkcionalne (igre predmetima, igre rekvizitima, igre glasovima, slogovima, riječima)
- b) konstruktivne (igre slaganja po bojama, oblicima, veličinama i sl.)
- c) igre građenja (konstrukcije gotovih elemenata, rimovanje i stihotvorstvo)
- d) igre mašte ili igre uloga (imitiranje, gluma, igre lutkama)
- d) tradicionalne igre – prenose se s generacije na generaciju (pilkjanje, kamena s ramena)
- f) didaktičke igre (pravila i sadržaji tih igara su probрани, organizirani i usmjereni tako da potiču razvoj i učenje kao nusprodukt igre).

Igrifikacija - korištenje igre ili elemenata igre u nastavnom procesu s ciljem ostvarivanja unaprijed zadanih odgojno-obrazovnih ishoda.

Može se odnositi na:

- korištenje općepoznatih igara u nastavi
- osmišljavanje igara namijenjenih učenju točno određenih sadržaja
- razvijanje određenih vještina
- uporabu edukativnih digitalnih igara.

Rukovanje konkretima – ova se metoda temelji na korištenju konkretna. Upravljanje i rukovanje sredstvima za rad od neizmjerne su važnosti za razvoj uma, praktičnih vještina i inovativnosti. Dijete na taj način samo uočava svoje pogreške u radu i ispravlja ih uz pomoć učitelja.

Vizualne metode

Vizualne metode dijelimo na:

- a) dokumentacijske - učenik dolazi do znanja na temelju pisane i grafičke dokumentacije

- b) demonstracijske - učenik promatranjem upoznaje predmete, pojave i svojstva koja im pokazuje učitelj. Dobila je ime od latinske riječi demonstrare, što znači prikazivati. Ima široku primjenu u nastavi jer su percepcija i zor vrlo važni izvori spoznaje.
- c) eksperimentalne - učenik izvođenjem eksperimenta, koje je pokazao učitelj, upoznaje pojave i svojstva i stječe nova znanja. Učitelj vodi učenike dok sami eksperimentiraju i promatraju pojave oko sebe. Ova metoda je važna zato što učenici svim osjetilima sudjeluju u proučavanju konkretnih objekata i pojava te tako stječu nove spoznaje, nove pojmove i nova znanja.

Verbalne metode

Razgovor - razgovorom učenike potičemo na aktivnost u stjecanju novoga znanja ili primjeni stečenoga. Slobodni razgovor sličan je razgovoru u svakidašnjem životu, odvija se u slobodnom dijalogu. **Slobodni razgovor** zahtijeva strpljenje, čekanje odgovora i uzajamnost slušanja i obrazlaganja svog stajališta.

To je izazov za učitelje jer učitelj pitanjima potiče dijalog te prihvaća da učenički odgovori ne moraju uvijek biti točni te su oni tada poticaj za raspravu.

U suvremenoj nastavi posebno je prihvaćena metoda **oluje ideja** jer potiče stvaralački pristup rješavanju problema. Učenici iznose različita rješenja koja ponekad ne moraju biti izvediva i realna, ali na kraju donose vidljivo i kreativno rješenje.

Rasprava – je oblik razgovora u kojemu učenici suprotstavljaju mišljenja o određenoj temi. Temu možemo unaprijed najaviti kako bi se učenici pripremili i argumentirano obrazložili svoje stajalište. U raspravi nema pobjednika, cilj je čuti različita mišljenja i nenasilnom komunikacijom prihvaćati različite stavove zauzimajući se za sebe i svoje stajalište.

Raspravljanje ili argumentacija jedan je od najsloženijih oblika vježbi. Ono može biti usmeno i pisano te predstavlja intelektualno i kognitivno zahtjevnu djelatnost. Cilj uvježbavanja rasprave u nastavi je da potaknemo učenika na razvoj vještine argumentiranja, komuniciranja i objektivnog vrednovanja. Argumenti koje učenici navode u raspravi trebaju biti znanstveno dokazani i objektivni.

Svi raspravljački tekstovi imaju zajedničku strukturu koja se sastoji od postavljanja teze, dokazivanja teze, te odbacivanja ili prihvaćanja teze. Postavljanje teze odnosi se na otkrivanje problema o kojem će učenici govoriti, dokazivanje teze podrazumijeva rješavanje postavljenog problema provedbom znanstvenog

istraživanja, a posljednje, prihvaćanje ili odbacivanje teze je pronalaženje optimalnog rješenja na temelju kojeg se početna teza prihvaća ili odbacuje.

Debata - rasprava u kojoj dvoje ili više ljudi brane različite ili čak suprotstavljene poglede o određenom problemu, istovremeno pokušavajući uvjeriti publiku i sudionike da imaju pravo. Debata u učionici nudi učenicima mnogo više od „bojnog polja za mjerenje snage argumenata“. Dobro razrađena i vođena debata omogućava učenicima da se suprotstave, istraže i bolje razumiju različite, čak i oprečne stavove. Priprema za raspravu zahtijeva analizu i produbljivanje određene teme, kao i znatnu količinu kritičkog mišljenja. Učenici usvajaju određenu količinu znanja s kojima mogu argumentirati svoje mišljenje, što ne znači da je to i njihovo osobno mišljenje; to je često jedinstvena prilika za učenje. Debata promiče sposobnost komunikacije i suradnje, razvija govorne vještine, promiče motivaciju, znatiželju i socijalne vještine te je zabavna i vrlo učinkovita tehnika učenja.

Praktične metode se isprepliću s vizualnim i verbalnim metodama, a jeedan takav primjer je metoda demonstracije.

Demonstracija je dio nastavnog procesa. To je pokazivanje svega onoga što je moguće perceptivno doživjeti; statični predmeti (slike, modeli, shematski crteži), dinamičke prirodne pojave (izvorna stvarnost, eksperimenti), aktivnosti (npr. nastavnik pokazuje kako napraviti nešto...)

Problemska nastava - metoda se temelji na principu rješavanja problema i vještina suočavanja s problemom. To je kompetencija koju je moguće razviti kroz rad. Različitim oblicima razmišljanja učenici dolaze do različitih rješenja te to potiče samopouzdanje i upornost u radu. Također, tijekom projekta primjenjivani su i različiti načini organiziranja nastave.

Terenska nastava – suvremena nastava koja učenicima nudi izvornost, neposrednost i doživljanost, tj. nastavu usmjerenu na učenika. Učenici tijekom ovakve nastave postaju originalni:

- imaju povećanu pozornost i interes
- detaljnije promatraju
- slobodno postavljaju pitanja
- predlažu nove kreativne ideje i rješenja
- originalno povezuju podatke i činjenice
- daju duhovite odgovore

Istraživačka nastava – potiče na samostalno traganje za činjenicama. Stavlja se naglasak na znatiželju i sposobnost opažanja i eksperimentiranja umjesto na teoretske koncepte pri čemu učenici mogu razviti višu razinu razumijevanja od one koja nastaje kada samo memoriraju činjenice. Istraživanje se provodi na terenu i učenicima postavljamo jasne smjernice za tijek istraživanja. Učenici su nakon provedenog istraživanja sposobni samostalno prenositi stečena iskustva i znanja.

Suradničko učenje – zajedničko učenje učenika u parovima ili malim skupinama. Ciljevi suradničkog učenja su: rješavanje problema, istraživanje zajedničke teme, izrada zajedničkog uratka, stvaranja novih ideja, novih kombinacija ili jedinstvene inovacije.

Temelji se na ideji da će učenici lakše otkriti, spoznati i razumjeti složene pojmove ako međusobno razgovaraju o onome što je predmet učenja.

Interakcija među učenicima obogaćuje spoznaju, način gledanja na problem, osmišljavanje strategija rješavanja te evaluacija postupaka rješavanja problema.

U procesu učenja određenog nastavnog sadržaja učenici kroz zajednički rad sami otkrivaju njegov smisao dok ih učitelj pritom usmjerava.

Učenje se događa samo uz aktivni angažman učenika koji se ostvaruje kroz interakciju s njegovom okolinom.

Vizualno - verbalne metode

Prezentacije - ovu metodu koristimo prilikom povezivanje znanja s različitim medijima kako bi se učenici informirali. Ili kako bi oni sami bili prenositelji informacije. Ovom metodom učenici imaju priliku primjeniti naučeno, prikazati svoj rad ili zaokružiti cjelokupnu aktivnost.

Projektna nastava - složeni oblik nastave u kojoj učenici s nastavnikom obrađuju temu pomoću različitih aktivnosti. U određenom vremenskom periodu postižu točno određen cilj. Istražuju stvarni problem i takva je nastava usmjerena na učenikov rad. Metoda poučavanja u kojoj učenici stječu kompetencije radeći duži vremenski period na istraživanju stvarnog i kompleksnog pitanja, problema ili izazova.

Uporaba ICTa – web alati (infografika, poster, prezentacijski alati)

Nastava potpomognuta IKT tehnologijom i alatima pruža mnogobrojne mogućnosti za primjenu različitih pristupa podučavanju kao što podržava autonomiju onoga koji uči (učenici). Istraživačka nastava u kojoj koristimo IKT omogućava bržu realizaciju pojedinih aktivnosti takve nastave u usporedbi s nastavom realiziranom bez tehnologije. U nastavi obogaćenoj IKT-om možemo upotrebljavati online laboratoriji, simulacije, virtualna putovanja i ostale alate.

Pri odabiru digitalnih alata za primjenu u istraživačkoj nastavi, potrebno je razmotriti vrstu alata koja nam je potrebna. Tako postoje digitalni alati za prikupljanje podataka, upravljanje podacima, analizu podataka, podršku procesa učenja kao što su propitkivanje (postavljanje pitanja), stvaranje hipoteza i donošenje zaključaka itd. Zatim, učenje, pronalaženje informacija, komunikacija, prikupljanje podataka, prezentacija itd.

Zaključak

Metode rada koje učitelj bira u svakodnevnoj interakciji s učenicima veoma su važan motivacijski faktor za uključivanje učenika u proces učenja i spoznavanja svijeta u kojem živi. Kroz projekt UZBRDO mnogi učenici su imali priliku spoznajno doživjeti svijet oko sebe, ali i biti poduzetni i inovativni. Ne možemo pojedinu metodu i način rada gledati kao zasebnu cjelinu. Dinamika izmjena različitih metoda omogućuje nam bolje rezultate u ostvarenju postavljenih ciljeva.

LITERATURA

1. Dragica Husanović – Pejnović, Održivi razvoj i izvanučionička nastava u zavičaju, Školska knjiga: Zagreb, 2011.
2. Ladislav Bognar, Milan Matijević, Didaktika, Školska knjiga: Zagreb, 2005.
3. Mijo Cindrić, Dubravka Miljković, Vladimir Strugar, Didaktika i kurikulum, Zagreb: IEP, 2010.
4. Mirjana Boras, Suvremeni pristupi nastavi prirode i društva, u: Život i škola, br. 21, Osijek, 2009.
5. Romana Zelenjak, Debata: razvijanje kritičkog mišljenja i jezičnih vještina, u: Varaždinski učitelj – digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje, godina 4, broj 5/2021.

WEB IZVORI:

1. Elvi Piršl, Nastavne metode, Didaktika, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Izvor: https://veselaucilnica.ucoz.com/Nastavne_metode_02.pdf (pristup 2.7.2021.)
2. Praktične metode poučavanja, ERCH 2014. Izvor: <https://hr.erch2014.com/obrazovanie/89134-prakticheskie-metody-obucheniya.html> (pristup 1.7.2021.)
3. Wikipedia. Nastavne metode. Izvor: https://hr.wikipedia.org/wiki/Nastavne_metode (pristup 1.7.2021.)

*„Ne nasljeđujemo Zemlju od svojih
predaka; posuđujemo je od svoje
djece.”*

– indijanska izreka

Kako povezati naše ideje s kurikulumom za međupredmetnu temu Održivi razvoj za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj

Autori: Maja Husar, dipl. Učiteljica, učiteljica savjetnica, OŠ Lug, Lug
Marko Rajić, mag.geogr. et hist., OŠ Vladimira Becića, Osijek

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
CIKLUS: 1			
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr A.1.1.			
1. Projekt UZBRDO - uvodna radionica	SRO – formiranje skupine Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost Osobni i socijalni razvoj	-Razredni tepih	Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost Povijest - društvo Hrvatski jezik – cjelovito čitanje Engleski jezik - Međukulturna komunikacijska kompetencija
2. Formiranje skupine i timski rad	SRO – formiranje skupine Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost Osobni i socijalni razvoj		
6. Svatko je netko, ali svi smo dio 1.a	Osobni i socijalni razvoj Informatika – digitalna pismenost i komunikacija IKT SRO - emocije i osjećaji		
7.Divovi i patuljci	TZK – igre, plesne strukture SRO – emocije i osjećaji		
8. labirint	Geografija – orijentacija (prostorni identitet i održivost) Priroda i Društvo - snalaženje u prostoru Učiti kako učiti		
13.Sukob	Hrvatski jezik - književni predložak, jezično izražavanje Osobni i socijalni razvoj		
21. održivi razvoj	Geografija - održivost Priroda i društvo - očuvanje okoliša Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost		

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr A.1.2.			
5. Ja i moja suprotnost	Hrvatski jezik - književni predložak Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost Osobni i socijalni razvoj	- Ljudi 3.a by Olujić	Likovna kultura – Stvaralaštvo i produktivnost IKT - fotografija Priroda i društvo - zdrava prehrana Priroda – Procesi i međudjelovanja
13.Sukob	Hrvatski jezik - književni predložak, jezično izražavanje Osobni i socijalni razvoj		
35.Božićna pšenica	Vjeronauk - Crkva u svijetu Priroda – Procesi i međudjelovanja Priroda i društvo - zaštita okoliša, život biljaka Engleski jezik - Međukulturna komunikacijska kompetencija		
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr A.1.3.			
16.dani zahvalnosti za plodove zemlje	Priroda i društvo - važni datumi i blagdani IKT – fotografija Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost	-Aerobik	TZK - zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja Glazbena kultura - Izražavanje glazbom i uz glazbu
18. pitka voda	Priroda i društvo -piramida ishrane Priroda – organiziranost prirode Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Zdravlje		
26. Ekologija i igre	Priroda i društvo - okoliš TZK – igre TZK - zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja	- Zdravi razlomci	Priroda i društvo - zdrava prehrana Matematika - Logičko mišljenje, argumentiranje i zaključivanje Priroda – Procesi i međudjelovanja
34. Izrada lutkica	Hrvatski jezik – medijska kultura/ Književnost i stvaralaštvo Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost		
37. Upoznajemo ljekovite biljke	Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Priroda i društvo - prirodna bogatstva Geografija - održivost Priroda – Procesi i međudjelovanja	- Pečenje kestenja	Priroda i društvo - jestivi plodovi u prirodi Priroda – Procesi i međudjelovanja Kemija – Prirodnoznanstveni pristup

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
Ciklus: 2.			
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr A.2.1.			
30. to je samo jedna vrećica	Hrvatski jezik – medijska kultura Geografija - održivost Priroda i društvo - razvrstavanje otpada Priroda – Procesi i međudjelovanja Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu	- razvrstavanje otpada	Priroda – organiziranost prirode Geografija - održivost Priroda i društvo - razvrstavanje otpada Informatika – e društvo
31. Smeće otpad	Hrvatski jezik – medijska kultura Geografija - održivost Priroda i društvo - razvrstavanje otpada Priroda – Procesi i međudjelovanja Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu	- Spremnik za čepove i stare baterije	Priroda – organiziranost prirode Geografija - održivost Priroda i društvo - razvrstavanje otpada Informatika – e društvo Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr A.2.2.			
16.dani zahvalnosti za plodove zemlje	Priroda i društvo - važni datumi i blagdani IKT – fotografija Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost	-hostel za kukce	Tehnička kultura – dizajniranje i dokumentiranje Priroda – organiziranost prirode Priroda i društvo - biljni i životinjski svijet
		-hranilice za ptice	Tehnička kultura – dizajniranje i dokumentiranje Priroda – organiziranost prirode Priroda i društvo - biljni i životinjski svijet

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
17. Voda	Priroda i društvo -Vode u prirodi Geografija - održivost Kemija – Prirodoznanstveni pristup Priroda – organiziranost prirode	-instrumenti	Tehnička kultura – dizajniranje i dokumentiranje Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost Glazbena kultura - Izražavanje glazbom i uz glazbu
		- Kompostiranje u dvorištu	Priroda i društvo - razvrstavanje otpada Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Priroda – organiziranost prirode
		- Limunzina	Priroda i društvo - biljni svijet Priroda – organiziranost prirode Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu
20. Održivi razvoj - što je to	Priroda i društvo - uvjeti života / zaštita okoliša Priroda – Procesi i međudjelovanja Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Geografija - održivost	- Razredni tepih	Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost Povijest - društvo Hrvatski jezik – cjelovito čitanje Engleski jezik - Međukulturna komunikacijska kompetencija
		-šivanje pernica za zaštitne maske	Zdravlje - očuvanje zdravlja Priroda i društvo - recikliranje Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost – izrada logoa Tehnička kultura – dizajniranje i dokumentiranje
		- šivanje platnenih torbi za preobuču	Osobni i socijalni razvoj – briga za druge Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost – izrada logoa Priroda i društvo - recikliranje Priroda – Procesi i međudjelovanja

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
23. Radionica 3R anketa	Priroda i društvo - uvjeti života / zaštita okoliša Priroda – Procesi i međudjelovanja Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Geografija - održivost Matematika - Logičko mišljenje, argumentiranje i zaključivanje / statistika Hrvatski jezik - Književnost i stvaralaštvo	- Šivanje zaštitnih maski 1 - Šivanje zaštitnih maski 2	Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost – izrada logoa Priroda i društvo - recikliranje Priroda – Procesi i međudjelovanja Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost – izrada logoa Priroda i društvo - recikliranje Priroda – Procesi i međudjelovanja Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu
	Odgojno-obrazovno očekivanje: odr A.2.3.		
19. Energija	Fizika - energija Geografija - održivost Priroda – energija Priroda i društvo - energija	- Šivanje	Hrvatski jezik – medijska kultura Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Priroda i društvo – zaštita prirode Priroda – Procesi i međudjelovanja
Ciklus: 3.			
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr A.3.1.			
3. Održimo se UZBRDO!	Hrvatski jezik – medijska kultura Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost TZK – igre i elementarna kretanja	- Zdravi razlomci	Priroda i društvo - zdrava prehrana Matematika - Logičko mišljenje, argumentiranje i zaključivanje Priroda – Procesi i međudjelovanja
21. održivi razvoj	Geografija - održivost Priroda i društvo - očuvanje okoliša Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost		
22. Idemo u akciju!	Hrvatski jezik – medijska kultura Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost		

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
Odgajno-obrazovno očekivanje: odr A.3.2.			
27. Ekološki otisak	Hrvatski jezik – medijska kultura Priroda i društvo - ekologija Priroda – procesi i međudjelovanja Geografija - održivost	-eko kvizovi	Geografija - održivost Informatika - digitalna pismenost i komunikacija Priroda i društvo - obnovljivi i neobnovljivi izvori energije Priroda – energija
Odgajno-obrazovno očekivanje: odr A.3.3.			
23. Radionica 3R anketa	Priroda i društvo - uvjeti života / zaštita okoliša Priroda – procesi i međudjelovanja Biologija - procesi i međuovisnosti u živome svijetu Geografija - održivost Matematika - logičko mišljenje, argumentiranje i zaključivanje / statistika Hrvatski jezik - književnost i stvaralaštvo	- razvrstavanje otpada	Priroda – organiziranost prirode Geografija - održivost Priroda i društvo - razvrstavanje otpada Informatika – e društvo
24. održiva škola anketa za samovrednovanje	Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života Biologija - procesi i međuovisnosti u živome svijetu Geografija – održivost Priroda – procesi i međudjelovanja	- Spremnik za čepove i stare baterije	Priroda – organiziranost prirode Geografija - održivost Priroda i društvo - razvrstavanje otpada Informatika – e društvo Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost
Odgajno-obrazovno očekivanje: odr A.3.4.			
25. Utrka za bogatstvom i moć	Geografija - prostorne organizacije i procesi Povijest – društvo GOO – društvena zajednica	-povišene gredice	Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života Priroda – organiziranost prirode Biologija - procesi i međuovisnosti u živome svijetu Geografija - održivost
		-šivanje pernica za zaštitne maske	Zdravlje - očuvanje zdravlja Priroda i društvo - recikliranje Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost – izrada logoa Tehnička kultura – dizajniranje i dokumentiranje

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
25. Utrka za bogatstvom i moći	<p>Geografija - Prostorne organizacije i procesi</p> <p>Povijest – društvo</p> <p>GOO – društvena zajednica</p>	- šivanje platnenih torbi za preobuču	<p>Osobni i socijalni razvoj – briga za druge</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>– izrada logoa</p> <p>Priroda i društvo - recikliranje</p> <p>Priroda – Proces i međudjelovanja</p>
		- šivanje zaštitnih maski 1	<p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>– izrada logoa</p> <p>Priroda i društvo - recikliranje</p> <p>Priroda – Proces i međudjelovanja Biologija</p> <p>- Proces i međuovisnosti u živome svijetu</p>
		- šivanje zaštitnih maski 2	<p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>– izrada logoa</p> <p>Priroda i društvo - recikliranje</p> <p>Priroda – Proces i međudjelovanja Biologija</p> <p>- Proces i međuovisnosti u živome svijetu</p>
		- Šivanje	<p>Hrvatski jezik – medijska kultura</p> <p>Biologija - Proces i međuovisnosti u živome svijetu</p> <p>Priroda i društvo - zaštita prirode</p> <p>Priroda – Proces i međudjelovanja</p>
		-Božićni sajam	<p>Vjeronauk - Crkva u svijetu</p> <p>Priroda i društvo - prigodne teme – blagdani</p> <p>Osobni i socijalni razvoj</p> <p>Poduzetništvo</p> <p>Matematika - Logičko mišljenje, argumentiranje i zaključivanje</p> <p>Geografija - Prostorne organizacije i procesi</p> <p>Povijest – društvo</p>

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
Ciklus: 1.			
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr B.1.1.			
5. Ja i moja suprotnost	<p>Hrvatski jezik - književni predložak</p> <p>Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>Osobni i socijalni razvoj</p>	-fototransfer slike na drvo	<p>Tehnička kultura – dizajniranje i dokumentiranje</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p>
31. Smeće otpad	<p>Hrvatski jezik – medijska kultura</p> <p>Geografija - održivost</p> <p>Priroda i društvo - razvrstavanje otpada</p> <p>Priroda – Proces i međudjelovanja</p> <p>Biologija - Proces i međuovisnosti u živome svijetu</p>	-Mali vrtlari	<p>Priroda i društvo - rast i razvoj biljke</p> <p>Poduzetništvo</p> <p>Biologija - Proces i međuovisnosti u živome svijetu</p> <p>Geografija - održivost</p> <p>Priroda – organiziranost prirode</p>
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr B.1.2.			
32. Recikliraj me-izrada nakita od kože scrapbook tehnikom	<p>Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>Priroda i društvo - zaštita okoliša</p> <p>Geografija - održivost</p> <p>Priroda – Proces i međudjelovanja</p>	-Čudovišta od čarape	<p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>Priroda i društvo - Reciklaža</p> <p>Priroda – organiziranost prirode</p> <p>Biologija - Proces i međuovisnosti u živome svijetu</p>
		-Drvene igrače	<p>Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>Poduzetništvo</p> <p>Povijest - društvo Geografija - Prostorni identitet</p>
		-Fototransfer slike na drvo	<p>Tehnička kultura – dizajniranje i dokumentiranje</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p>
		- Kompostiranje u dvorištu	<p>Priroda i društvo - razvrstavanje otpada</p> <p>Biologija - Proces i međuovisnosti u živome svijetu</p> <p>Priroda – organiziranost prirode</p>

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
32. Recikliraj me-izrada nakita od kože scrapbook tehnikom	Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost Priroda i društvo - zaštita okoliša Geografija - održivost Priroda – Procesi i međudjelovanja	-šivanje pernica za zaštitne maske	Zdravlje - očuvanje zdravlja Priroda i društvo - recikliranje Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost – izrada logoa Tehnička kultura – dizajniranje i dokumentiranje
		- šivanje platnenih torbi za preobuču	Osobni i socijalni razvoj – briga za druge Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost – izrada logoa Priroda i društvo - recikliranje Priroda – Procesi i međudjelovanja
		- šivanje zaštitnih maski 1	Likovna kultura Biologija – ekologija Priroda i društvo Priroda
		- šivanje zaštitnih maski 2	Likovna kultura Biologija – ekologija Priroda i društvo Priroda
		- Šivanje	Hrvatski jezik – medijska kultura Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Priroda i društvo - zaštita prirode Priroda – Procesi i međudjelovanja
		-Mali vrtlari	Priroda i društvo - rast i razvoj biljke Poduzetništvo Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Geografija - održivost Priroda – organiziranost prirode

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
Ciklus: 2.			
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr B.2.1.			
16.dani zahvalnosti za plodove zemlje	Priroda i društvo - važni datumi i blagdani IKT – fotografija Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost	-Čudovišta od čarape	Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost Priroda i društvo - Reciklaža Priroda – organiziranost prirode Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu
		- Limunzina	Priroda i društvo - biljni svijet Priroda – organiziranost prirode Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu
		- Vertikalni vrt	Priroda i društvo - recikliranje Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Kemija – Prirodnoznanstveni pristup Priroda – organiziranost prirode
17. Voda	Priroda i društvo -Vode u prirodi Geografija - održivost Kemija – Prirodnoznanstveni pristup Priroda – organiziranost prirode		
22. Idemo u akciju!	Hrvatski jezik – medijska kultura Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost		
27. Ekološki otisak	Hrvatski jezik – medijska kultura Priroda i društvo - ekologija Priroda – Procesi i međudjelovanja Geografija - održivost		
29. Kompostiranje u učionici	Priroda – organiziranost prirode Priroda i društvo - zaštita okoliša Biologija – Energija u živome svijetu		
32.Recikliraj me-izrada nakita od kože scrapbook tehnikom	Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost Priroda i društvo - zaštita okoliša Geografija - održivost Priroda – Procesi i međudjelovanja		

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
33. Recikliramo i stvaramo	<p>Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života</p> <p>Priroda i društvo – ponovna upotreba starih stvari</p> <p>Likovna kultura – stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>Priroda – Procesi i međudjelovanja</p>	- Vertikalni vrt	<p>Priroda i društvo - recikliranje</p> <p>Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu</p> <p>Kemija – Prirodnoznanstveni pristup</p> <p>Priroda – organiziranost prirode</p>
34. Izrada lutkica	<p>Hrvatski jezik – medijska kultura/ Književnost i stvaralaštvo</p> <p>Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost</p>		
35.Božićna pšenica	<p>Vjeronauk - Crkva u svijetu</p> <p>Priroda – Procesi i međudjelovanja</p> <p>Priroda i društvo - zaštita okoliša, život biljaka</p> <p>Engleski jezik - Međukulturna komunikacijska kompetencija</p>		
36.Izrada ukrasa	<p>Vjeronauk - Crkva u svijetu - blagdani</p> <p>Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>Geografija - Prostorni identitet</p>		
Odgajno-obrazovno očekivanje: odr B.2.2.			
29. Kompostiranje u učionici	<p>Priroda – organiziranost prirode</p> <p>Priroda i društvo - zaštita okoliša</p> <p>Biologija – Energija u živome svijetu</p>	-balzam za usne	<p>Kemija – Prirodnoznanstveni pristup</p> <p>Matematika – mjerne jedinice</p> <p>Poduzetništvo</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p>
		-Drvene igračke	<p>Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>Poduzetništvo</p> <p>Povijest - društvo Geografija - Prostorni identitet</p>
		-izrada sapuna	<p>Kemija – Prirodnoznanstveni pristup</p> <p>Matematika – mjerne jedinice</p> <p>Poduzetništvo</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p>

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
29. Kompostiranje u učionici	Priroda – organiziranost prirode Priroda i društvo - zaštita okoliša Biologija – Energija u živome svijetu	-Izrađujemo od starog novo	Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost Priroda – organiziranost prirode Priroda i društvo -Blagdani prigodna tema Povijest – društvo
		- Jastuk od stare majice	Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Geografija - održivost Priroda – organiziranost prirode Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života
		- mrežna stranica - razvrstavanje otpada	Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Geografija - održivost Priroda – organiziranost prirode Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života Informatika - digitalna pismenost i komunikacija
		- nakit i svijeće	Kemija – Prirodnoznanstveni pristup Geografija - održivost Priroda – organiziranost prirode Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost
		- ON LINE HERBARIJ	Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Informatika – e društvo Priroda – organiziranost prirode
30. to je samo jedna vrećica	Hrvatski jezik – medijska kultura Geografija - održivost Priroda i društvo - razvrstavanje otpada Priroda – Procesi i međudjelovanja Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu	-prirodni sapun i svijeće	Kemija – Prirodnoznanstveni pristup Matematika – mjerne jedinice Poduzetništvo Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
30. to je samo jedna vrećica	<p>Hrvatski jezik – medijska kultura</p> <p>Geografija - održivost</p> <p>Priroda i društvo - razvrstavanje otpada</p> <p>Priroda – Procesi i međudjelovanja</p> <p>Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu</p>	-prirodni sapun i svijeće	<p>Kemija – Prirodnoznanstveni pristup</p> <p>Matematika – mjerne jedinice</p> <p>Poduzetništvo</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p>
		-šivanje pernica za zaštitne maske	<p>Zdravlje - očuvanje zdravlja</p> <p>Priroda i društvo - recikliranje</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>– izrada logoa</p> <p>Tehnička kultura – dizajniranje i dokumentiranje</p>
		- šivanje platnenih torbi za preobuču	<p>Osobni i socijalni razvoj – briga za druge</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>– izrada logoa</p> <p>Priroda i društvo - recikliranje</p> <p>Priroda – Procesi i međudjelovanja</p>
		- šivanje zaštitnih maski 1	<p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>– izrada logoa</p> <p>Priroda i društvo - recikliranje</p> <p>Priroda – Procesi i međudjelovanja Biologija</p> <p>- Procesi i međuovisnosti u živome svijetu</p>
		- šivanje zaštitnih maski 2	<p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>– izrada logoa</p> <p>Priroda i društvo - recikliranje</p> <p>Priroda – Procesi i međudjelovanja Biologija</p> <p>- Procesi i međuovisnosti u živome svijetu</p>

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
30. to je samo jedna vrećica	Hrvatski jezik – medijska kultura Geografija - održivost Priroda i društvo - razvrstavanje otpada Priroda – procesi i međudjelovanja Biologija - procesi i međuovisnosti u živome svijetu	- Šivanje	Hrvatski jezik – medijska kultura Biologija - procesi i međuovisnosti u živome svijetu Priroda i društvo - zaštita prirode Priroda – procesi i međudjelovanja
		- Vertikalni vrt	Priroda i društvo - recikliranje Biologija - procesi i međuovisnosti u živome svijetu Kemija – prirodosnanstveni pristup Priroda – organiziranost prirode
		- Mali vrtlari	Priroda i društvo - rast i razvoj biljke Poduzetništvo Biologija - procesi i međuovisnosti u živome svijetu Geografija - održivost Priroda – organiziranost prirode
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr B.2.3.			
17. Voda	Priroda i društvo -Vode u prirodi Geografija - održivost Kemija – prirodosnanstveni pristup Priroda – organiziranost prirode	-eko plakat	Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost Priroda i društvo - razdvajanje otpada Hrvatski jezik – medijska kultura Priroda – procesi i međudjelovanja
		-Instrumenti	Tehnička kultura – dizajniranje i dokumentiranje Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost Glazbena kultura - Izražavanje glazbom i uz glazbu

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
17. Voda	<p>Priroda i društvo -Vode u prirodi</p> <p>Geografija - održivost</p> <p>Kemija – Prirodnoznanstveni pristup</p> <p>Priroda – organiziranost prirode</p>	-Izrađujemo od starog novo	<p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>Priroda – organiziranost prirode</p> <p>Priroda i društvo -Blagdani prigodna tema</p> <p>Povijest – društvo</p>
19. Energija	<p>Fizika - energija</p> <p>Geografija - održivost</p> <p>Priroda – energija</p> <p>Priroda i društvo - energija</p>	-Jastuk od stare majice	<p>Biologija - Proces i međuovisnosti u živome svijetu</p> <p>Geografija - održivost</p> <p>Priroda – organiziranost prirode</p> <p>Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života</p>
		-šivanje pernica za zaštitne maske	<p>Zdravlje - očuvanje zdravlja</p> <p>Priroda i društvo - recikliranje</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>– izrada logoa</p> <p>Tehnička kultura – dizajniranje i dokumentiranje</p>
26. Ekologija i igre	<p>Priroda i društvo - okoliš</p> <p>TZK – igre</p> <p>TZK - zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja</p>	- šivanje platnenih torbi za preobuču	<p>Osobni i socijalni razvoj – briga za druge</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>– izrada logoa</p> <p>Priroda i društvo - recikliranje</p> <p>Priroda – Proces i međudjelovanja</p>
		- šivanje zaštitnih maski 1	<p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>– izrada logoa</p> <p>Priroda i društvo - recikliranje</p> <p>Priroda – Proces i međudjelovanja Biologija</p> <p>- Proces i međuovisnosti u živome svijetu</p>

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
29. Kompostiranje u učionici	Priroda – organiziranost prirode Priroda i društvo - zaštita okoliša Biologija – Energija u živome svijetu	- šivanje zaštitnih maski 2	Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost – izrada logoa Priroda i društvo - recikliranje Priroda – Procesi i međudjelovanja Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu
		- Šivanje	Hrvatski jezik – medijska kultura Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Priroda i društvo - zaštita prirode Priroda – Procesi i međudjelovanja
Ciklus: 3			
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr B.3.1.			
20.Održivi razvoj - što je to	Priroda i društvo - uvjeti života / zaštita okoliša Priroda – Procesi i međudjelovanja Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Geografija - održivost	-povišene gredice	Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života Priroda – organiziranost prirode Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Geografija - održivost
21. održivi razvoj	Geografija - održivost Priroda i društvo - očuvanje okoliša Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost		
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr B.3.2.			
22. Idemo u akciju!	Hrvatski jezik – medijska kultura Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost	-Balzam za usne	Kemija – Prirodnoznanstveni pristup Matematika – mjerne jedinice Poduzetništvo Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost
		-eko maškare EKO HEROJI	SRO – prigodne teme Priroda i društvo - razvrstavanje otpada Priroda – organiziranost prirode

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
22. Idemo u akciju!	<p>Hrvatski jezik – medijska kultura</p> <p>Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost</p>	-Eko-knjižica	<p>Vjeronauk - Crkva u svijetu</p> <p>Hrvatski jezik - Književnost i stvaralaštvo</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>Priroda – Procesi i međudjelovanja</p>
29. Kompostiranje u učionici	<p>Priroda – organiziranost prirode</p> <p>Priroda i društvo - zaštita okoliša</p> <p>Biologija – Energija u živome svijetu</p>	-Izrada namještaja	<p>Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života</p> <p>Priroda – organiziranost prirode</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>Geografija - održivost</p>
		-izrada sapuna	<p>Kemija – Prirodnoznanstveni pristup</p> <p>Matematika – mjerne jedinice</p> <p>Poduzetništvo</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p>
		-Izrađujemo od starog novo	<p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>Priroda – organiziranost prirode</p> <p>Priroda i društvo -Blagdani prigodna tema</p> <p>Povijest – društvo</p>
32.Recikliraj me-izrada nakita od kože scrapbook tehnikom	<p>Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>Priroda i društvo - zaštita okoliša</p> <p>Geografija - održivost</p> <p>Priroda – Procesi i međudjelovanja</p>	- Kompostiranje u dvorištu	<p>Priroda i društvo – razvrstavanje otpada</p> <p>Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu</p> <p>Priroda – organiziranost prirode</p>
		- nakit i svijeće	<p>Kemija – Prirodnoznanstveni pristup</p> <p>Geografija - održivost</p> <p>Priroda – organiziranost prirode</p> <p>Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p>

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
32. Recikliraj me- izrada nakita od kože scrapbook tehnikom	Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost Priroda i društvo - zaštita okoliša Geografija - održivost Priroda – procesi i međudjelovanja	- ON LINE HERBARIJ	Biologija - procesi i međuovisnosti u živome svijetu Informatika – e društvo Priroda – organiziranost prirode
33. Recikliramo i stvaramo	Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života Priroda i društvo - ponovna upotreba starih stvari Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost Priroda – procesi i međudjelovanja	- povišene gredice	Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života Priroda – organiziranost prirode Biologija - procesi i međuovisnosti u živome svijetu Geografija - održivost
		-prirodni sapun i svijeće	Kemija – Prirodnoznanstveni pristup Matematika – mjerne jedinice Poduzetništvo Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost
		-Božićni sajam	Vjeronauk - Crkva u svijetu Priroda i društvo - prigodne teme – blagdani Osobni i socijalni razvoj Poduzetništvo Matematika - logičko mišljenje, argumentiranje i zaključivanje Geografija - Prostorne organizacije i procesi Povijest – društvo
Ciklus: 1.			
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr C.1.1.			
34. Izrada lutkica	Hrvatski jezik – medijska kultura/ Književnost i stvaralaštvo Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost	- Kompostiranje u dvorištu	Priroda i društvo - razvrstavanje otpada Biologija - procesi i međuovisnosti u živome svijetu Priroda – organiziranost prirode

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
35.Božićna pšenica	Vjeronauk - Crkva u svijetu Priroda – Procesi i međudjelovanja Priroda i društvo - zaštita okoliša, život biljaka Engleski jezik - Međukulturna komunikacijska kompetencija	- Spremnik za čepove i stare baterije	Priroda – organiziranost prirode Geografija - održivost Priroda i društvo - razvrstavanje otpada Informatika – e društvo
		- Spremnik za čepove i stare baterije	Priroda – organiziranost prirode Geografija - održivost Priroda i društvo - razvrstavanje otpada Informatika – e društvo Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost
Odgajno-obrazovno očekivanje: odr C.1.2.			
4. Kako uspješno komunicirati	SRO – komunikacija Osobni i socijalni razvoj Hrvatski jezik - Hrvatski jezik i komunikacija Engleski jezik - Komunikacijska jezična kompetencija	-Božićni sajam	Vjeronauk - Crkva u svijetu Priroda i društvo - prigodne teme – blagdani Osobni i socijalni razvoj Poduzetništvo Matematika - Logičko mišljenje, argumentiranje i zaključivanje Geografija - Prostorne organizacije i procesi Povijest – društvo
7.Divovi i patuljci	TZK – igre, plesne strukture SRO – emocije i osjećaji		
8. labirint	Geografija – orijentacija (prostorni identitet i održivost) Priroda i Društvo - snalaženje u prostoru Učiti kako učiti		
11. Zauzmi svoj stav	SRO – komunikacija Osobni i socijalni razvoj Hrvatski jezik - Hrvatski jezik i komunikacija Engleski jezik - Komunikacijska jezična kompetencija		
13.Sukob	Hrvatski jezik - književni predložak, jezično izražavanje Osobni i socijalni razvoj		
14.Mentalno zdravlje	Hrvatski jezik - Hrvatski jezik i komunikacija Engleski jezik - Komunikacijska jezična kompetencija SRO - emocije		

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
Ciklus: 2.			
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr C.2.1.			
4. Kako uspješno komunicirati	SRO – komunikacija Osobni i socijalni razvoj Hrvatski jezik - Hrvatski jezik i komunikacija Engleski jezik - Komunikacijska jezična kompetencija	-hostel za kukce -hranilice za ptice	Tehnička kultura – dizajniranje i dokumentiranje Priroda – organiziranost priroda Priroda i društvo - biljni i životinjski svijet Tehnička kultura – dizajniranje i dokumentiranje Priroda – organiziranost priroda Priroda i društvo - biljni i životinjski svijet
9. LJUDSKA PRAVA I PRAVA DJECE	Geografija - Prostorne organizacije i procesi Priroda i društvo - dječja prava Povijest – društvo	- Limunzina - Ljudi 3.a by Olujić	Priroda i društvo - biljni svijet Priroda – organiziranost prirode Biologija - Proces i međuovisnosti u živome svijetu Likovna kultura – Stvaralaštvo i produktivnost IKT - fotografija Priroda i društvo - zdrava prehrana Priroda – Proces i međudjelovanja
11. Zauzmi svoj stav	SRO – komunikacija Osobni i socijalni razvoj Hrvatski jezik - Hrvatski jezik i komunikacija Engleski jezik - Komunikacijska jezična kompetencija	- Razredni tepih - Vertikalni vrt	Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost Povijest - društvo Hrvatski jezik – cjelovito čitanje Engleski jezik - Međukulturna komunikacijska kompetencija Priroda i društvo - recikliranje Biologija - Proces i međuovisnosti u živome svijetu Kemija – Prirodnoznanstveni pristup Priroda – organiziranost prirode

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr C.2.2.			
12. Reci NE ovisnostima	<p>Priroda – Procesi i međudjelovanja</p> <p>Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu</p> <p>Zdravlje – prevencija ovisnosti</p>	-Aerobik	<p>TZK - zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja</p> <p>Glazbena kultura - Izražavanje glazbom i uz glazbu</p>
15. Osnovne ljudske potrebe	<p>GOO – društvena zajednica / demokracija</p> <p>Povijest – društvo</p>		
25. Utrka za bogatstvom i moći	<p>Geografija - Prostorne organizacije i procesi</p> <p>Povijest – društvo</p> <p>GOO – društvena zajednica</p>		
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr C.2.3.			
17. Voda	<p>Priroda i društvo -Vode u prirodi</p> <p>Geografija - održivost</p> <p>Kemija – Prirodnoznanstveni pristup</p> <p>Priroda – organiziranost prirode</p>	- eko plakat	<p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>Priroda i društvo - razdvajanje otpada</p> <p>Hrvatski jezik – medijska kultura</p> <p>Priroda – Procesi i međudjelovanja</p>
		-hostel za kukce	<p>Tehnička kultura – dizajniranje i dokumentiranje</p> <p>Priroda – organiziranost prirode</p> <p>Priroda i društvo - biljni i životinjski svijet</p>
		-hranilice za ptice	<p>Tehnička kultura – dizajniranje i dokumentiranje</p> <p>Priroda – organiziranost prirode</p> <p>Priroda i društvo - biljni i životinjski svijet</p>
		-Instrumenti	<p>Tehnička kultura – dizajniranje i dokumentiranje</p> <p>Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>Glazbena kultura - Izražavanje glazbom i uz glazbu</p>

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
17. Voda	Priroda i društvo -Vode u prirodi Geografija - održivost Kemija – Prirodnoznanstveni pristup Priroda – organiziranost prirode	-Izrađujemo od starog novo	Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost Priroda – organiziranost prirode Priroda i društvo -Blagdani prigodna tema Povijest – društvo
		- Jastuk od stare majice	Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Geografija - održivost Priroda – organiziranost prirode Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života
		-Kompostiranje u dvorištu	Priroda i društvo - razvrstavanje otpada Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Priroda – organiziranost prirode
		- mrežna stranica - razvrstavanje otpada	Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu Geografija - održivost Priroda – organiziranost prirode Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života Informatika - digitalna pismenost i komunikacija
		- Pečenje kestenja	Priroda i društvo - jestivi plodovi u prirodi Priroda – Procesi i međudjelovanja Kemija – Prirodnoznanstveni pristup
		- razvrstavanje otpada	Priroda – organiziranost prirode Geografija - održivost Priroda i društvo - razvrstavanje otpada Informatika – e društvo

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
17. Voda	<p>Priroda i društvo -Vode u prirodi</p> <p>Geografija - održivost</p> <p>Kemija – Prirodnoznanstveni pristup</p> <p>Priroda – organiziranost prirode</p>	-šivanje pernica za zaštitne maske	<p>Zdravlje - očuvanje zdravlja</p> <p>Priroda i društvo - recikliranje</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>– izrada logoa</p> <p>Tehnička kultura – dizajniranje i dokumentiranje</p>
		- šivanje platnenih torbi za preobuču	<p>Osobni i socijalni razvoj – briga za druge</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>– izrada logoa</p> <p>Priroda i društvo - recikliranje</p> <p>Priroda – Prosesi i međudjelovanja</p>
		- šivanje zaštitnih maski 1	<p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>– izrada logoa</p> <p>Priroda i društvo - recikliranje</p> <p>Priroda – Prosesi i međudjelovanja Biologija</p> <p>- Prosesi i međuovisnosti u živome svijetu</p>
		- šivanje zaštitnih maski 2	<p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>– izrada logoa</p> <p>Priroda i društvo - recikliranje</p> <p>Priroda – Prosesi i međudjelovanja Biologija</p> <p>- Prosesi i međuovisnosti u živome svijetu</p>
		- Šivanje	<p>Hrvatski jezik – medijska kultura</p> <p>Biologija - Prosesi i međuovisnosti u živome svijetu</p> <p>Priroda i društvo - zaštita prirode</p> <p>Priroda – Prosesi i međudjelovanja</p>

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
Ciklus: 3.			
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr C.3.1.			
23. Radionica 3R anketa	<p>Priroda i društvo - uvjeti života / zaštita okoliša</p> <p>Priroda – Procesi i međudjelovanja</p> <p>Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu</p> <p>Geografija - održivost</p> <p>Matematika - Logičko mišljenje, argumentiranje i zaključivanje / statistika</p> <p>Hrvatski jezik - Književnost i stvaralaštvo</p>	-Eko-knjižica	<p>Vjeronauk - Crkva u svijetu</p> <p>Hrvatski jezik - Književnost i stvaralaštvo</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>Priroda – Procesi i međudjelovanja</p>
24. održiva škola anketa za samovrednovanje	<p>Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života</p> <p>Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu</p> <p>Geografija – održivost</p> <p>Priroda – Procesi i međudjelovanja</p>	- Kompostiranje u dvorištu	<p>Priroda i društvo - razvrstavanje otpada</p> <p>Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu</p> <p>Priroda – organiziranost prirode</p>
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr C.3.2.			
21. održivi razvoj	<p>Geografija - održivost</p> <p>Priroda i društvo - očuvanje okoliša</p> <p>Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu</p> <p>Likovna kultura - stvaralaštvo i produktivnost</p>	-eko kvizovi	<p>Geografija - održivost</p> <p>Informatika - digitalna pismenost i komunikacija</p> <p>Priroda i društvo - obnovljivi i neobnovljivi izvori energije</p> <p>Priroda – energija</p>
		-Izrada namještaja	<p>Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života</p> <p>Priroda – organiziranost prirode</p> <p>Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost</p> <p>Geografija - održivost</p>
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr C.3.3.			
9. LJUDSKA PRAVA I PRAVA DJECE	<p>Geografija - Prostorne organizacije i procesi</p> <p>Priroda i društvo - dječja prava</p> <p>Povijest – društvo</p>	- povišene gredice	<p>Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života</p> <p>Priroda – organiziranost prirode</p> <p>Biologija - Procesi i međuovisnosti u živome svijetu</p> <p>Geografija - održivost</p>

RADIONICA	Moguće povezati s	MINI PROJEKT	Moguće povezati s
18. pitka voda	Priroda i društvo -piramida ishrane Priroda – organiziranost prirode Biologija - Proces i međuovisnosti u živome svijetu Zdravlje	- povišene gredice	Tehnička kultura – tehnika i kvaliteta života Priroda – organiziranost prirode Biologija - Proces i međuovisnosti u živome svijetu Geografija - održivost
Odgojno-obrazovno očekivanje: odr C.3.4.			
4. Kako uspješno komunicirati	SRO – komunikacija Osobni i socijalni razvoj Hrvatski jezik - Hrvatski jezik i komunikacija Engleski jezik - Komunikacijska jezična kompetencija	-Božićni sajam	Vjeronauk - Crkva u svijetu Priroda i društvo - prigodne teme – blagdani Osobni i socijalni razvoj Poduzetništvo
10.korak po korak	Geografija - Prostorne organizacije i procesi GOO - društvena zajednica Likovna kultura - Stvaralaštvo i produktivnost		Matematika - Logičko mišljenje, argumentiranje i zaključivanje Geografija - Prostorne organizacije i procesi Povijest – društvo
18. pitka voda	Priroda i društvo -piramida ishrane Priroda – organiziranost prirode Biologija - Proces i međuovisnosti u živome svijetu Zdravlje		
25. Utrka za bogatstvom i moći	Geografija - Prostorne organizacije i procesi Povijest – društvo GOO – društvena zajednica		

*„Trebamo obnoviti naš ugovor s prirodom.
Ekologija je ujedinjujuća sila koja može umanjiti
netoleranciju i proširiti našu empatiju prema
drugima - i ljudima i životinjama.“*

Gregory Colbert

RADIONICA: Projekt UZBRDO – uvodna radionica

škola:	Osnovna škola Zmajevac
voditeljica radionice:	Dragana Božić
trajanje:	1 školski sat
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Uvodna aktivnost: Stala sam u krug s učenicima . Zadatak je bio da se predstave te naprave pokret tijelom. Nakon toga, zajedno smo ponovili sve pokrete.</p> <p>Aktivnost: Napisala sam učenicima na ploču početna slova projekta UZBRDO te ih potaknula na razmišljanje što označava pojedino slovo. Učenici su pogađali, a na kraju smo vođenim razgovorom otkrili značenja.</p> <p>Aktivnost: Učenici izvlače papirić na kojem je crtež (drvo, oblak, ljudi). Prema tome se formiraju u parove/ grupe. U parovima/grupama trebaju riješiti zadatak.</p> <p>DRVO – nacrtati drvo te oko njega navesti ŠTO OČEKUJEM</p> <p>OBLAK – nacrtati oblak i u njega napisati ŠTO ŽELIM RADITI</p> <p>LJUDI – nacrtati čovjeka te zapisati KOJE OSOBINE ŽELIM RAZVITI</p> <p>Parovi/grupe izlažu svoje radove te slijedi komentiranje i povezivanje svih parova/grupa.</p> <p>Završna aktivnost:</p> <p>Učenici stoje u krugu. Jedan učenik pljesne, a ostali učenici prenose taj pljesak. Radnja se ponavlja te pljesak postaje sve brži i brži.</p>
osvrt	Učenici su bili motivirani i aktivni. Radionica im je bila zanimljiva. Nakon ove uvodne radionice o projektu UZBRDO, započet ću s temama vezanim za održivi razvoj. Za početak, proučavat ćemo osnovne ljudske potrebe.

RADIONICA: Formiranje skupine i timski rad

škola:	Osnovna škola Zmajevac
voditeljica radionice:	Dragana Božić
trajanje:	2 školska sata
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Uvodna aktivnost: Učenici stoje u krugu, redom se predstavljaju te uz svoje ime kažu i svoju najdražu boju, voće, predmet, hobi...(npr. Zovem se Mateo i najdraža boja mi je zelena...).</p> <p>Aktivnost: Učenici crtaju glavu čovjeka te u nju upisuju o čemu vole razmišljati, što vole gledati, slušati, o čemu vole pričati te pišu neku svoju izreku.</p> <p>Aktivnost: Učenici bez dogovora/ razgovora crtaju na zajednički papir, a nakon toga pogledamo crteže te razgovaramo (Kako ste započeli? Tko je prvi počeo crtati? Što je bilo najteže? Kako se podudaraju vaše ideje o temi crtanja? Jeste li zadovoljni uratkom?)</p> <p>Aktivnost: Učenici izrađuju kuće od papira. Rade bez dogovora/razgovora. Nakon toga slijedi razgovor. (Kako ste se osjećali? Tko je vodio? Što je bilo najteže? Jeste li zadovoljni?)</p> <p>Završna aktivnost:</p> <p>Igra povjerenja. Učenici su podijeljeni u parove.</p> <p>Osoba A vodi osobu B po učionici pazeći na njezinu sigurnost. Osoba B ima zatvorene oči. U učionici tiho svira glazba, učenici ne govore. Nakon 2-3 minute slijedi zamjena uloga.</p>
osvrt:	Učenici su bili motivirani i aktivni. Nakon upoznavanja brzo su se opustili i lijepo timski surađivali. Radionica im je bila zanimljiva. Nakon ove uvodne radionice, odradit ćemo radionicu Timski rad kako bi se učenici bolje povezali i surađivali.

RADIOICA: Održimo se UZBRDO!

škola:	OŠ Dalj, Dalj
voditeljice radionice:	Lidija Prša Plazibat, Daniela Maršalek
trajanje:	2 školska sata (90 min.)
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>(učenici su smješteni u polukrugu u skupinama na strunjačama na podu u predvorju škole; gledaju ppt-prezentacija <i>Održimo se uzbrdo!</i> koja sadržajno prati aktivnosti u tijeku)</p> <p>1. aktivnost – upoznavanje i međusobno predstavljanje učenika</p> <p>Učenici biraju jednu Dixit-kartu, razmisle, predstavse se, objasne odabir karte te navode razloge dolaska i svoja očekivanja od radionice.</p> <p><i>Potrebno:</i> Dixit-karte</p> <p>2. aktivnost – igre za poticanje druželjubivosti, suradnje, koncentracije i koordinacije</p> <p>a) <i>Majmun, koka, DJ</i> – učenici su u krugu; iz sredine kruga zadajem im figure koje moraju izvesti u troje (npr.: <i>Majmun</i> – osoba u sredini jede bananu, osobe sa strane traže joj buhe pod pazuhom). Izvor</p> <p>b) <i>1, 2, 3, clap, snap, stomp</i> – učenici su u paru; izvršavaju pojedinačne ili kombinacije radnji: brojenje, pljeskanje, pucketanje prstima, udarac nogom o pod. Izvor</p> <p>3. aktivnost – Barometar stavova (uvod u temu za poticanje kritičkog mišljenja)</p> <p>Na platnu se pojavljuju tvrdnje. Učenici ih čitaju, komentiraju u skupini i zatim dižu jedan od papira s tvrdnjom. Nakon toga prate objašnjenje na ppt-prezentaciji. Komentiramo.</p> <p><i>Potrebno:</i> popis tvrdnji (prilog br. 1), A4 papiri s tvrdnjama</p> <p>DA, NE, NE ZNAM</p>

kratki opis provedbe aktivnosti:	4. aktivnost – Ciljevi održivog razvoja (razrada teme) Učenici su podijeljeni u 5 skupina. Svaka dobiva strip <i>Ciljevi održivog razvoja</i> i uz njega na papirićima logo svakoga cilja. Lijepe logo uz odgovarajući cilj održivog razvoja. Na ppt-prezentaciji provjeravaju točnost urađenog. Komentiramo. Izvor Potrebno: strip <i>Ciljevi održivog razvoja</i> (prilog br. 3), ppt-prezentacija, papirići s logo-uzorcima, ljepilo
osvrt	Skupina učenika bila je vrlo heterogena (iz 9 različitih razreda predmetne nastave), no svi su bili izuzetno motivirani, suradljivi i angažirani pa je radionica protekla u radnoj atmosferi i veselom ozračju. Pokazali su velik interes za temu, ali i dosta dobro predznanje o njoj. Nakon današnje radionice čiji je cilj bio usvojiti osnove o održivom razvoju, nastaviti ćemo s temom praktičnim i kreativnim radom začinjen igrom, za što su i sami učenici pokazali najveći interes.

BAROMETAR STAVOVA

- 1. Često se održavaju međunarodni skupovi kojima je tema budućnost našeg planeta.**
 (NE; **1992.** = prvi skup u Rio de Janeiru – Agenda 21)
2015. = konferencija UN u New Yorku – novi program globalnog razvoja za 2030. g. = Agenda 2030)
- 2. Pojam Održivi razvoj je nejasan, složen i težak za razumjeti.**
 (DA; puno je različitih definicija i tema, nijedna ne obuhvaća cijeli problem)
- 3. Kvalitetno obrazovanje, timski rad, nove ideje i izgradnja mira neke su od tema održivog razvoja.**
 (DA)
- 4. Kad u društvu vršnjaka raspravljamo o nekoj temi ili spontano zaigramo igru u kojoj svi uživamo – doprinosimo održivom razvoju.**
 (DA; izradnja mira, tolerancije, kreativnosti... slušamo njihove stavove)

5. **Kad kupim rabljenu ili jeftinu odjeću, komad namještaja ili neki drugi predmet, doprinosim održivom razvoju.**
 (DA i NE; možemo si to i sami izraditi (razvoj volje i kreativnosti); izrabljivanje jeftine radne snage... slušamo njihove stavove)
6. **U današnje vrijeme vlada ravnopravnost među spolovima. Na primjer, i muškarac i žena koji su jednako obrazovani, jednako su i plaćeni za isti posao.**
 (NE)
7. **I volontiranjem pomažemo. Važno je samo da za urađeni posao ne očekujemo preveliku plaću, nego samo simboličnu.**
 (NE; volontiramo bez novčane naknade)

Bingo održivosti		
Napiši ime osobe...		
<p>...koja dnevno provede bar 2 h bez ekrana</p> <p>_____</p>	<p>...koja se češće tušira nego kupa.</p> <p>_____</p>	<p>...koja bar 4 dana u tjednu ne jede meso.</p> <p>_____</p>
<p>...čija obitelj ima mali auto.</p> <p>_____</p>	<p>...koja uvijek gasi svjetlo za sobom.</p> <p>_____</p>	<p>...koja radije koristi olovku nego kemijsku.</p> <p>_____</p>

RADIONICA: Kako uspješno komunicirati

škola:	OŠ „Antun i Stjepan Radić“, Gunja
voditelj radionice:	Marin Adžaga, pedagog
trajanje:	2 školska sata
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Motivacijska aktivnost – ledolomac</p> <p>Svi učenici stoje u krugu, pedagog kaže: “Ova igra zove se val. Evo kako se igra: Ja ću napraviti jedan pokret, na primjer, mahnut ću rukom. Čim završim, onaj tko stoji s moje desne strane ponoviti će ga. U trenutku kad ga bude dovršavao, sljedeći s njegove desne strane će ga prihvatiti, ponoviti, zatim sljedeći i tako redom sve dok ne obiđe cijeli krug. Zatim će netko drugi napraviti drugačiji pokret koji će se, isto tako poput vala, lančano, prenositi od jednog do drugog. Važno je pažljivo pratiti igru da biste pokret započeli istog trenutka kada ga vaš prethodnik dovrši. Budite skoncentrirani, osjetite energiju tog pokreta koji kruži i spremno čekajte svoj red kako se val ne bi prekinuo.</p> <p>1. Aktivnost</p> <p>Unapređenje vještine slušanja i izražavanja</p> <p>Svi učenici dobiju prazan papir, na koji trebaju nacrtati sliku prema uputama koje govori jedan učenik. Taj učenik gleda u sliku (koju čine jednostavni geometrijski oblici – trokut, kvadrat, krug) i opisuje ju svim ostalim učenicima u grupi. Cilj je što vjernije naslikati zadanu sliku. Nakon aktivnosti popričamo s članovima grupe kako su se osjećali kada su slušali, a kako kada su crtali. Što je lakše? Grupi treba ukazati na to koliko je važno da smo jasni u komunikaciji i slušamo jedni druge.</p>

<p>kratki opis provedbe aktivnosti:</p>	<p>2. Aktivnost</p> <p>Jezik zmijske i žirafe.</p> <p>Razlikovanje govora prihvaćanja i govora odbijanja (optužbe, napada, agresije), aktivno slušanje, empatija, prepoznavanje i imenovanje osjećaja, ja-poruke, razvijanje slušanja i pažnje</p> <p>Učenici su razvrstani u 4 skupine. Svaka skupina dobila je nekoliko situacija koje su napisane u formi zmijskog govora. Zadatak je preformulirati u govor žirafe, odlučiti oba načina izražavanja pred razredom.</p> <p>3. Aktivnost</p> <p>Pedagog je održao kratko predavanje o važnosti dobre komunikacije. Predstavio je niz primjera i kratak video uradak.</p>
<p>osvrt</p>	<p>Učenici su pozitivno reagirali. Shvatili su koliko je malo truda potrebno da bi jednu emotivnu, agresivnu rečenicu upućenu sugovorniku preoblikovali i da jezik spaja i omogućava kvalitetnu komunikaciju. Učenici su još jednom osvijestili koliko je dobra komunikacija dobrodošla u svakodnevnom životu u školi, obitelji i društvu.</p>

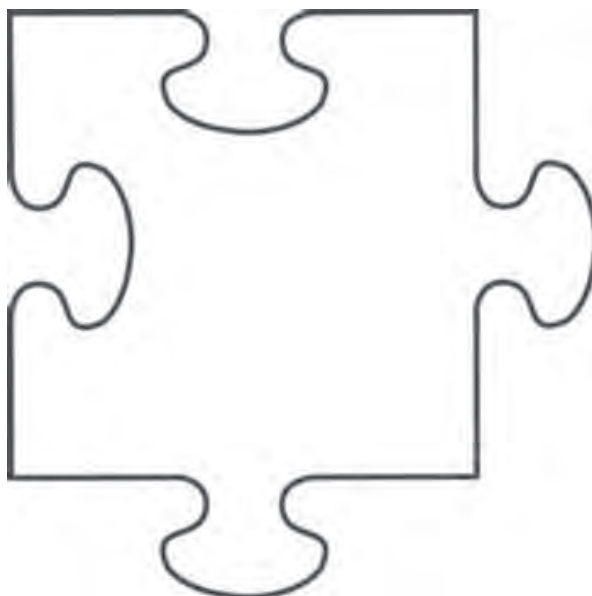
RADIONICA: Ja i moja suprotnost

škola:	OŠ „Antun i Stjepan Radić“, Gunja
voditeljica radionice:	Anita Tufekčić, knjižničar
trajanje:	2 školska sata
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Aktivnost: Igra „Pozdravi“ (učenici izvlače papirić na kojem piše kako se trebaju pozdraviti s učenicom pored kojeg sjede).</p> <p>Aktivnost: Igra: Učenici su u krugu (jedan učenik pipne drugog učenika i pozdravlja ga kako želi, ali se mora vratiti na njegovo mjesto).</p> <p>Aktivnost: Obrada knjige Ja i moja suprotnost autor knjige autora Oscara Brenifera prilagođena učenicima nižih razreda. Razlika između kompliciranog i jednostavnog karaktera (osobnosti, osobe).</p> <p>Razlika između društvenog i individualnog tipa osobe, razlika između ozbiljnog i zaigranog karaktera.</p> <p>Razgovor s učenicima pomoću plakata. Obrada teme i razumijevanje sadržaja.</p> <p>Aktivnost: Prijedlog: još jedna igra za koncentraciju: Učenici su u paru i govore na glas jedan drugome 1, 2, 3. Kasnije umjesto brojeva rade pokrete. (1 – osoba treba čučnuti, 2 – osoba treba reći „i – ju –ju“, 3 – osoba treba udariti dlanom od dlan).</p> <p>Aktivnost: Izrada balona po boji karaktera i ukrašavanje s kolažom, poveznica: http://krokotak.com/2018/06/balloon-faces/</p>
osvrt:	Djeca su bila oduševljena cijelim tijekom radionice. Najviše su im se svidjele igre Pozdravi, igra koncentracije itd.

RADIONICA: Svatko je netko, ali svi smo mi dio 1.a

škola:	OŠ Blage Zadre, Vukovar
voditeljica radionice:	Patricija Burazin
trajanje:	45 min
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>UVOD: Igra: <i>Tko ima....neka se ustane</i></p> <p>Učenici sjede u klupi. Na pitanje: Tko ima brata? ustaju se svi učenici koji imaju brata. Nastavljamo sa pitanjima: Tko ima plave oči? Tko ima dugu kosu? Tko voli TZK? Tko ima 9 godina?...</p> <p>Razgovor o tome kako su se osjećali kad su bili prozvani? Kako su se osjećali kad su pripadali nekoj skupini? Jesu li se skupine mijenjale? Događa li se i vama u razredu da mijenjate društvo?</p> <p>SREDIŠNJI DIO: Svaki učenik dobije jedan dio slagalice na kojem treba nacrtati sebe i ono što voli raditi ili po čemu je poseban.</p> <p>Kad su svi učenici gotovi, donose svoje dijelove do učitelja i cijelom razredu govore što su nacrtali.</p> <p>Sve dijelove slažemo na hamer i dobivamo razrednu slagalicu.</p> <p>ZAVRŠNI DIO: Pomoću digitalnog alata WordArt učenici izrađuju oblak riječi s imenima svih učenika iz razreda. Sami biraju oblik.</p> <p>https://wordart.com</p>
osvrt	Učenici su aktivno sudjelovala u sva tri dijela radionice. Najviše im se svidjela naša zajednička slagalica. Pomoću nje sam im objasnila kako svaki dio slagalice čini jednu sliku pa tako i oni čine jedan razred.

SVATKO JE NETKO,
ALI SVI SMO MI DIO
1.a!

RADIONICA: Divovi i patuljci, bacanje teniske loptice i vježbanje pokreta

škola:	OŠ „Antun i Stjepan Radić“, Gunja
voditeljica radionice:	Anita Tufekčić, knjižničarka
trajanje:	1 školski sat
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Aktivnost:</p> <p>Igra „Divovi i patuljci“ . Učenici su dobili upute kako igrati igru. Mala su grupa pa su svi su uspjeli biti i divovi i patuljci. Kada su bili u ulozi diva, osjećali su sigurno i samouvjereno, no kad su bili u ulozi patuljka neki su se osjećali kao patuljak i jako nesigurno pogotovo kada su tražili svog para da ih ne prepozna div.</p> <p>Aktivnost:</p> <p>Sljedeća igra bila je bacanje teniske loptice. Svi su bacili lopticu. Nismo imali dovoljno loptica pa je svaki učenik stajao umjesto loptice na mjestu zaustavljanja. Na kraju igre svi su bili raspoređeni na različitim mjestima u odnosu na druge pa smo porazgovarali o osjećajima vrijednosti.</p> <p>Aktivnost:</p> <p>Zadnja igra odnosila se na usklađivanje pokreta. Knjižničarka je pokazala jednostavne pokrete koje su učenici morali ponoviti i svakim ponavljanjem ubacivala jedan pokret više. Na kraju smo svi kao grupa imali usklađene pokrete. Na kraju je jedan učenik koji ima odličan smisao za ritam pokazao svima svoje pokrete.</p>
osvrt:	Učenici su bili oduševljeni svim igrama i cijeli sat imali su osmijeh na licu. Zadnju igru će koristiti kao moguću ideju za koreografiju na maskenbalu.

RADIONICA: Labirint

škola:	Osnovna škola Vladimira Becića, Osijek
voditelj radionice:	Marko Rajić
trajanje:	45 minuta
kratki opis provedbe aktivnosti:	Uvodni dio protekao je u davanju uputa učenicima kako se smiju kretati i podjela u skupine. Nakon toga učenici su počeli s pokušavati izaći iz labirinta. Nakon više neuspjelih pokušaja, uz moju malu pomoć, učenici su uspješno završili igru. Nakon igre su komentirali kako su se osjećali i što su sve radili da bi uspjeli završiti zadatak.
osvrt	Djeca su prvo bila euforična, ali nakon više pokušaja počeli su se osjećati frustrirano jer nisu vidjeli izlaz iz labirinta. Nakon što su završili shvatili su da su mogli riješiti problem i bez moje pomoći samo da su bolje surađivali i slušali jedni druge. Ovo je druga radionica na temu suradnje i timskog rada, a treću radionicu planiram na temu održivi razvoj u svakodnevnom životu.

RADIONICA: Ljudska prava i prava djece

škola:	OŠ Blage Zadre, Vukovar
voditeljica radionice:	Jasminka Kosor
trajanje:	90 min.
kratki opis provedbe aktivnosti:	Učenici su istraživali Konvenciju o pravima djece. U razgovoru naglašavamo važnost demokracije i građanskih prava s naglaskom na pravima djece.
osvrt	Učenici uočavaju važnost promicanja i unaprjeđivanja ljudskih prava. Naglašavamo važnost prava djece u cijelom svijetu bez obzira na spol, vjeru, podrijetlo ili teškoće u razvoju.

RADIONICA: Korak po korak

škola:	OŠ Dalj
voditeljice radionice:	Daniela Maršalek, Lidija Prša Plazibat
trajanje:	2 školska sata
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>1. Aktivnost</p> <p>Učenici uzimaju papirić s opisom jednostavne aktivnosti. Puštamo glazbu za vrijeme koje učenici šeću, zaplešu, zabavljaju se, razgovaraju. Kada glazba prestane, trebaju napraviti aktivnost koja im je opisana na papiriću (prilog <i>Igra pozdravi – upute</i>).</p> <p>2. Aktivnost</p> <p>Vježba Iskorak</p> <p>Cilj: potaknuti suosjećanje prema onima koji su drukčiji, povećati svijest o razlikama, razumjeti da postoje posljedice pripadanja određenoj socijalnoj manjini ili skupini.</p> <p>Materijal: kartice s ulogama</p> <p>Sudionici uzimaju karticu s ulogom. Barem tri osobe izvlače karticu na kojoj piše da budu ono što jesu i da ne glume nekoga drugoga. Svoje uloge zadržavaju za sebe, ne govore o njima i ne komentiraju ih. Uloge su tajne. Sudionici stoje jedan pored drugog u ravni, a voditelj ih potakne na razmišljanje o svojoj ulozi pitanjima:</p> <p>Kakvo je tvoje djetinjstvo? U kakvoj kući živiš? Što su roditelji po zanimanju? Kako izgleda tvoja soba? Ideš li svakoga ljeta na more? Ideš li u kino s roditeljima? Čega se bojiš? Jesi li kada gladan? Što radiš u slobodno vrijeme?</p>

<p>kratki opis provedbe aktivnosti:</p>	<p>Voditelj čita tvrdnje koje se odnose na razne situacije i događaje. Svaki puta kada sudionik može odgovoriti s DA na određenu tvrdnju, iskorači korak naprijed. Ako ne mogu odgovoriti DA, ostaju gdje jesu. Tvrdnje voditelj čita jednu po jednu, a sudionici trebaju razmisliti smiju li zakoračiti. Mogu se osvrnuti i pogledati gdje su u odnosu na ostale. Dakle, sudionici zamišljaju da su osoba s kartice, neka upotrijebe svoju maštu što je više moguće i potrude se. (opis likova i tvrdnje prilog 2. i 3.).</p> <p>3. Aktivnost</p> <p>Bingo</p> <p>Učenici uzimaju Bingo listić pomoću kojega traže osobe koje ispunjavaju tražene uvjete (tko kompostira, ima mali automobil, uvijek gasi svjetlo...). Potraga traje dok netko ne popuni cijelu tablicu i vikne Bingo! (prilog 4)</p> <p>4. Aktivnost</p> <p>Izrada čudovišta od starih čarapa.</p>
<p>osvrt</p>	<p>Učenici su bili veseli i raspoloženi. Rado su sudjelovali u aktivnostima, pokazali su razumijevanje ideja igara. Izrađivali su svoja mala čudovišta i prihvatili tu ideju kao nešto što bi mogli inače raditi kod kuće.</p>

TVRDNJE – ISKORAK

1. Imaš uvijek dovoljno novca kupiti čokoladu kada god poželiš.
2. Imaš svoju lijepu, veliku sobu.
3. Smiješ pozvati prijatelje kući kada god poželiš.
4. Voliš biti kod kuće.
5. Smiješ reći svoje mišljenje.
6. Imaš dobar mobitel.
7. Kada te nešto boli, odeš liječniku.

8. Ne bojiš se policije.
9. Svake godine ideš na more.
10. Nosiš lijepu odjeću.
11. Prijatelji ti povjeravaju tajne.
12. Svi te pozivaju na rođendan.
13. S obitelji slaviš svoje vjerske blagdane.
14. Ideš u kino skoro svakog vikenda.
15. Odjeća ti je čista i uredna.
16. Svaki dan govoriš svojim materinskim jezikom.
17. Imaš prijatelja kojemu se uvijek možeš obratiti.
18. Često navečer s roditeljima igraš društvene igre.
19. U tvojoj kući uvijek ima puno hrane.
20. Osjećaš se sigurno na ulici i u školi.
21. Raduješ se budućnosti.
22. Ti si sretno dijete.

Bingo održivosti		
Napiši ime osobe...		
<p>...koja dnevno provede bar 2 h bez ekrana</p> <p>_____</p>	<p>...koja se češće tušira nego kupa.</p> <p>_____</p>	<p>...koja bar 4 dana u tjednu ne jede meso.</p> <p>_____</p>
<p>...čija obitelj ima mali auto.</p> <p>_____</p>	<p>...koja uvijek gasi svjetlo za sobom.</p> <p>_____</p>	<p>...koja radije koristi olovku nego kemijsku.</p> <p>_____</p>

RADIONICA: Zauzmi se za sebe!

škola:	OŠ „Antun i Stjepan Radić“, Gunja
voditelj radionice:	Marin Adžaga, pedagog
trajanje:	1 školski sat
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Motivacijska aktivnost – ledolomac</p> <p>Učenici su sjeli u krug u sredinu učionice. Pedagog je svakom učeniku dao komad papira na koji je učenik napisao jednu riječ koja ga asocira na kolegu s desne strane. Zatim su učenici pročitali ono što su dobili napisano na leđima. Pedagog ih je pitao što misle i kako se osjećaju. Nakon ove aktivnosti pedagog je predstavio temu radionice.</p> <p>Aktivnost 1.</p> <p>Pedagog je pripremio zanimljivu priču iz svog života koju je prepričao učenicima. Situacija je zahtijevala dobru reakciju. Pedagog je učenicima ispričao na koji je način postupio te ih upitao za njihovo mišljenje. Učenici su počeli davati vlastite prijedloge i većim dijelom podržali pedagoga i njegovo rješenje. Zatim su počeli iznositi vlastite primjere. Kroz navedenu aktivnost provukla se i situacija koja se nedavno dogodila u razredu. Učenici su zajednički pronašli rješenje navedene situacije.</p> <p>Aktivnost 2.</p> <p>Učenici su razvrstani u tri grupe. Na karticama su dobili realne životne situacije. Zadatak svake od grupa je bio da napišu svoj način na koji bi riješili zadani problem. Nakon što su se učenici konzultirali unutar svojih grupa, pred ostatkom razreda su odglumili i izložili situaciju te predstavili svoje rješenje. Učenici su aktivnost zadovoljno prihvatili i odlično odigrali.</p> <p>Aktivnost 3.</p> <p>Nakon grupnih zadataka pedagog je učenicima održao kratko predavanje na temu međuljudskih odnosa i rješavanja konfliktnih situacija.</p>

osvrt

Učenici su za vrijeme motivacijskog zadatka bili pomalo uplašeni jer su morali otvoreno reći drugoj osobi što misle o njoj. Kada je aktivnost prošla svi su se skupa otvorili i bili zadovoljni rezultatom. Nakon radionice evaluacijski listići pokazali su visoko zadovoljstvo učenika radionicom.

RADIONICA: Reci NE ovisnostima

škola:	OŠ „Antun i Stjepan Radić“, Gunja
voditelj radionice:	Marin Adžaga, Pedagog
trajanje:	2 školska sata
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>U sklopu mjeseca borbe protiv ovisnosti pedagog je u 7. razredu održao radionicu Reci NE ovisnostima.</p> <p>Motivacijska aktivnost – ledolomac</p> <p>Učenici su sjeli u krug na sredini razreda. Pedagog je u zatvorenu kutiju ubacio nekoliko cigareta i čepova od piva. Zadatak učenika je da na temelju zvuka koji se čuje kada treskaju zatvorenu kutiju pogode što se nalazi u kutiji. Pedagog im je govorio asocijacije i učenici su otkrili što se nalazi u kutiji.</p> <p>Nakon igre pedagog je najavio temu.</p> <p>Najprije je pedagog održao kratko predavanje o ovisnostima među mladima te je prikazao i kratki film.</p> <p>Nakon predavanja učenici su razvrstani u grupe u kojima su riješili nekoliko problemskih zadataka.</p> <p>Zatim započinje rasprava (parlaonica) unutar razreda.</p> <p>Zaključak je bio čvrst i jasan. Recimo NE ovisnostima na vrijeme!</p>
osvrt	<p>Djeca su jako dobro reagirala na temu. Neki od njih priznali su i svoja iskustva pred razredom. Tijekom ostatka mjeseca odradit ćemo još jednu sličnu temu.</p> <p>Također, u posjet nam dolaze i policijski službenici koji će govoriti i o zakonskim sankcijama ukoliko maloljetne osobe konzumiraju opojna sredstva.</p>

RADIONICA: Sukob

škola:	OŠ Blage Zadre, Vukovar
voditeljica radionice:	Patricija Burazin
trajanje:	90 min.
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>UVOD: Oluja ideja na riječ SUKOB i zapisivanje riječi na ploču</p> <p>SREDIŠNJI DIO:</p> <p>Čitanje slikovnice „Prijatelji i osjećaji“.</p> <p>Razgovor o priči, analiza teksta.</p> <p>Rješavanje listića sa zadacima.</p> <p>Bojanje ilustracija.</p> <p>Slaganje ilustracija pravilnim redoslijedom i prepričavanje priče.</p> <p>ZAVRŠNI DIO: Igranje društvene igre iz slikovnice.</p> <p>Materijal preuzet iz https://evenio.hr/proizvod/bojanke/prijatelji-i-osjecaji/</p>
osvrt	<p>Učenici su aktivno sudjelovali u sva tri dijela radionice. Najviše im se svidjela društvena igra uz čije su igranje mogli pokazati što su naučili iz slikovnice. U pitanju je igra s kockicama kao Čovječe ne ljuti se jer uvijek dolazi do povišenih tonova i sukoba. Učenici su jedni druge opominjali u slučaju neprimjerenog ponašanja.</p>

RADIONICA: Zdravlje – mentalno zdravlje (emocije)

škola:	Osnovna škola „Vladimir Nazor“, Komletinci
voditeljica radionice:	Snježana Matak (Katarina Topčić)
trajanje:	1 školski sat
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Aktivnost: U uvodnom dijelu učenici su pogledali isječak iz crtanog filma Izvrnuto obrnuto čija su tema emocije. Nakon toga uslijedio je razgovor o emocijama koje oni poznaju, o tome kako možemo prepoznati određene emocije kod ljudi te kako se oni nose sa svojim emocijama kada imaju loš dan.</p> <p>Aktivnost: Učenici su zapisivali na papir jednu od četiri ponuđene emocije: tuga, sreća, strah i ljutnja te objasnili što za njih znači taj osjećaj, što im je teško ili lako u vezi tog osjećaja i kako mogu poboljšati i prihvatiti taj osjećaj kada se suoče s njim.</p> <p>Aktivnost: Po završetku pisanja učenici su pročitali svoje radove, a nakon toga iščitavali su različite emocije iz „Rječnika emocija“ i razgovarali o njihovim značenjima.</p> <p>Aktivnost: Na kraju su posjetili Dnevni boravak za starije i u ugodnoj atmosferi razgovarali s korisnicima boravka o osjećajima i nadolazećim blagdanima.</p> <p>Izvor: http://www.plavi-telefon.hr/pdf/EmocionalnaPismenost</p>
osvrt:	Učenici su pozitivno reagirali na ovu temu te aktivno sudjelovali u razgovorima. Pokazali su određeno znanje u prepoznavanju i razlikovanju emocija te volju i interes u učenju novih emocija.

RADIONICA: Osnovne ljudske potrebe

škola:	Osnovna škola Zmajevac
voditeljica radionice:	Dragana Božić
trajanje:	2 školska sata
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Uvodna aktivnost: kiša</p> <p>Stojeći u krugu improvizirali smo padanje kiše; u početku je kiša padala tiho, zatim sve jače i jače.</p> <p>Glavna aktivnost: plovidba u Novu Zemlju</p> <p>Učenicima sam najavila da ćemo ploviti prema novom kontinentu na kojemu ćemo biti prvi stanovnici. Podijelila sam ih u dvije skupine po 3 učenika. Svaka je skupina dobila otmnicu u kojoj su se nalazile kartice želja i potreba. Učenicima sam čitala priču, a nakon određenog dijela priče, trebali su odbacivati kartice želja i potreba. Učenici su do kraja priče nekoliko puta trebali bacati nepotrebne kartice u ocean. Nakon dolaska na novi kontinent, sam zamolila učenike da kartice koje su im ostale zalijepu na list papira kako bismo mogli vidjeti što su donijeli sa sobom. Svaka skupina izlaže svoje radove, pokazuju što im sve treba na novom kontinentu. Slijedi razgovor.</p> <p>Učenici su dobili piramidu potreba, proučili smo ju te razgovarali o ljudskim potrebama.</p> <p>Završna aktivnost: Učenici su dobili zadatak zalijepiti sve kartice želja i potreba na piramidu. Slijedi razgovor.</p>
osvrt	<p>Učenici su na ovoj radionici bili motivirani i aktivno su sudjelovali u svim aktivnostima. Ozbiljno su shvatili zadatak, surađivali su unutar skupine, zajedno su donosili odluke o tome koje će kartice izbaciti, a koje zadržati. Dobro su promišljali o zadanoj temi, navodili primjere, komentirali. Nadalje su u planu su radionica o pojedinim fiziološkim potrebama (hrana, voda, energija...).</p>

RADIONICA: Dani zahvalnosti za plodove Zemlje

škola:	OŠ Lug, Lug
voditeljica radionice:	Maja Husar
trajanje:	1 školski sat
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Uvodna aktivnost:</p> <ul style="list-style-type: none">- učenici (i roditelji) su, prethodno, trebali načiniti fotografiju u okolišu svoga doma koja prikazuje odnos s prirodom <p>Središnja aktivnost:</p> <ul style="list-style-type: none">- napravili smo razrednu izložbu radova (učenici su predstavili svoje fotografije i imenovali primjere održivosti na njima) <p>Završna aktivnost:</p> <ul style="list-style-type: none">- zajednički smo napravili kolaž fotografiju koju smo objavili na stranici škole
osvrt	Učenici su se rado odazvali izazovu. Iskustvenim učenjem i zornim primjerima uočavali su primjere održivosti u okolini.

RADIONICA: Voda

škola:	Osnovna škola Zmajevac
voditeljica radionice:	Dragana Božić
trajanje:	1 školski sat
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Uvodna aktivnost:</p> <p>Učenici pišu za što sve svakodnevno koriste vodu. Čitaju što su zapisali te njihove odgovore komentiramo.</p> <p>Slijedi razgovor (Gdje se sve na Zemlji mogu naći izvori vode? Koliki je postotak pitke vode? Kako bi izgledao život na Zemlji bez pitke vode? Je li pitka voda svugdje jednako dostupna? Koje pojave današnjice ugrožavaju postojanje dovoljnih količina pitke vode u budućnosti?)</p> <p>Središnja aktivnost:</p> <p>Učenici dobiju određenu količinu vode (1 l) kao skupina te zamisle da ju imaju na korištenje cijeli dan. Voda je unutar skupine podijeljena na svakog učenika (1 čaša). U potrošnji trebaju biti pažljivi kako bi imali dovoljno, ali moraju određenu količinu vode uštedjeti. Razmišljaju o uštedi vodi te svoje ideje zapisuju na papir.</p> <p>Završna aktivnost:</p> <p>Učenici redom prezentiraju svoje odluke te u zajedničku posudu izlijevaju onoliko žlica (litara) vode koliko misle da mogu uštedjeti. Komentiramo ideje o uštedi vode.</p>
osvrt	Učenici su aktivno sudjelovali u radu. Ponudili su različite ideje za uštedu vode. Priču o pitkoj vodi povezat ćemo s velikim problemom današnjice, smećem te recikliranjem.

Literatura:

Kompasito, Priručnik o odgoju i obrazovanju djece za ljudska prava, Katal media d.o.o., 2007. (Kapljice vode)

RADIONICA: Očuvanje pitke vode, zdrava prehrana, dostupnost zdravstvene skrbi

škola:	OŠ „Antun i Stjepan Radić“, Gunja
voditeljica radionice:	Anita Tufekčić, knjižničarka
trajanje:	1 školski sat
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Aktivnost:</p> <p>Razgovor o zdravoj i nezdravoj prehrani.</p> <p>Aktivnost:</p> <p>Učenicima smo prethodno dali zadatak da donesu određene namirnice (voće, povrće, slatkiše, vodu).</p> <p>Sve namirnice izlažemo i objedinjujemo. Vodimo razgovor o zdravoj i nezdravoj prehrani.</p> <p>Aktivnost:</p> <p>Zadatak po skupinama:</p> <p>a) Napravite „Plan preživljavanja“ za 1 tjedan s ponuđenim namirnicama.</p> <p>b) Napravite „Plan preživljavanja“ za 1 mjesec s ponuđenim namirnicama.</p> <p>c) Napravite „Plan preživljavanja“ za 6 mjeseci s ponuđenim namirnicama.</p> <p>Cilj: doći do zaključaka da pojedine namirnice možemo posijati/posaditi, da možemo prikupljati kišnicu i sl.</p> <p>Aktivnost:</p> <p>Rasprava u skupinama.</p> <p>Teme:</p> <p>a) Je li hrana dostupna svima na svijetu pod jednakim uvjetima?</p> <p>b) Objasni put od sjemenke do ploda? Koje uvjete treba zadovoljiti kako bi imali urod?</p> <p>c) Koje posljedice ima jednolična hrana?</p>

<p>kratki opis provedbe aktivnosti:</p>	<p>Aktivnost:</p> <p>4 kutka (slažem se, ne slažem se, niti se slažem niti se ne slažem, nemam dovoljno informacija o temi)</p> <p>Teze:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sva djeca imaju obilje pitke vode. 2. Pitka voda je neiscrpna. 3. Kišnica je zagađena voda. <p>Aktivnost:</p> <p>Debata učenika predmetne nastave. Tema: Kako uz ovakve životne uvjete postoji glad u svijetu?</p>
<p>osvrt:</p>	<p>Učenicima su se svidjele sve aktivnosti. Najviše im se svidjelo kada su morali smišljati plan preživljavanja.</p>

RADIONICA: Energija

škola:	Osnovna škola Zmajevac
voditeljica radionice:	Dragana Božić
trajanje:	1 školski sat
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Uvodna aktivnost:</p> <p>Učenici imaju zadatak nacrtati kuću kakvu bi voljeli imati. Nakon toga izlažu i komentiraju svoje radove.</p> <p>Aktivnost:</p> <p>Razgovor o mogućnostima uštede energije. Od čega su izgrađene kuće koje ste nacrtali? Utječe li materijal od kojega je kuća izgrađena na život ljudi koji žive u njoj? Koje sve račune plaćaju vaši roditelji? Može li se nešto učiniti da iznos računa bude manji? Na koji način bi se mogla uštedjeti energija? U kojim situacija nepotrebno rasipamo energiju?</p> <p>Učenicima dajem uručak s prijedlozima aktivnosti kojima štedimo energiju. Učenici komentiraju navedene aktivnosti. Što od navedenoga aktivno primjenjuju? Koju bi aktivnost još mogli primijeniti?</p> <p>Učenici nose kući popis prijedloga za uštedu energije kako bi razgovarali s roditeljima i kako bi uveli neke nove aktivnosti štednje.</p> <p>Aktivnost:</p> <p>Kada su proširili svoje znanje o uštedi energije, učenici ponovno uzimaju svoje crteže te uređuju svoje kuće prema novim spoznajama. Slijedi ponovno izlaganje.</p>
osvrt	<p>Učenici su bili motivirani i aktivni. Radionica im je bila zanimljiva.</p> <p>Prije izrade ankete o navikama pijenja čajeva naših učenika, u suradnji s kolegicom koja drži INA Ljekovite biljke, odradit ćemo radionicu na kojoj ćemo upoznati ljekovite biljke te kušati domaće čajeve.</p>

RADIONICA: Održivi razvoj – što je to?

škola:	OŠ Lug, Lug; PŠ Vardarac
voditeljica radionice:	Maja Husar
trajanje:	1 školski sat
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Aktivnost:</p> <p>Oluja ideja na riječ: RAZVOJ (učenici iznose svoje ideje: rast, učenje, sazrijevanje, napredovanje...)</p> <p>Aktivnost:</p> <p>Učitelj na ploču piše 4 područja: OKOLIŠ, ZRAK, DRUŠTVO, VODE.</p> <p>Učenici u skupinama upisuju svoja mišljenja za svaku navedenu skupinu i to za kategorije: važnost za ljude, važnost za biljke i životinje, problemi.</p> <p>Nakon provedene aktivnosti razgovaramo o svakom području.</p> <p>Aktivnost:</p> <p>Učenici pokušavaju definirati pojam održivi razvoj (razvoj bez štete za okoliš i društvo).</p> <p>Učitelj objašnjava značenje riječi ODRŽIVO.</p> <p>Aktivnost:</p> <p>Učenici navode primjere održivog razvoja koje zapisujemo i razgovaramo o njima.</p>
osvrt	<p>Učenici dobro reagiraju na problemsku nastavu i učenje otkrivanjem. Tema održivog razvoja izuzetno im je zanimljiva. Vrlo brzo detektiraju probleme oko nas. Predlažu kreativna i svrsishodna rješenja. Najavljeno im je da ćemo se u naredno vrijeme baviti ovom temom te da razmisle što bi oni konkretno mogli učiniti na ovom polju.</p>

RADIONICA: Održivi razvoj

škola:	Osnovna škola Vladimira Becića, Osijek
voditelj radionice:	Marko Rajić
trajanje:	45 minuta
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Učenicima sam ranije dao zadatak da istraže što je to održivi razvoj te su morali napisati što oni rade u svojoj svakodnevici da se može nazvati održivim načinom života. S prikupljenim podacima učenici su u školi dobili 3 velika papira na koje su morali napisati:</p> <ul style="list-style-type: none">a) što je to za njih održivi razvojb) što je radim svaki dan čime doprinosim održivom razvojuc) što trebam raditi da bi naša svakodnevica bila održiva <p>Svoje odgovore su objedinili na mini plakatima, te smo razgovarali o temi održivog razvoja.</p>
osvrt	<p>Nakon završetka plakata učenici su komentirali ono što su zapisali te su zaključili da mogu puno više napraviti da žive i funkcioniraju na temeljima održivosti. Vidjeli su gdje sve nepotrebno troše resurse i gdje mogu više štedjeti. Pojedini učenici su prije mislili da žive održivim načinom života, a sada su shvatili da imaju još prostora za poboljšanje.</p>

RADIONICA: Idemo u akciju!

škola:	OŠ Dalj, Dalj
voditeljice radionice:	Lidija Prša Plazibat, Daniela Maršalek
trajanje:	2 školska sata (90 min.)
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>1. aktivnost – igre za podizanje energije i jačanje koncentracije</p> <p>a) <i>Smiješna rukovanja</i> – učenici se u paru rukuju na smiješan i neobičan način (npr. <i>Ribarski, Rodeo, Drvosječa...</i>). Izvor</p> <p>b) <i>Tapkanje</i> – učenici su u krugu, na podu; jednu po jednu ruku prebacuju preko ruku susjednih igrača, ali po određenoj shemi. Izvor</p> <p>2. aktivnost – skupni rad na temu Održivi razvoj u praksi</p> <p>Učenici su podijeljeni u 5 skupina i rade na stripu <i>Ciljevi održivog razvoja</i> (s 1. radionice). U svakoj skupini trebaju s nekoliko riječi opisati problematiku i aktivnosti u sklopu 3 - 4 cilja, navesti aktivnosti koje sami mogu praktično provoditi u svojoj školi i zajednici te usmeno izložiti i obrazložiti svoje ideje. Zajedno komentiramo.</p> <p><i>Potrebno:</i> strip <i>Ciljevi održivog razvoja</i>, prazni papiri, olovke</p> <p>3. aktivnost – praktičan rad: Izrada jastuka od stare majice</p> <p>Učenici od svoje stare majice izrezuju jastučnicu, pune je spužvom, vežu krajeve u čvoriće i tako izrade jastuk. Izvor</p> <p><i>Potrebno:</i> stara majica, škare, mljevena spužva ili vatelin</p> <p>4. aktivnost – završna igra Čvor</p> <p>Učenici su podijeljeni u skupine 3×10. Na znak pružaju ruke osobi preko puta, zatim se pokušavaju rasplesti bez puštanja ruku. Izvor</p>

osvrt

I dalje su nam polaznici radionica iz 9 različitih razreda. Rado su radili u skupinama. Imali su odlične ideje za provedbu ciljeva održivog razvoja. Aktivno su sudjelovali u izradi jastuka od majica, no, prema očekivanju, različitim tempom te s različitim uspjehom. Temu ćemo dalje obrađivati uglavnom praktičnim radom jer su teorijske osnove održivog razvoja učenici uglavnom usvojili.

RADIONICA: 3R anketa

škola:	OŠ Blage Zadre, Vukovar
voditeljica radionice:	Ana Kurbalija
trajanje:	35 min.
kratki opis provedbe aktivnosti:	Učenici članovi eko-odbora i učiteljica Ana Kurbalija sastavili su kratku 3R anketu (recikliranje, reduciranje i selektiranje otpada, održivi razvoj itd.) koju su proveli među učenicima 2.- 8. razreda. Nakon toga anketu su analizirali i rezultate obradili statistički te ih prikazali na plakatu u holu škole.
osvrt	Rezultati ankete će nam biti smjernica kako dalje nastaviti edukaciju o ekološkim temama u školi i na koja područja ćemo se više bazirati. Djeca su pozitivno reagirala na anketu.

OŠ Blage Zadre, Vukovar
2019.

rujan,

Dragi učenici,

ovo je anonimna anketa o gospodarenju otpadom, koja će nam pomoći u prikupljanju informacija za školski projekt 3R. Zato vas molimo da anketi pristupite ozbiljno i iskreno.

1. Otpad je isto što i smeće?

- Da.
- Ne.
- Ne znam.

2. Jesi li ikad odlagao/odlagala otpad u spremnike za odlaganje otpada?

- Da, činim to svaki dan.
- Ponekad, kada se sjetim.
- Ne, jer nemam gdje.
- Nikada nisam tako odlagao/la otpad iako znam gdje se spremnici nalaze.

3. Jesi li ikada sudjelovao/sudjelovala u organiziranim akcijama prikupljanja smeća u svojoj ulici, školi, gradskoj četvrti ili gradu?

- a. Da.
- b. Ne.

4. Kako se zove ponovna prerada starog papira u novi papir?

- a. reciklaža
- b. pošumljavanje
- c. čišćenje
- d. tiskanje

5 Što se sve posebno odvaja i sakuplja kod tvoje kuće, odvozi na određena mjesta, a poslije se može ponovno preraditi ili se odvozi da bi se pravilno uništilo? Možeš odabrati više odgovora.

- a. staklene boce
- b. plastične boce
- c. papir
- d. plastične vrećice
- e. limenke
- f. baterije

Ako misliš da je tvrdnja točna, zaokruži „DA“, a ako misliš da je netočna, zaokruži „NE“.

6. Za razgradnju plastične vrećice koju odbaciš na tlo treba 1 000 do 10 000 godina.

DA

NE

7. Korištenje platnenih ili papirnatih vrećica, umjesto plastičnih, donosi ljepši i zdraviji okoliš.

DA

NE

8. Jesi li čuo/la za pojam održivi razvoj?

DA

NE

9. Gdje si i od koga najviše naučio/la o čuvanju zdravog i lijepog okoliša?

- a. Kod kuće u obitelji.
- b. U školi od učitelja.
- c. Negdje drugdje.

10. Postoji li reciklažno dvorište u tvom mjestu?

- a. Da.
- b. Ne.
- c. Ne znam.

11. Kupuju li se u tvom kućanstvu predmeti nastali recikliranjem (npr. papir)?

- a. Da.
- b. Ne.
- c. Ne znam.

12. U koji se spremnik odlaže stari papir?

- a. U plavi.
- b. U žuti.
- c. U smeđi.

13. Znaš li zašto se u našoj školi prikupljaju plastični čepovi ?

- a. Da.
- b. Ne.

Ako si odgovorio/la DA, objasni odgovor:

14. Jesi li ikada neki odbačeni predmet ponovo upotrijebio u neku novu svrhu?

DA NE

15. Smatraš li da u tvom kućanstvu dnevno nastaje puno otpada od plastike?

DA NE

16. Smatraš li da dovoljno znaš o recikliranju i razdvajanju otpada? Označi ☑

Da, dovoljno znam.

Ne, ne znam dovoljno.

Rezultati ankete

naziv radionice:	Održivi razvoj
voditeljica radionice:	Ana Kurbalija
trajanje:	30 min.
broj uključenih učenika:	Svi učenici 1.- 8. razreda
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Kako je anketa 3R provedena među učenicima pokazala da velika većina učenika ne zna što označava pojam održivi razvoj, odlučili smo im to objasniti.</p> <p>Učenici eko-odbora škole su s učiteljicom Anom napravili prezentaciju o održivom razvoju. Predavanje uz prezentaciju su održavali u svim razredima škole na njihovim satima razrednika kako bi ih upoznali sa širinom pojma održivi razvoj.</p>
Osvrt	<p>Djeca su aktivno sudjelovala u razgovoru o održivom razvoju. Davali su vlastite primjere i viđenja održivog razvoja lokalno i globalno. Učenici su uglavnom upoznati s ekološkom komponentom održivog razvoja, a sada su naučili da postoji i socijalni i ekonomski aspekt istog.</p>

naziv radionice:	Eko pojmovnik
voditeljica radionice:	Ana Kurbalija
trajanje:	90 min.
kratki opis provedbe aktivnosti:	Učenici članovi eko odbora i učiteljica Ana Kurbalija su odlučili napraviti eko pojmovnik koji bi bio postavljen negdje u školi na vidljivom mjestu kako bi svi učenici u bilo kojem trenutku mogli pročitati objašnjene ekološke pojmove. Pojmove i objašnjenja su pisali na velike papire koje smo uvezali kao knjigu i postavili u školi u eko kutku.
osvrt	Učenici su aktivno sudjelovali koristeći se internetom i dodatnom literaturom kako bi pronašli objašnjenje najčešćih ekoloških pojmova.

Anketa: Održiva škola anketa za samovrednovanje

1. Postoji li drveće u školskom dvorištu?

Da.

Ne.

2. Postoji li cvijeće u prostoru škole?

Da.

Ne.

3. Ima li škola zeleni krov?

Da.

Ne.

4. Ima li škola štedne vodokotliće?

Da.

Ne.

5. Ima li škola dozatore sapuna?

Da.

Ne.

6. Puštate li vodu da oteče prije konzumacije?

Da.

Ne.

7. Ima li škola štedljive žarulje?

Da.

Ne.

8. Ima li škola svjetlo koje se uključuje na senzor?

Da.

Ne.

9. Isključujete li svjetlo pri izlasku iz prostorije?

Da.

Ne.

10. Je li promjena obuće obavezna u školi?

Da.

Ne.

11. Razvrstavate li otpad?

Da.

Ne.

12. Ima li škola komposter?

Da.

Ne.

13. Bacate li otpad na za to predviđena mjesta?

Da.

Ne.

14. Ima li škola dobar internet?

Da.

Ne.

15. Održavate li redovito zelene površine?

Da.

Ne.

16. Ima li škola mjesta predviđena za parkiranje automobila?

Da.

Ne.

17. Postoje li u školi organizirane edukacije o održivom razvoju?

Da.

Ne.

18. Postoje li u školi organizirane volonterske akcije?

Da.

Ne.

19. Postoje li u školi solarne ploče?

Da.

Ne.

20. Postoje li u školi neki mjerni uređaji koji prate potrošnju energije?

Da.

Ne.

21. Ima li škola prostor za pripremu obroka?

Da.

Ne.

22. Ocijenite izolaciju vaše škole.

1

2

3

4

5

23. Ocijenite kvalitetu unutarnje stolarije.

1

2

3

4

5

24. Ocijenite kvalitetu vanjske stolarije škole.

1

2

3

4

5

25. Ocijenite koliko štedljivo koristite vodu.

1

2

3

4

5

26. Ocijenite koliko racionalno trošite papir za ruke.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

27. Ocijenite koliko racionalno koristite struju.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

28. Koliko vaša škola ima zelenila u dvorištu?

- Malo
- Srednje
- Puno

Broj pitanja	Odgovori i bodovi		
		8.	DA - 1 / NE - 0
		9.	DA - 1 / NE - 0
1.	DA - 1 / NE - 0	10.	DA - 1 / NE - 0
2.	DA - 1 / NE - 0	11.	DA - 1 / NE - 0
3.	DA - 1 / NE - 0	12.	DA - 1 / NE - 0
4.	DA - 1 / NE - 0	13.	DA - 1 / NE - 0
5.	DA - 1 / NE - 0	14.	DA - 1 / NE - 0
6.	DA - 1 / NE - 0	15.	DA - 1 / NE - 0
7.	DA - 1 / NE - 0		

16.	DA - 1 / NE - 0	24.	5 i 4 - 2 / 3 - 1 / 2 i 1 - 0
17.	DA - 1 / NE - 0	25.	5 i 4 - 2 / 3 - 1 / 2 i 1 - 0
18.	DA - 1 / NE - 0	26.	5 i 4 - 2 / 3 - 1 / 2 i 1 - 0
19.	DA - 1 / NE - 0	27.	5 i 4 - 2 / 3 - 1 / 2 i 1 - 0
20.	DA - 1 / NE - 0	28.	5 i 4 - 2 / 3 - 1 / 2 i 1 - 0
21.	DA - 1 / NE - 0	29.	puno - 2 / srednje - 1 / malo - 0
22.	5 i 4 - 2 / 3 - 1 / 2 i 1 - 0		
23.	5 i 4 - 2 / 3 - 1 / 2 i 1 - 0		

Rezultati:

0 – 15 bodova: Imate puno prostora za poboljšanje, probajte raditi na poboljšanju svih aspekata održivosti vaše škole, počnite s edukacijama pa naučeno primijenite na svoju školu i unaprijedite život škole i svih koji u njoj rade i uče.

16 – 29 bodova: na dobrom ste putu prema održivoj školi, imate još prostora za poboljšanje i unaprjeđenje svojih održivih aspekata održivog razvoja, imate puno toga što možete podijeliti s drugima da oni napreduju, ali i naučiti od drugih da i vi napredujete do više razine održivosti.

30 – 37 bodova: vi ste skoro savršena škola, održivi razvoj živite svaki dan i unaprjeđujete život svojih učenika i djelatnika. Navike koje su učenici stekli u vašoj školi primijeniti će i u svakodnevnom životu kod kuće, pa uz to što ste svoju školu učinili održivom potakli ste i pozitivne promjene u svome naselju. Svoja iskustva i savjete dijelite dalje da i drugi mogu postići vašu razinu održivosti.

Anketu izradili učenici: Vita Glasnović, Karla Kovačić, Ema Štefančić, Lovro Šibalić i Jakob Horvat

RADIONICA: Utrka za bogatstvom i moći

škola:	OŠ „Tin Ujević“, Osijek										
voditeljica radionice:	Ivana Nenadić										
trajanje:	45 min.										
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Provedena je radionica temeljena na aktivnostima s prvog seminara „GRABEŽ“.</p> <ul style="list-style-type: none"> - uputiti sudionike da moraju prigrabiti što je više moguće novčića - sudionici su raspoređeni u krug oko stola na kojem su novčići, uzimaju jedan po jedan novčić i pri tome ne smiju jedan drugoga ometati - 3 - 4 sudionika imaju čarapu na ruci kojom uzimaju novčiće - 3 sudionika su izdvojena iz grupe - to su emigranti <p>Nakon što su svi novčići uzeti - raspodijeljeni, razgovor:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Što smo uočili? Jesu li svi sudionici bili u ravnopravnoj poziciji, imali jednake uvjete? Jesu li se svi pridržavali osnovnog pravila...? 2. Voditelj sam raspoređuje 20 novčića ne znajući pri tom tko je koliko novčića ugrabio. Zašto je voditelj izabrao baš te sudionike ? 3. Tablica u koju ispisujemo trenutno stanje - bogatstvo pojedinca. <table border="1" data-bbox="418 1301 1071 1502"> <thead> <tr> <th>6 i > novčića</th> <th>3 - 5 novčića</th> <th>2 i < novčića</th> <th>Časni donatori</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Zadovoljavanje osnovnih potreba i većine želja.</td> <td>Zadovoljavanje osnovnih potreba.</td> <td>Poteškoće u preživljavanju.</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			6 i > novčića	3 - 5 novčića	2 i < novčića	Časni donatori	Zadovoljavanje osnovnih potreba i većine želja.	Zadovoljavanje osnovnih potreba.	Poteškoće u preživljavanju.	
6 i > novčića	3 - 5 novčića	2 i < novčića	Časni donatori								
Zadovoljavanje osnovnih potreba i većine želja.	Zadovoljavanje osnovnih potreba.	Poteškoće u preživljavanju.									

**kratki opis provedbe
aktivnosti:**

„DONACIJE“

Nakon što su podatci upisani u prva tri stupca, sudionici novčića prema osobnim željama (nije obavezno) mogu preraspodijeliti, donirati. Potom ponovno u tablicu upisuju novo stanje osobnog bogatstva, a u četvrti stupac upisuju imena donatora i iznos koji su donirali-

Zašto su pojedinci donirali dio svog bogatstva ?

Jesu li vodili računa o mogućim osobnim i globalnim posljedicama? Je li došlo do izmjene imovinskog statusa?

„STVARANJE EKONOMSKE PRAVEDNOSTI“

Ponovno grupiranje sudionika u grupe prema stanju novčića koje posjeduju nakon preraspodjele – donacija.

Razmještaj emigranata u grupe, uz praćenje reakcija sudionika.

Skupina opisuje ostalima kako živi.

Zadatak:

Kreirati plan poštene raspodjele novčića (svjetskog bogatstva) kako bi se smanjio raskorak između različitih kategorija bogatstva i moći.

- a) Opisati što skupina planira učiniti (istaknuti neke od mogućih akcija).
- b) Objasniti zašto je njihov plan pošten.
- c) Glasnogovornik objašnjava plan ostalima i odgovara na pitanja.Glasovanje:

1. skupina - 5 glasova

2. skupina - 2 glasa

3. skupina - 1/2 glasa

Pojedinačno glasovanje

ZAVRŠNA RASPRAVA

Cilj: podići svijest sudionika o nejednakoj raspodjeli bogatstva i moći u svijetu te o našim vrijednostima.

osvrt

Učenici su oduševljeni radionicom. Na evaluacijskim listićima istaknuli su da im se radionica jako svidjela, da žele da se ponovi ista ili slična te da im je bilo zanimljivo i poučno.

RADIONICA: Ekologija i igre

škola:	OŠ „Tin Ujević“, Osijek
voditeljica radionice:	Ivana Nenadić
trajanje:	45 min.
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Aktivnost: Učenici su zajedničkim radom počistili dio školskog dvorišta oko igrališta za rukomet i odbojku. Na taj način osvijestili su važnost brige o okolišu, i istovremeno omogućili sami sebi ugodniji okoliš za igru.</p> <p>Aktivnost: Igrali smo igru Divovi.</p> <p>Divovi – (vani ili u dvorani) divovi imaju markere i vijaju djecu. Koga uhvate, stave u lonac za kuhanje(klupa). Ako ima puno djece onda možete staviti najviše šestoro djece u lonac ili više ili manje (procijenite). Kada se lonac napuni jedna osoba može izaći van. Dok divovi vijaju djecu, djeca se mogu spasiti tako što se dvije osobe uhvate za ruke, a jedna osoba bi trebala dići nogu. Divovi ne znaju za djecu sa tri noge, ali ako se dvije osobe drže za ruke i obje dignu nogu, što znači da imaju samo dvije noge NA PODU, div ih može uhvatiti.</p> <p>Nakon uvoda, prvi div je bila razrednica, a zatim su se učenici izmjenjivali. Nakon provedene aktivnosti, razgovarali smo o važnosti timskog rada i suradnje u njihovom svakodnevnom životu.</p> <p>Aktivnost: Na kraju smo iskušali i neke primjere igara koje učenici inače igraju kad su vani.</p>
osvrt	Sudionici aktivnosti čišćenja bili su vrlo marljivi i savjesni. Tijekom igara bili su vrlo aktivni, zainteresirani i snalažljivi. Sama igra ih je oduševila jer je jednostavna, a opet je vrlo poučna. Dogovorili smo da ćemo, kad budemo u mogućnosti, odigrati i neke igre koje su oni predložili.

RADIONICA: Ekološki otisak

škola:	OŠ „Mladost“, Osijek
voditeljica radionice:	Zorica Mohnacki
trajanje:	45 min.
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Aktivnost:</p> <p>Na početku radionice učenici su pogledali kratki film o održivom razvoju. https://www.youtube.com/watch?time_continue=71&v=vVuHlbgxOrg&feature=emb_logo</p> <p>U nastavku smo razgovarali o tome što svakodnevno radimo. Što smo objedovali tijekom dana? Znamo li jesu namirnice domaćeg podrijetla ili su uvezene iz drugih država? Za što sve trošimo električnu energiju? Kako smo putovali na trening? Ostavljaju li naši svakodnevni postupci trag na okoliš?</p> <p>Aktivnost:</p> <p>Potom je učenicima objašnjen pojam ekološkog otiska. Svaki je učenik pomoću ankete provjerio svoj utjecaj na okoliš. Zatim su se podijelili u skupine prema rezultatima ankete.</p> <p>Aktivnost:</p> <p>Učenici koji su imali više zaokruženih odgovora uvijek i vrlo često trebali su osmisliti kako će svoje dobre navike prenijeti na cijelu obitelj. Oni koji su imali najviše zaokruženih ponekad ili nikada, trebali su predvidjeti posljedice svojih postupaka na obiteljski život.</p> <p>Ideje su zapisivali papire od kojih su načinili „stazu poruka“.</p> <p>Aktivnost:</p> <p>Na kraju je svaka skupina prošetala „stazom“ druge skupine i komentirala ideje.</p>

osvrt:

Djeca su vrlo otvoreno razgovarala o svojim postupcima. Bili su iznenađeni informacijom da i ono što jedu utječe na okoliš. Iskreno i kritički su komentirali ideje na „stazi poruka“. Od napisanih poruka izradit ćemo plakat i postaviti ga u učionici.

RADIONICA: Siromaštvo

škola:	Osnovna škola Blage Zadre
voditeljica radionice:	Ivana Pejić Šmit
trajanje:	45 min.
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Na Svjetski dan siromaštva s učenicima sam na početku radionice definirala pojam siromaštva, a zatim smo objasnili pojmove osnovne ljudske potrebe i želje.</p> <p>Pogledali smo kratki video o siromaštvu, a zatim smo porazgovarali o njihovim stavovima o siromaštvu.</p>
osvrt	<p>Učenici su rado sudjelovali u radionici. Većina njih definirala je siromaštvo, no nekim nije bilo jasno što se smatra siromaštvom. Objasnjavanjem osnovnih ljudskih potreba i razlikovanjem potreba i želja, učenici su spoznali da nije siromaštvo sve što su oni smatrali siromaštvom.</p>

RADIONICA: Kompostiranje u učionici

škola:	OŠ „Mladost“, Osijek
voditeljica radionice:	Zorica Mohnacki
trajanje:	2x 45 min.
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Uvodni dio: pripremanje materijala za izradu malih kompostera za učionicu te usitnjavanje „zelenog“ i „smeđeg“ biološkog otpada.</p> <p>Središnji dio: Izrada i punjenje kompostera.</p> <p>1. korak: izbušiti rupe na plastičnoj posudi s poklopcem.</p> <p>2. korak: na dnu posude napraviti mrežu od grančica kako bi omogućili dotok zraka.</p> <p>3. korak: na sloj grančica redom staviti usitnjeni karton, piljevinu, deblji sloj suhog lišća, sloj komposta iz kompostera u dvorištu, sloj zelenog otpada iz kuhinje pomiješanog sa piljevinom u omjeru 1:1.</p> <p>4. korak: poklopiti komposter i ostaviti sadržaj dalje od izvora topline da miruje tri dana.</p> <p>5. korak: ubodnim termometrom provjeriti je li došlo do porasta temperature kako bi saznali je li počela razgradnja biootpada. Promiješati sadržaj pazeći da donji sloj grančica i kartona ostane netaknut. Dodati vode ako sadržaj nije dovoljno vlažan.</p> <p>Završni dio: dogovor o rasporedu praćenja promjena u komposteru, donošenja zelenog kuhinjskog otpada, miješanje sadržaja.</p>
osvrt	Učenici su rado sudjelovali u svim koracima radionice. Pridržavali su se dogovorenog rasporeda, redovito sakupljali i donosili kuhinjski otpad.

RADIONICA: To je samo jedna vrećica

škola:	Osnovna škola Blage Zadre
voditeljica radionice:	Ivana Pejić Šmit
trajanje:	3 sata
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>S učenicima sam dogovorila snimanje kratkoga igranoga filma koji smo nazvali <i>To je samo jedna vrećica</i>.</p> <p>Na početku smo razgovarali o tome gdje koristimo plastične vrećice. Nabrajali smo mjesta na kojima se služimo njima, a zatim i čime bismo ih mogli zamijeniti.</p> <p>Učenici su prvo osmislili kratki scenarij, zatim napravili popis scena i započeli snimanje filma. Po završetku, film smo montirali.</p> <p>Bit će prikazan u holu škole.</p>
osvrt	<p>Učenici su oduševljeni ovom aktivnošću, rado sudjeluju u njoj, odazvali su se u puno većem broju od očekivanoga.</p> <p>Pišući scenarij, spoznali su svoje ponašanje s vrećicama.</p>

RADIONICA: Smeće - otpad

škola:	Osnovna škola Zmajevac
voditeljica radionice:	Dragana Božić
trajanje:	2.školska sata
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Uvodna aktivnost:</p> <p>Učenici dolaze u učionicu u kojoj je razbacano smeće (papir, plastika, otpad od voća). Podijeljeni su u dvije skupine. Natječu se tko će na ploči najbolje nacrtati kantu za otpad. Učenici rade bez razgovora/dogovora. Jedna ekipa su plavi, drugi žuti. Tim koji izgubi ima zadatak očistiti učionicu i razvrstati otpad po kantama. Otpad koji nije plastika i papir odložiti će u koš / komposter.</p> <p>Središnja aktivnost:</p> <p>Komentiramo kako smo se osjećali kada smo boravili u učionici punoj smeća. Razgovaramo o smeću, o onečišćenom okolišu u lokalnoj zajednici. Učenici govore svoja iskustva: bacaju li smeće u prirodu? Odvajaju li otpad u kućanstvu i kako?</p> <p>Učenici imaju zadatak izraditi spremnik za odlaganje papira i plastike koji će biti postavljeni u učionici. Rade u dvije skupine.</p> <p>Učenici gledaju animirani film Otpad nije smeće. Zapisuju činjenice koje su im nove.</p> <p>Završna aktivnost: izražavaju dojmove o animiranom filmu te komentiraju što su novo naučili.</p>
osvrt	Učenicima je sat bio zanimljiv. Vole zadatke natjecateljskog tipa. U razgovoru o otpadu bili su vrlo aktivni, razmjenjivali su svoja iskustva, imali su puno dobrih ideja. Animirani film bio im je zanimljiv i poučan. U nastavku projekta ćemo govoriti o hrani/siromaštvu.

RADIONICA: Recikliraj me - izrada nakita scrapbook tehnikom

škola:	OŠ Blage Zadre, Vukovar
voditeljica radionice:	Patricija Burazin
trajanje:	180 min.
	<p>Vjerojatno ste u filmovima i serijama vidjeli lijepe foto-albume koje izrađuju žene u Americi i Kanadi. Ti albumi su izrađeni u scrapbook tehnici.</p> <p>Scrapbook postoji otkako postoje i fotografije, no u posljednje vrijeme se tehnika proširila u potpuno novim pravcima, a jedan od njih je izrada čestitki. Bogato ukrašene s mnoštvom razrađenih detalja, ovakve čestitke su posebni vizualni doživljaj.</p> <p>Naziv tehnike sugerira da se čestitke izrađuju od ostataka (engl. scrap-ostatak, otpad) materijala no scrapbookerice koriste i mnoge druge materijale: posebne papire, žigove, dugmiće, mašnice, embossing prah, bušaće papira, rezače papira, specijalizirane mašine za izrezivanje papira, posebne flomastere...</p> <p>Revolucija u scrapbooking tehnici je upravo Sizzix mašina sa svojim pripadajućim nastavcima, koji režu, otiskuju i oblikuju papir, karton, filc, kožu i moosgumi, olakšava izradu čestitki, pozivnica, zahvalnica, okvira i dekoraciju albuma.</p> <p>Mi smo ovom radionicu prikazali čari oblikovanja ostataka kože koju smo dobili iz tvornice „Borovo“ i izradili prsten, a na taj način mogu se izraditi ogrlice i narukvice.</p>

<p>kratki opis provedbe aktivnosti:</p>	<p>POTREBAN MATERIJAL I PRIBOR:</p> <p>koža, Sizzix Big Shot, Sizzix teksturna ploča, Sizzix rezač, škarice, ljepilo, jastučić za žig, prsten, pištolj na vruće ljepilo</p> <p>POSTUPAK</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. rezanje kože Sizzix strojem 2. izrada teksture na koži uz pomoć Sizzix stroja i košuljice 3. patiranje teksturnog motiva jastučićem za žig 4. ljepljenje gornjeg i donjeg dijela kože 5. ljepljenje kože na prsten
<p>osvrt</p>	<p>Djeca su aktivno sudjelovala u svim fazama izrade nakita.</p> <p>Iznenadeeni su kako smo recikliranjem ostataka kože dobili zanimljiv nakit te su poželi da nastavimo s recikliranjem i dizajniramo nove oblike.</p>

RADIONICA: Recikliramo i stvaramo

Škola:	Osnovna škola Zmajevac
Voditelj/ica radionice:	Tatjana Tomek, Danijel Akerman, Berta Balog
Trajanje:	3 školska sata
Kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Radionice su održane u OŠ Zmajevac uz podršku lokalne zajednice. Gospođa Gyöngyi Kettős šivala je torbe koje su učenici osmislili. Ugostili smo učenike iz OŠ Lug te učenike iz Mađarskog centra. Učenici su podijeljeni prema afinitetima u skupine (kreativna skupina, modelari i likovna skupina).</p> <p>1. radionica Kreativna skupina (izrada torbi od starog traper a i drugih materijala) - izbor materijala - stvaranje ideje - rezanje i šivanje</p> <p>2. radionica Modelari (izrada organizatora za stol od prirodnog materijala; drvo-šperploča) - lijepljenje nacrt a na šperploču - rezanje - brušenje - sastavljanje i lijepljenje</p> <p>3. radionica Likovna skupina (izrada slike prema motivu sa linoreza) - crtanje motiva na linoleum - izrezivanje linoleuma - linorez - prekrivanje linoreza crnom bojom - otiskivanje motiva sa linoreza na papir</p>
Osvrt	<p>Učenici su aktivno sudjelovali na svim trima radionicama. Međusobno su komunicirali i surađivali. Ozračje je bilo vedro, kreativno, veselo i zabavno.</p> <p>Učenici su bili oduševljeni svojim radovima. U daljnjem radu želimo djecu usmjeravati na recikliranje, odnosno iskorištavanje starih stvari za izradu novih.</p>

RADIONICA: Izrada lutkica i slikovnice „23 priče iz naših vrtova“

škola:	OŠ „Mladost“, Osijek
voditeljica radionice:	Zehra Delić
trajanje:	4 školska sata
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Aktivnost: Čitanje slikovnice „Majstorica Nola popravlja tatu“ Silvije Šesto. https://www.youtube.com/watch?v=wLZ_ey7ov-g</p> <p>Aktivnost: Gledanje ilustracija u slikovnici. Kako su nastale ilustracije pripovijeda ilustratorica Mila Lončar te pokazuje lutke, namještaj, prostorije - sve izrađeno od upotrebljivanih stvari.</p> <p>Aktivnost: Učenici izrađuju nacrt svoje lutkice, zatim biraju materijale te po uputama stvaraju svoje lutke. To su lutke iz stvarnog života.</p> <p>Aktivnost: Svaki učenik objašnjava što je promijenio na svojoj lutkici i zašto se to dogodilo.</p> <p>Aktivnost: Učenici svoju lutkicu stavljaju na svoj likovni uradak Moj vrt iz mašte. Maštaju što bi lutkica radila u njihovom vrtu te pišu kratak sastavak.</p> <p>Aktivnost: Učenici smišljaju dijelove svoje slikovnice te raspoređuju svoje uratke u različite dijelove. Dogovaramo se oko naslova, naslovnice, fotografija i oblikovanja... I može u tisak.</p>
osvrt:	Djeca su bila izrazito motivirana, strpljiva i uporna. Povezala su svoje interese s radom u školi. Jako je zanimljivo bilo pratiti disciplinu i smirenost u učionici. Zadovoljstvo slikovnicom je bilo iznad očekivanja. Slikovnica je darivana svakoj obitelji povodom Dana obitelji.

RADIONICA: Božićna pšenica u staroj čarapi

Škola:	OŠ „Mladost“, Osijek
voditelji radionice:	Zorica Mohnacki, Nikolina Mandić- Gregić, Zehra Delić, Petar Kopunović Legetin
trajanje:	2x 45 min.
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Povezanost s kurikulumom održivog razvoja:</p> <p>odr A.1.2. Opisuje raznolikost u prirodi i razlike među ljudima,</p> <p>odr B.2.1. Sudjeluje u aktivnostima škole na zaštiti okoliša i u suradnji škole sa zajednicom,</p> <p>odr C.1.1. Identificira primjere dobrog odnosa prema prirodi.</p> <p>Aktivnost:</p> <p>Igra „ Uskladi se s prirodom“.</p> <p>Učenici stoje u krugu i predstavljaju ljude, u sredini je jedan učenik koji ima ulogu prirode. Priroda zadaje pokrete koji prikazuju pojave (vjetar, rast, kišu, valove..). Ostali učenici zajedno s „prirodom“ izvode pokrete. Potom okreću leđa „prirodi“ i svatko za sebe izvodi pokret glumeći kišu, valove, vjetar..</p> <p>Nakon igre slijedi razgovor: Jeste li trebali promatrati „prirodu“ kako biste mogli izvesti zadane pokrete? Što se dogodilo kada ste okrenuli leđa prirodi? Jeste li svatko od vas izvodio isti pokret? Pitanjima navodimo učenike da uoče kako je važno promatrati prirodu, uskladiti se i zajednički djelovati.</p>

<p>kratki opis provedbe aktivnosti:</p>	<p>Aktivnost:</p> <p>1.Očuvanje tradicijske kulture i običaja. Kratka priča o običaju sijanja božićne pšenice na dan svete Lucije. Naglasiti kako su mnoga narodna vjerovanja nastala promatranjem prirode i usmenom predajom.</p> <p>2. Recikliranjem otpada do tradicionalnog božićnog ukrasa. Učenici u paru od stare najlon čarape, piljevine, odbačenih dugmadi i žice izrađuju podlogu u obliku glave čovjeka na kojoj će uzgajati pšenicu.</p> <p>Postupak: U šalicu stavite najlon čarapu (dokoljenku). Dodajte pšenicu, a zatim drvenu piljevinu dok ne ispunite čarapu u šalici. Zavežite čarapu. Ako želite nos i uši, uhvatite malo piljevine, oblikujte krug i zavežite koncem. Na glavi možete nacrtati oči, usta, brkove ili zalijepiti dugmad, komad tkanine, vunu i slično. Glavu uronite u posudu s vodom i ostavite da se dobro natopi. Nakon dva dana okrenite je i stavite na izvor svjetlosti i topline. Svaki dan redovito vlažite pšenicu i nakon nekoliko dana će početi klijeti.</p> <p>Aktivnost:</p> <p>Refleksija - razgovarati kako su svojim radom doprinijeli očuvanju okoliša i tradicije.</p>
<p>osvrt:</p>	<p>Stariji učenici koji su poznavali postupak sadnje pšenice pomagali su mlađim učenicima oblikovati glave, redovito su ih posjećivali tijekom tjedna i savjetovali o uvjetima uzgoja. Mlađi učenici su svojim likovima dali imena, uspoređivali su oblike i uočavali različitosti. Veselo su promatrali kako raste pšenica. Svoje radove izložili su na prodajnoj izložbi „Advent u Mladosti“ .</p>

RADIONICA: Djelovanje – izrada božićnih ukrasa

škola:	Osnovna škola „Vladimir Nazor“ Komletinci
voditeljica radionice:	Snježana Matak
trajanje:	1 školski sat
kratki opis provedbe aktivnosti:	Učenici su posjetili Dnevni boravak za starije osobe te aktivno sudjelovali u razgovoru i izradi božićnih ukrasa. Na početku su razgovarali sa starijim osobama o načinu na koji su se oni pripremali i slavili Božić te kako se djeca danas pripremaju. Zatim su zajedno bojali različite božićne slike te izrađivali božićne ukrase pomoću kolaž papira, naljepnica, flomastera i bojica. Kada su ukrasi bili gotovi, zajedno su ih postavili na jelku.
osvrt	Učenici su aktivno sudjelovali tijekom cijeloga posjeta. Rado su slušali starije osobe i razmjenjivali iskustva te bili vrlo kreativni u izradi božićnih ukrasa. Pokazali su dobru volju i radost što mogu uljepšati nekome blagdane. Dogovorili smo posjet i za sljedeći Božić.

RADIONICA: Ljekovite biljke

škola:	Osnovna škola Zmajevac
naziv radionice:	Upoznajemo ljekovite biljke i kušamo čajeve
voditeljica radionice:	Vanda Sen
trajanje:	2 školska sata
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>Radionicu je provela učiteljica Vanda Sen koja vodi INA Ljekovite biljke.</p> <p>1. aktivnost</p> <p>Učiteljica je učenicima govorila o ljekovitim biljkama iz prirode koje se nalaze u našoj okolini (kamilica, menta, ruža, majčina dušica...). Govorila je o njihovoj upotrebi u vlastitom kućanstvu; o načinu sušenja. Učenici su mogli postavljati pitanja o pojedinim biljkama. Govorili su o tome beru li biljke iz prirode, piju li domaće čajeve.</p> <p>2. aktivnost</p> <p>Učenici su mirisali, gledali i opipali ljekovite biljke.</p> <p>3. aktivnost</p> <p>Kuhanje i kušanje čajeva, komentiranje okusa čajeva.</p>
Osvrt	<p>Učenici su aktivno sudjelovali na radionici. Znatiželjno su slušali, mirisali, gledali ljekovite biljke te kušali različite domaće čajeve.. Ozračje je bilo vedro i opušteno.</p> <p>Učenici su bili oduševljeni čajevima koje su kušali. Naučili su neka nova ljekovita svojstva biljaka. Nadalje, sastavit ćemo anketu o navikama pijenja čajeva te ju provesti u školi.</p>

naziv radionice	Naša navika pijenja čajeva
voditeljica radionice:	Dragana Božić
trajanje:	2 školska sata
kratki opis provedbe aktivnosti:	<p>1. aktivnost</p> <p>Razgovor o ljekovitim biljkama, osvrt na radionicu „Upoznajemo ljekovite biljke i kušamo čajeve“.</p> <p>Razgovor o njihovim navikama pijenja čajeva (Koliko često piju čaj? Koji im je najdraži? Vole li domaće čajeve?) Koliko znamo o biljkama koje nas okružuju?</p> <p>2. aktivnost</p> <p>Učenici istražuju na internetu o ljekovitim biljkama te tako proširuju svoje znanje stečeno na prethodnoj radionici.</p> <p>3. aktivnost</p> <p>Sastavljanje ankete; učenici vođenim razgovorom i zajedničkim radom oblikuju pitanja za anketu.</p> <p>Anketa će se provesti sa svim učenicima u školi.</p> <p>4. aktivnost</p> <p>Prevođenje ankete na mađarski jezik.</p> <p>Raspodjela anketa prema razredima te dogovor s učenicima o anketiranju. Svaki učenik zadužen je za provođenje ankete u određenom razrednom odjelu. S učenicima sam dogovorila i vremenski period provođenja ankete (tjedan dana).</p>
osvrt	<p>Učenici su tijekom oba sata bili vrlo aktivni. Rado su iznosili svoje mišljenje i davali prijedloge za rad. Komentirali su svoje navike pijenja čajeva. Nakon provedene ankete, obradit ćemo rezultate. Želimo vidjeti koje bi vrste ljekovitih biljaka bilo dobro posaditi u povišenim gredicama u školskom vrtu, a da bi ih učenici rado pili za užinu u školskoj kuhinji.</p>

Anketa „Naša navika pijenja čajeva“

Dragi naši!

U sklopu projekta UZBRDO provodimo istraživanje o navikama pijenja čajeva.

Zanimaju nas vaše navike.

Molimo vas da izdvojite 2-3 minute i ispunite ovu anketu.

1. Što radije piješ: a) čaj b) sok c) nešto treće
2. Koliko često piješ čaj: a) nikada b) ponekad c) svaki dan
3. U kojim prilikama piješ čaj? _____
4. Koji čaj najviše voliš piti? _____
5. Piješ li radije: a) kupovni čaj b) domaći čaj
6. Koji ti je najdraži domaći čaj? _____
7. Čime zaslađuješ čaj? a) ne zaslađujem ga b) šećerom c) medom
8. Koliko žlica meda / šećera stavljaš u čaj?
 a) niti jednu b) manje od jednu
 c) jednu d) dvije e) više od dvije
9. Budući da u našem vrtu želimo uzgajati ljekovite biljke, predloži koju bi vrstu ljekovitih biljaka trebali uzgajati u vrtu, a ti bi ju rado pio u školskoj kuhinji za užinu.

Hvala na izdvojenom vremenu i ispunjavanju ove ankete. ☺

Kérdőív „A mi teázási szokásaink“

Kedves diákok és tanárok!

Az „UZBRDO „ projekt részeként kutatásokat folytatunk a teafogyasztási szokásokról!

Érdekelnek minket a Te szokásaid!

Kérjünk szépen Téged, hogy segítsél nekünk éstöltsd ki a következő kérdéseket ☺

1. Mit iszol inkább: a) teát b) üdítőt c) valami mást
2. Milyen gyakran iszol teát: a) soha b) néha c) minden nap
3. Milyen alkalommal iszol teát:_____
4. Melyik teát szereted a legjobban:_____
5. Melyik teát iszol leginkább: a) házi teát b) vásárolt teát
6. Melyik a kedvenc házi teád:_____
7. Mivel édesíted a teát: a) semmivel b) cukorral c) mézzel
8. Mennyi kanál cukrot/mézet teszel a teába:
 a) egyet sem b) kevesebbet mint egy
 c) egyet d) kettőt e) többet mind kettő
9. Mivel gyógynövényeket szeretnénk termesztetni az iskola kertben, javasolj nekünk milyen gyógynövényeket termesszünk a kertben, amit te szívesen fogyasztanál az iskolai konyhában.

Köszönjük a segítségédet!

„Nema stvari koja bi bila tako vrijedna poučavanja kao priroda.“

Nikola Tesla

mini projekt	Aerobik
škola	OŠ " Siniše Glavaševića", Vukovar
razredi	5.b , 5.c i 6.c
korišteni materijal	- karaoke zvučnici, usb s glazbom za aerobik
tijek aktivnosti (koraci)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Motivacija: upoznavanje učenika koliko je važno svakodnevno kretanje i vježbanje i utjecaj fizičke aktivnosti na zdravlje 2. Odabir prostora: sportska dvorana 3. Učenici su pomoću prezentacije upoznati s tim što je aerobik, koje vrste aerobika razlikujemo, što razvijamo vježbanjem aerobika. 4. Učenici su naučili osnovne aerobik korake i zajedno s nastavnikom izveli mini aerobik koreografiju od osnovnih koraka 5. Nakon toga uradili su nekoliko vježbi snage i istežanje.
	

	
rezultati	<p>Učenici su zadovoljni vježbanjem aerobika i žele i dalje samostalno vježbati uz glazbu.</p>
osvrt učenika	<p>Učenice su rado prihvatile koreografiju aerobika, dok su dječaci u početku bili malo suzdržani, ali kasnije su se opustili i prihvatili zadatak. Vježbe snage i istezanja su svi prihvatili i bile su im zanimljive.</p>
osvrt učitelja/ice	<p>Projekt je trajao 6 školskih sati. Učenici su pomoću prezentacije i praktičnog dijela shvatili da su i prije vidjeli neku vrstu aerobika (step aerobic, aqua aerobik), ali nisu znali o čemu se radi. Neki su i nakon održanih sati aerobika i dalje na nastavi stalno željeli vježbati aerobik (većinom djevojčice). Svi učenici su bili zadovoljni, nasmijani i raspoženi.</p>

mini projekt	Izrada prirodne kozmetike - prirodni balzam za usne
škola	Osnovna škola Vladimira Becića Osijek, Osijek
razred	Uzrast: 8.r. (izrada balzama), 1.r. (ukrašavanje ambalaže za balzam)
korišteni materijali	<ul style="list-style-type: none"> - materijali: kokosovo ulje, shea maslac, pčelinji vosak, eterična ulja, plastične posudice - alati: kuhinjska vaga, plamenik
tijek aktivnosti	<p>1. Vaganje svih potrebnih sastojaka (20g shea maslaca, 25g kokosovog ulja, 15g pčelinjeg voska, 20 kapi prirodnog eteričnog ulja po želji - mi smo koristili naranču i vaniliju)</p>

tijek aktivnosti

2. Rastopiti sve sastojke na plameniku na vodenoj pari dok ne dobijemo tekuću homogenu smjesu.

3. Još toplu smjesu pomoću žlica uliti u male plastične posudice s poklopcem i ostaviti da se smjesa potpuno stvrdne.

4. Ukrašavanje ambalaže - 1. Razredi.

rezultat/i

osvrt učenika

“I prije smo u sklopu izvannastavne aktivnosti Ekolozi izrađivali prirodnu kozmetiku (sapune), a sada smo prvi put izrađivali balzam za usne. Bilo je zanimljivo precizno vagati sastojke i sudjelovati u cijelom procesu izrade i vidjeti kako se na jednostavan način može izraditi potpuno prirodna i zdrava kozmetika. “

osvrta učitelja/ice

Iako je izrada ovog balzama za usne vrlo jednostavna, zbog upotrebe plamenika uključili smo samo učenike 8.razreda uz vodstvo i stalan nadzor učitelja. Zbog toga smo učenike nižih razreda u produženom boravku uključili tek na kraju procesa na način da su na posudice s balzomom lijepili naljepnice, pisali naziv proizvoda i ukrašavali ih.

Nastavit ćemo dalje s izradom prirodne kozmetike i sve ćemo proizvode prodavati na školskom sajmu u sklopu naše zadruge.

mini projekt	IZRADA ČUDOVIŠTA OD ČARAPE Izvor
škola	OŠ Dalj, Dalj
razredi	učenici 5. - 8. razreda
korišteni materijal	- stare čarape, mljevena spužva/vatelin, škare, igla i konac, dugmići, ukrasne vrpce, ostaci tkanina, flomasteri za tkaninu, plastične oči, pištolj na vruće ljepilo
tijek aktivnosti	Na čarapi na mjestu prstiju odrezati pravokutnik. Vrhove koji su se oblikovali svezati u čvor. Napuniti čarapu spužvom/vatelinom. Na mjestu pete oblikovati i sašiti njušku, a dno zašiti. Pomoću plastičnih očiju / vrpca / dugmića / flomastera / komadića tkanina dati čudovištu lice i osobnost.
rezultati	

<p>osvrt učenika</p>	<p>Lorena, 5. b: “Nije baš bilo lako ovo raditi, ali uspjela sam. Sviđa mi se moje čudovište od čarape. Ukasila sam ga ružičastom vrpcom i srcem od tkanine.”</p> <p>Ivano, 7. b: “Trebalo pažljivo izrezivati čarapu da bi uši na čudovištu dobro izgledale. Nisam ga previše ukrašavao jer je čarapa šarena. Mislim da moje čudovište izgleda baš <i>cool</i>.”</p>
<p>osvrt učitelja/ice</p>	<p>Eventualni izazovi i kako se pronašlo rješenje</p> <p>mnogi učenici nisu bili vješti u šivanju pa su umjesto šivanjem rubove spajali vrućim ljepljivom</p>

mini projekt	Izrada drvenih igračaka u simbolima sela
škola	Oš Lug (Laskoi Altalanos Iskola)
razredi	1.- 4.r.
korišteni materijal	- drvene daske, pilice, brusni papir, boje
tijek aktivnosti	<p>1. Odabir motiva igračke (simboli sela su pijetao, riba i paprika). Učenici su skicirali predloške i/ili pronalazili na internetu shemu.</p> <p>2. Priprema materijala za rad. Učenje rukovanja pilicama. Ocrtavanje motiva i piljenje igračaka.</p> <p>3. Brušenje igračaka.</p>

4. Bojanje igračka.

5. Predstavljanje uradaka - prodajna izložba na manifestaciji Kokošuteš.

rezultati

osvrt učenika

Bilo je jako dobro, iako smo se baš namučili. Sada znam koliko je truda, materijala i vremena potrebno da se bilo što napravi. (Marcijan)

Puno ću više cijeniti svaku stvar! (Xaver)

osvrt učitelja/ice

Radionica je bila vrlo uspješna. Učenici su, bez puno teorije, došli do značajnih spoznaja. Uloženi trud i zalaganje, koje je rezultiralo gotovim proizvodom, kod učenika je razvilo mnoge vještine i osjećaje, posebice osjećaj uspješnosti i korisnosti. Tijekom radionice susureli smo se s težinom izrade (vrlo je teško piliti; potrebno je strpljenje, upornost, koncentracija). U tom dijelu pomogli su nam roditelji, projektni partneri i stariji učenici.

mini projekt	Eko kvizovi
škola	OŠ "Siniše Glavaševića", Vukovar
razredi	5. - 8. r.
korišteni materijali	- skupljanje materijala za reciklažu: papir, plastika i metali
tijek aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Motivacija: upoznavanje sa kriterijima i zahtjevima za izradu Eko kviza na platformi kahoot. 2. Odabir: učionica geografije i informatike, računalo i material. 3. Izrada Eko kvizova u kojemu bi se na poučan i zanimljiv način prezentirale ekološke teme o zaštiti okoliša. 4. Zadane teme po razredima: 5.r. - recikliranje, 6. R. - čovjek i okoliš, 7. R. obnovljivi i neobnovljivi izvori energije, 8.r. ekologija - naš zavičaj 5. Prezentacija projekta povodom Dana planeta Zemlje 22. travnja u školi.
rezultati	Svi razredi su imali 2h vremena za pripremu i izradu Eko kvizova u grupama i prezentaciju kviza pred cijelim razredom.
osvrt učenika	
osvrt učitelja	Zadovoljan sam trudom i angažanom učenika pri izradi i rješavanju Eko kvizova putem kojih su razvijali svijest o važnosti očuvanja prirodu i ekologiji.

mini projekt	EKO MAŠKARE, EKO HEROJI
škola	OŠ Siniše Glavaševića, Vukovar
razredi	7. i 8. r.
korišteni materijali	- vreće za smeće, razni otpad
tijek aktivnosti	Učenici su prikupili vreće za smeće raznih boja koje su im služile kao plašt, npr, ako je plašt/ vreća za smeće plave boje - to je značilo da učenik na plavu majicu pribadačom pričvrsti i artikle koji idu u plavi kontejner (izrezani iz promotivnih letakatrgovačkih centara). Načinili su i poveze preko očiju u odgovarajućoj boji, isto od novinskih izrezaka - pazeći na boju koju predstavljaju. Učenicima drugih razreda su pokazali što predstavljaju i prema pričvršćenim artiklima na majicama podsjetili ih što ide u koji kontejner.

Rezultati

osvrt učenika	<p>Maškare su mi bile jako zanimljive, imali smo zanimljive i poučno smišljene kostime, dobro smo se zabavili. (Dorian, 8.a).</p> <p>Bilo mi je super što smo sami smišljali kostime, jer smo imali priliku svojim samostalnim radom nekog drugog naučiti (Ines, 8.a).</p>
osvrt učiteljice	<p>Učenici su odlično prihvatili ideju eko maškara u kojima će biti eko heroji. Nije bilo većih poteškoća, na satima razrednika smo iz promidžbenih letaka izrezali akrtikle i načinili maske - poveze preko očiju. Dio učenika je istraživao što ide u koji kontejner pa je bilo lijepo gledati ih kako jedni druge poučavaju.</p>

mini projekt	EKO - PLAKAT
škola	OŠ Siniše Glavaševića, Vukovar
razred	5. i 6. R.
korišteni materijali	- tempere, uljne pastele, kolaž papir, kombinirane tehnike, papir, škare, ljepilo, scalpel i ostala pomoćna sredstva
tijek aktivnosti	Motivacija: kroz razgovor s učenicima i uz njihovo aktivno sudjelovanje, u uvodnim dijelovima sata učenici su upoznati sa metodama recikliranja otpada, naučili su razliku između otpada i smeća te su iznijeli svoja saznanja i iskustva o temi. Nadalje, učenici su osvježili svoja znanja o plakatu kao mediju vizualne komunikacije i informacije te o osnovnim pravilima kreiranja plakata. Različitim likovnim tehnikama svaki je učenik osmislio svoj vlastiti plakat na zadanu temu pokušavši što jasnije i na likovno zanimljiv i originalan način promovirati razvrstavanje otpada u svrhu osvještavanja o održivom razvoju.
rezultati	Među najboljim učeničkim plakatima odabran je jedan koji je upotrijebljen za promotivne svrhe projekta. <div style="text-align: center;"> <p>1) ČUVAJMO ZEMLJU!</p> <p>2) KOJI OTPAD U KOJU KANTU</p> <p>3) POTAKNI DOBRO U SVIJETU I RECIKLIRAJ!</p> <p>4) RAZVRSTAVAJ OTPAD</p> <p>5) RECIKLIRANJE</p> <p>6) ZAŠTO BACITI AKO MOŽEŠ PROMIJENITI</p> </div>

rezultati

osvrt učenika

Na zanimljiv način smo naučili da sav otpad nije smeće i da recikliranjem možemo mnogo doprinijeti očuvanju okoliša (Mia, 6.a).

Mislim da su skoro svi plakati bili super i drago mi je da smo na ovaj način mi sudjelovali u projektu (Denis, 6.a).

osvrt učitelja/ice

Sudjelovanje učenika u projektu je bilo izuzetno produktivno, jer su kroz predavanje i vlastiti rad, zapravo osvijestili problematiku gomilanja smeća i mogućnost vlastitog doprinosa rješenju globalnog problema.

mini projekt	Eko-knjižica
škola	OŠ Siniše Glavaševića, Vukovar
razred	8 a i 8 b.
korišteni materijali	- Biblija, papir, bojice
tijek aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Motivacija: animirana priča: Eko priča 2. Biblijski tekst o Stvaranju (Post 1,1-31) 3. Izrada eko-knjižice 4. Pisanje, crtanje I bojanje 5. Presentacija Eko-knjižice
Rezultati	
osvrt učenika	<p>“Čuvaj vodu!Ljudi nemaju pitku vodu!”</p> <p>“Recikliraj papir da zašitiš šume!”</p>
Osvrt učitelja/ice	Sudjelujući u projektu učenici su istaknuli važnost poziva Boga Stvoritelja svima nama za daljnje stvaranje i očuvanje stvorenoga svijeta te razvili ekološku svijest i odgovornost za stvoreni svijet.

mini projekt	Fototransfer slike na drvo
škola	OŠ "Tin Ujević", Osijek
razred	uzrast 12-13 godina
korišteni materijali	- šperploča, Unimat, laserski printer, ljepilo za fototransfer, prozirni lak
tijek aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Na šperploči olovkom nacrtati željeni lik. <div data-bbox="616 430 860 749" data-label="Image"> </div> 2. Uz pomoć stroja Unimat izrezati željeni lik. <div data-bbox="616 820 860 1139" data-label="Image"> </div> 3. Na laserskom printeru, zrcalno isprintati sliku koju ćemo zalijepiti na naš proizvod uz pomoć posebnog ljepila za fototransfer. Sliku lijepimo naopačke. <div data-bbox="564 1331 913 1589" data-label="Image"> </div>

tijek aktivnosti

4. Nakon što se slika sušila jedan dan, lagano prstima, uz pomoć vode, skidamo papir ispod kojeg ostaje željena slika.

5. Prelakirajmo sliku kako bi bila sjajnija i duže trajala.

rezultati

Napravljeni su podmetači za čaše, magneti, držači olovaka, pernice, male tačke i božićni ukrasi.

rezultati

osvrt učenika

“Svidjeli su mi se radovi koje smo izrađivali, upoznala sam neke nove tehnike za kreativnost. Nije mi se svidjelo to što smo zbog korone izostajali.”
Lucija 7.r.

“Na projektu smo naučili kako pomoću stvari koje ne koristimo napraviti nešto korisno. Izrađivali smo podmetače za čaše, razne ukrase i hotel za kukce koji pruža utočište kukcima tijekom zime. Na taj način kukci se zadržavaju u našem školskom vrtu te svojim djelovanjem smanjuju broj štetnika, pomažu u oprašivanju i tako čuvaju biološku raznolikost. Naučili smo koristiti vrijedni stroj Unimat kojeg smo dobili u projektu.” Nika, 7.r.

osvrt učitelja/ice

Ciljevi koje smo si zadali ulaskom u projekt UZBRDO, a koji se temelje na činjenici da dosta djece u školi nema razvijenu finu motoriku te da puno vremena provode ispred računala i TV-a, tijekom ovog pandemijskog razdoblja dobili su još veći značaj.

Učenici su bili oduševljeni svim radionicama koje smo odradili u sklopu projekta. Najviše onim praktičnim: izradom hotela za kukce, uzdignutim gredicama i izradom cigli od blata. Gradska djeca nisu se susrela s takvim stvarima, a neki su uzdignute gredice i hotel za kukce napravili i na svojim vikendicama.

osvrt učitelja/ice

Izazovi s kojima smo se susreli svakako se odnose na usklađivanje projektnih aktivnosti u dva razreda s trenutnim epidemiološkim mjerama, zgusnutim rasporedom i izmjenama zaduženja.

Nažalost, fizičko druženje sa djecom drugih škola je izostalo zbog pandemije, ali smo organizirali virtualni sastanak s našim mlađim prijateljima iz Komletinaca.

Ovakvi projekti djeluju pozitivno ne samo na razvoj motorike i novih vještina, nego i na razvoj samopouzdanja, osjećaja uspjeha i zajedništva.

mini projekt	Hostel za kukce
škola	OŠ "Siniše Glavaševića", Vukovar
razred	6. r. (12 godina)
korišteni materijal	- kućica od ostataka drvenog građevinskog materijala, češeri, jesenski plodovi, grančice, slama, akrilna boja, metalna mreža
tijek aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Motivacija Upoznavanje učenika s vrstama kukaca, bubamarama, uholažama i nizom korisnih ili ugroženih vrsta kukaca iz naše okoline. Hostel za kukce pomaže korisnim vrstama kukaca da izdrže hladno razdoblje, ali i da nađu stanište u toplijem dijelu godine. 2. Odabir prostora Stablo u školskom dvorištu. 3. Izrada hostela za kukce Učenici su imali zadatak tijekom jeseni prikupiti jesenske plodove, grančice, slamu, češere. Drvenu kućicu izrađenu od ostataka drvenog građevinskog materijala učenici su akrilnim bojama po svom ukusu i maštovito ukrasili, napunili sadržajem i pripremili za smještanje na stablo. 4. Postavljanje hostela za kukce Zajedničkom šetnjom školskim dvorištem odabrali smo mjesto postavljanja hostela. Uz pomoć domara hostel je postavljen na mjesto prikladno za kukce.

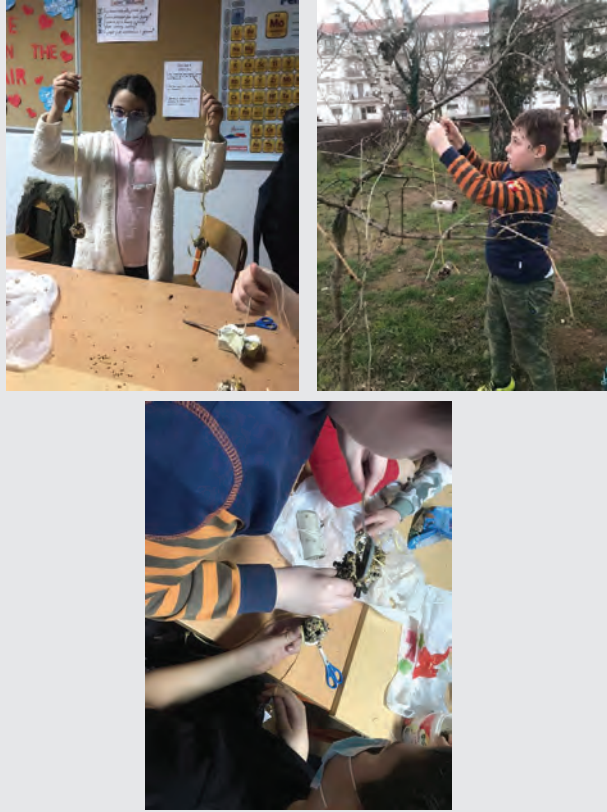
rezultati

osvrt učenika	Učenici su bili iznimno motivirani i zainteresirani za sve korake izrade hostela za kukce. Rado su sudjelovali u grupnim aktivnostima ukrašavanja i punjenja hostela sadržajima koje su sami prikupili.
osvrt učitelja/ice	Projekt je trajao 2 školska sata. Najveći izazov učenicima bio je prikupljanje i pronalaženje sadržaja za punjenje hostela za kukce. Razmjenom ideja, međusobnim uvažavanjem i suradnjom uspjeli su urediti i ukasiti hostel za kukce. Kroz razne oblike rada međusobno su s lakoćom postizali zacrtane ciljeve.

mini projekt	Izrada hranilica za ptice
škola	OŠ Siniše Glavaševića, Vukovar
razred	5. r. (11 godina)
korišteni materijal	- kartonski valjci od toalet papira, konop, debeli konac za šivanje, pištolj i patrone za vruće lijepljenje, zaštitni stolnjak za klupe u učionici, žlice, škare, šišarke, plastične boce, plastične čaše, svinjska mast, maslac, zrnavlje kukuruza, pšenica, sjemenke suncokreta, kupovna hrana za ptice
tijek aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Motivacija <p>Nakon što smo odradili Eko radionice iz Priručnika, odlučili smo praviti hranilice za ptice. Prvo smo na internetu potražili ideje i vidjeli kako bi te hranilice trebale izgledati te se odlučili za nekoliko modela koje nije teško napraviti. Presudna pri odlučivanju bila je težina izrade, tj. Odgovara li motoričkim sposobnostima učenika petog razreda. Zatim smo podijelili obveze i pristupili prikupljanju potrebnog materijala.</p> 2. Tijekom dva školska sata, svaki je učenik uspio napraviti barem dvije hranilice za ptice. Nakon izrade, hranilice smo povješali na drveće u okolini škole. 3. Sljedećih dana smo nadgledali hranilice i pratili koliko su hrane ptičice pozobale. Slike aktivnosti su postavljene na školskoj facebook stranici.
rezultati	

rezultati

osvrt učenika

“Jako sam sretan što smo pomogli pticama da pronađu hranu tijekom zime”. “Jako sam se radovao ovoj aktivnosti . Vidim da pomaganje ne mora biti korisno samo ljudima, nego i drugim bićima.”

osvrt učiteljice

Projekt je trajao 6 školskih sati. Od trenutka kada smo odabrali aktivnost, tj. kada smo odlučili što ćemo praviti, u razredu je bilo veliko uzbuđenje. Svi su se trudili da sakupe što više materijala te da budu kreativni u izradi hranilica. Na male poteškoće smo naišli prilikom vješanja hranilica na grane drveća, ali bilo je učenika spremnih popeti se na drvo, a pomoć oko viših grana pružila je i razrednica. Ovom edukacijom o održivosti razvijaju se generičke vještine poput praktičnosti, kritičkog mišljenja, poduzetnosti, inovativnosti, sposobnosti prilagodbe i rješavanja problema.

mini projekt	Izrada instrumentata od recikliranih materijala
škola	OŠ "Siniša Glavašević", Vukovar
razred	6. r. (12 godina)
korišteni materijal	- karton, čepovi plastičnih i staklenih boca, konzerve, plastične čaše, baloni, perlice, sjemenke
tijek aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Motivacija Razgovor i promišljanje o otpadu i njegovoj ponovnoj upotrebi (recikliranje) 2. Odabir materijala od kojih će se izrađivati glazbala 3. Izrada glazbenih instrumenata od recikliranih materijala i ritamske igre na izrađenim glazbalima
rezultati	
osvrt učenika	"Bilo mi je zabavno izrađivati glazbala i igrati glazbene igre. Naučila sam da ranije upotrijebljene materijale ponovno mogu upotrijebiti za nešto drugo."
osvrt učitelja/ice	Projekt je trajao 2 školska sata. Učenici su uložili mnogo truda kako bi napravili što bolja i ljepša glazbala. Pomoću projekta učenici su, osim što su izradili glazbala, i razvijali motoriku i ritam uz ritamske glazbene igre, razvili i vještine rada u timu.

mini projekt	Izrada namještaja od paleta
škola	OŠ Dalj
razred	6. i 8. r.
korišteni materijal	- stare palete, obična pila, električna pila, električna brusilica za drvo, brusni papir, aku-bušilica, iver-vijci, čavli, zaštitni premaz za drvo, četke, spužva i tkanina za sjedalice i naslone
tijek aktivnosti	<p>1. Održavanje pedagoških i kreativnih radionica radi upoznavanja pojma održivog razvoja te razvijanja vještina rada rukama.</p> <p>2. Prikupljanje paleta i nabavka alata za rad.</p> <p>3. Brušenje paleta</p>

tijek aktivnosti

4. Izrezivanje palete za naslon.

5. Spajanje paleta.

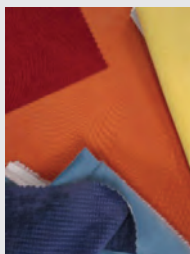

6. Premazivanje zaštitnim sredstvom za drvo.

tijek aktivnosti

7. Izrada jastuka za sjedalice i naslon.

rezultat/i

Dva dvosjeda od paleta i stol

U planu su još dva dvosjeda za 1. i 2. kat škole.

osvrt učenika

Teo , 6. b

„Bilo mi je zanimljivo i ugodno raditi na namještaju od paleta. Drago mi je što je baš naš razred uključen u taj projekt.“

Bartol, 6. b

„Bilo mi je jako zabavno. Naučio sam kako izbrusiti neku malo veću stvar. Naučio sam koristiti neke uređaje, npr. aparat za brušenje. Drago mi je što sam sudjelovao.“

Ivano, 8. b

„Sudjelovanjem u projektu Uzbrdo zabavio sam se i učio. Najbolje stvari koje smo radili su uzdignute gredice za biljke i namještaj. Volim vidjeti kako se neke vrlo korisne stvari mogu lako izraditi. Sad imamo namještaj u hodniku i neke biljke rastu u gredicama. Drago mi je što sam se pridružio projektu.“

Ivano, 8. b

‘U projektu Uzbrdo jako sam uživao - od izrade jastuka pa sve do izrade namještaja. Bilo mi je prekrasno i zaista sam ponosan na radove naših ruku. Možda bih ipak istaknuo izradu namještaja od paleta. Uz brušenje rubova paleta od čega su nam se ruke tresle došli smo na kraju do premazivanja namještaja koje nas je opustilo. Žao mi je što se projektu bliži kraj.“

Lana, 8. b

„Sve aktivnosti projekta Uzbrdo bile su mi jako zabavne, no najviše mi se sviđela izrada namještaja od paleta. Žao mi je samo što ranije nismo započeli sa svim aktivnostima – tako da duže traju.“

Osvrt učiteljica

Daniela Maršalek:

U projekt sam ušla motivirana ranijim iskustvima suradnje s Nansen Dijalog Centrom Osijek vjerujući u uspjeh i zanimljivost aktivnosti. Žao mi je što dio aktivnosti nije mogao biti proveden kako je planirano zbog epidemioloških mjera, ali vjerujem da smo napravili najbolje što smo mogli u ovim prilikama. Okupili smo velik broj učenika i aktivnosti smo proveli dijelom prije epidemioloških mjera, a dio pod njima. Vjerujem da je ono što smo naučili i radili ostavilo trag na svim sudionicima. Radujemo se novim aktivnostima, a svoj školski mini projekt nastavljamo dalje.

Lidija Prša Plazibat

Svoj dojam o projektu izrazit ću parafrazom naziva jednog engleskog filma i reći da se osjećam kao da sam se popela na brdo, a sišla s planine – toliko sam zadovoljna svime doživljenim i odrađenim. Organizacija je bila za svaku pohvalu. Raznovrsne, zanimljive i kvalitetne edukacije, radionice i putovanja logično, sadržajno i poticajno nastavljali su se jedno na drugo i u našoj školi doveli do kreativne završnice u vidu izrade namještaja. Zadovoljstvu provedbom projekta doprinosi i odaziv naših učenika koji je bio iznad očekivanja. Svi sudionici izražavaju veliko zadovoljstvo projektom i žaljenje što uskoro završava. Nadam se da će se neke nove ideje na tragu održivog razvoja rađati među novim generacijama učenika i roditelja koji svoj idući sat ili informacije budu čekali sjedeći na našem ručno izrađenom namještaju od paleta u predvorju škole ...

Mini projekt	Izrada sapuna
škola	OŠ "Antun i Stjepan Radić", Gunja
razred	3. i 4. razred
korišteni materijal	Za izradu sapuna potrebna je: glicerinska sapunska baza, eterična ulja (na primjer: lavanda, ruža, naranča), bademovo ulje, pigmenti boja (zeleni, crveni, plavi, crveni), granulice bijelog pčelinjeg voska, kakao maslac za miris sapuna, i alkohol (100%). Pomagala koja su potrebna: mikrovalna peć, daske za rezanje, noževi, gumeni kalupi, posude, mjerice.
tijek aktivnosti	Postupak je sljedeći: sapunsku bazu izrežemo na sitne komadiće radi bolje topljivosti u mikrovalnoj pećnici. Zatim bazu stavimo na topljenje, na 2 minute, na umjereno jaku temperaturu u mikrovalnu. Kada bazu otopimo, u nju dodajemo boja (po želji učenika). Nakon toga, obojenu bazu prospemo na dasku za rezanje da se ohladi. Nakon hlađenja oblikujemo ju u neki željeni oblik (sitni komadići) pa se ti sitni komadići stave u gumeni kalup. Zatim otopimo drugi dio baze, u njega dodamo nekoliko kapi eteričnog ulja ili pčelinjeg voska. O količini kapi eteričnog ulja ovisit će i jačina mirisa sapuna. Nakon toga, sapunsku bazu s eteričnim uljima sipamo u gumene kalupe. Za kraj, pošpricamo alkoholom da se ne stvore mjehurići. Alkohol stavimo u plastičnu bocu sa špricom kako bismo ravnomjerno mogli pošpricati po kalupu. Da biste dobili gotove sapune, potrebno je završno hlađenje u hladnjaku od 15 minuta do pola sata, ovisno koliko su gumeni kalupi veliki. Idućeg dana, sapune možemo pakirati u poseban papir za zamatanje (preporuka: papir u koji se umata meso u mesnici).

rezultati

osvrt učenika

Učenici su bili oduševljeni provedbom cijele radionice i što je svatko napravio vlastiti sapun.

mini projekt	Izrada ikebana za olovke Izrada božićnog vijenca od šišarki Torbe od starih majica
škola	Osnovna škola Blage Zadre, Vukovar
razred	razredna nastava
korišteni materijali	- materijali: papirnati valjci, šišarke i prirodni materijali, stara majica - alati: škarice, ljepilo, boje
tijek aktivnosti	<p>1. aktivnost</p> <p>Od početka školske godine skupljali smo papirnate valjke od toaletnog papira. Nakon toga smo ih rezali u razne veličine i oblikovali postolje na koje smo lijepili razne oblike. Nakon toga svaki dio ikebane bojali smo različitim bojama.</p> <p>2. aktivnost</p> <p>Učenici su skupljali i donijeli različite šišarke pa smo ih bojali. Sljedećeg tjedna smo lijepili šišarke u različite vjenčiće. Treći sat smo ukrašavali vjenčiće.</p> <p>3. aktivnost</p> <p>Donijeli smo od kuće stare majice. Demonstrirala sam način izrade. Svaki učenik dobio je jednu majicu koju je rezao i oblikovao. Idući sat smo radili ukrašavanje platna bojama.</p> <p>Sutradan smo svi u torbama nosili opremu za tjelesnu kulturu koja se održava u gradskoj dvorani.</p>

Rezultat/i

Osvrt učitelja/ice

Djeca se sviđio uporabni predmet koji im služi na radnom stolu za školski pribor.

Djeca su vesela i sretna jer ćemo moći na božićnom sajmu prodavati naše vjenčiće.

Djeca su bila oduševljena lakoćom izrade i time da mogu sami napraviti neki koristan predmet.

mini projekt	IZRADA JASTUKA OD STARE MAJICE
škola	OŠ Dalj, Dalj
razred	učenici 5. - 8. r.
korišteni materijali	Stare majice, mljevena spužva, škare
tijek aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izrezati dva jednaka kvadrata središnjeg dijela majice. 2. Svuda uokolo izrezati rese dužine 8 i širine oko 1 cm. 3. Vezati dvije rese uzastopno; ostaviti 10-ak cm širine za punjenje spužvom. 4. Napuniti jastuk mljevenom spužvom. 5. Dovršiti vezanje resa.
rezultati	
osvrt učenika	<p>Ilinka, 5. a: "Jako sam voljela svoju staru majicu. Dosta sporo mi je išlo vezanje čvorića, ali mislim da je jastuk na kraju odlično ispao."</p> <p>Mia, 5. b: "Super mi je ova ideja izrade jastuka. Dosta sam spretna i dobro mi idu kreativni radovi. Sviđa mi se moj jastuk."</p>

osvr t učiteljice

Eventualni izazovi i kako se pronašlo rješenje

- ➔ Škare učenika nisu bile dovoljno oštre, ali nastavnica Lidija ponijela je dva para svojih krojačkih.
- ➔ Spretniji učenici pomagali su onima manje spretnima pri vezanju čvorića.
- ➔ Učionica je nakon korištenja mljevene spužve bila kao snijegom pokrivena, no učenici su sve pažljivo pomeli i prikupljenom spužvom napunili još jedan jastuk.

mini projekt	Kompostiranje u školskom dvorištu
škola	OŠ "Mladost", Osijek
razred	2. - 8. r.
korišteni materijali	- komposter, alat I pribor za vrtlarenje(grabljice, vile, lopate, škare za granje, zaštitne rukavice), granje, karton, suho lišće, zeleni kuhinjski otpad
tijek aktivnosti	<p>Ovaj projekt podijeljen je u šest faza: priprema, uređenje i održavanje dvorišta, edukacija o postupku kompostiranja, kompostiranje i uporaba komposta, izrada postera i brošura, evaluacija.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Upoznavanje vrtnim alatom I priprema kompostera (slaganje I odabir pogodnog mjesta u dvorištu). <ol style="list-style-type: none"> 2. Prikupljanje suhoga lišća I otpalih grančica u školskom dvorištu, postavljanje kompostera.

tijek aktivnosti

3. Edukacija o potrebi recikliranja vrtnog i kuhinjskog otpada u naselju, postupku slaganja kompostne hrpe, koracima I fazama kompostiranja te pojavi mogućih nepoželjnih pojava i načinu njihova spriječavanja.

4. Odlaganje vrtnog otpada iz školskog dvorišta i kuhinjskog otpada iz domaćinstva tijekom godine. Uporaba dobivenog komposta za sadnju grmlja u školskom dvorištu.

tijek aktivnosti	<p>5. Izrada digitalnih postera i brošura s ciljem edukacije ostalih učenika u školi. Presentacija projektnih aktivnosti putem izložbe za Dan škole i na redovnoj nastavi.</p> <p>6. Evaluacija projekta na završnom susretu učenika</p>
rezultati	<p>Što je napravljeno/proizvedeno...</p> <p>The image shows three children engaged in a composting activity. They are standing around a large black compost bin filled with yellow leaves and twigs. One child on the left is wearing a dark blue long-sleeved shirt and orange gloves, and is using a tool to mix the contents. The child in the middle is wearing a dark blue hoodie with 'Franky Jones' written on it and is smiling. The child on the right is wearing a grey t-shirt and is also smiling. In the background, there is a tree with a birdhouse, a body of water, and a cloudy sky. A watermark in the bottom left corner of the image reads 'REDMI 10 5G AI QUAL CAMERA'.</p>
osvrt učenika	<p>“Kompostirati je lako to može svatko.” “Bilo mi je najljepše kada samo radili I učili vani u dvorištu.”</p>
osvrt učiteljice	<p>Najveći izazov je bio uskladiti vremenske prilike sa školskim rasporedom i epidemiološkim mjerama. Rješenje smo pronašli u radu sa manjim skupinama.</p>

mini projekt	Limunzina
škola	OŠ "Mladost", Osijek
razred	3. r. (9 godina)
korišteni materijali	- sadnica limuna, velika posuda, tlo, rukavice, papir, olovke
tijek aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Motivacija Metodom razgovora učenici predlažu što uraditi s darom koji smo dobili – sadnica limuna. 2. Pripremne radnje Nabavka velike posude, donošenje tla iz kompostera, istraživanje uvjeta života limuna... 3. Pesađivanje limuna. 4. Kako ćemo ga zvati? Nakon niz prijedloga – Limunzina (limuzina je vrhunski automobil, naš limun će biti vrhunski). 5. Briga o limunzini, nametnici, izrada prirodnog sredstva od koprive i vode za uklanjanje nametnika.
rezultat	
osvrt učenika	Učenicima se sviđjelo istraživati život limuna te svakodnevno pratiti cvjetanje, oprašivali su ga, pratili rast ploda, borili se protiv nametnika na prirodan način.
osvrt učiteljice	Projekt je trajao u drugom polugodištu i nastavlja se. Po trajanju ga i ne bih baš nazvala mini, a ni po svemu što djeca aktivno uče sudjelujući : brinuti o živom biću, istraživati, pratiti razvoj od cvijeta do ploda, upoznavati eko sredstva protiv nametnika na biljkama, uvjete života, surađivanje, suživot, život biljke u drugom području...

mini projekt	Ljudi 3.a by Olujić
škola	OŠ "Mladost", Osijek
razred	3. r. (9 godina)
korišteni materijali	- fotografije, prezentacija, izložba
tijek aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Na satu Likovne kulture učimo o fotografiji. 2. Fotografiramo hranu i piće (veza s nastavom Prirode i društva) u okviru razrednog natječaja. 3. Radimo fotografije na temu osmijeh i šaljemo na natječaj Udruge Klikeraj. 4. Odlazak na izložbu fotografija Ljudi u Kulturni centar Osijek. Autor vodi djecu kroz izložbu govoreći o različitim ljudima. Objašnjava da se neke fotografije mogu vidjeti u gradu. Cilj je širrnje kulture i izvan prostora galerije. 5. Autor fotografira učenike. 3. Učenici biraju jednu svoju fotografiju i stvaramo izložbu u školi. Širimo kulturu u školi. 4. Predstavljanje izložbe na roditeljskom sastanku. Svaki učenik je uz svoju fotografiju i govorio o sebi pa smo povezali vizualni i slušni doživljaj – snimljeno i pokazano na roditeljskom sastanku zbog nemogućnosti okupljanja većeg broja ljudi. Svaki roditelj nosi fotografiju svog djeteta kući. Širimo kulturu u domove učenika.

rezultati

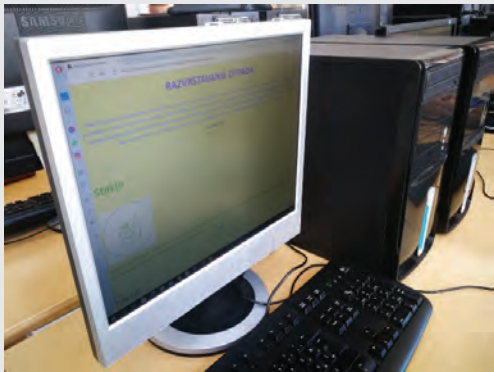

osvrt učenika

Učenicima se sviđjelo stvarati vlastitu izložbu. Jako vole fotografirati i trude se to činiti na kreativan način.

osvrt učitelja/ice

Projekt je trajao u drugom polugodištu. Na ovaj način ostvarili smo jedan od ciljeva održivog razvoja – kvalitetno obrazovanje. Učenici su upoznali još jednu domenu održivog razvoja.

mini projekt	Izrada mrežne stranice: Razvrstavanje otpada
škola	OŠ "Siniše Glavaševića", Vukovar
razred	7. r. (13 godina)
korišteni materijali	materijali o razvrstavanju otpada, internet, računalo
tijek aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Motivacija Upoznavanje učenika s važnošću razvrstavanja otpada te kako ispravno razvrstavati otpad. 2. Nakon što su učenici na satima izborne nastave informatike naučili kako se izrađuju osnovne HTML mrežne stranice, dobili su zadatak izraditi osnovnu mrežnu stranicu s temom: Razvrstavanje otpada. 3. Izrada mrežne stranice: učenici su, koristeći se znanjem o razvrstavanju otpada i pretraživanjem interneta, sastavili kratki tekst o četiri najčešće vrste otpada koji se razvrstava u kućanstvu (papir, plastika, staklo, metal). Uz svaku vrstu otpada su stavili sliku te za svaku vrstu otpada izradili poveznicu na internetsku stranicu na kojoj piše nešto više o razvrstavanju te vrste otpada. 4. Predstavljanje mrežne stranice Učenici su svoje mrežne stranice predstavili ostalim učenicima u razredu objašnjavajući važnost razvrstavanja otpada.
rezultati	

rezultati

osvrt učenika

Učenicima je bilo zanimljivo izrađivati mrežnu stranicu o razvrstavanju otpada. Iznimno su bili zadovoljni time što su uspjeli sve što znaju i što su naučili o razvrstavanju otpada mogli prikazati i na ovaj način, kreativnom izradom mrežne stranice.

osvrt učitelja/ice

Projekt je trajao 2 školska sata. Najveći izazov učenicima bilo je pretraživanje i pronalaženje točnih sadržaja i mrežnih stranica o razvrstavanju otpada. Bili su marljivi u prikupljanju podataka o otpadu, pažljivo su birali koje će sadržaje izložiti te su bili aktivni u izradi mrežne stranice. Rado su sudjelovali u raspravi o razvrstavanju otpada i razmjenjivali ideje kako sadržaje prikazati na mrežnoj stranici.

mini projekt	Recikliranje
škola	Osnovna škola Blage Zadre, Vukovar
razred	5.i 6. r.
korišteni materijali	<ul style="list-style-type: none"> - materijali: ostaci kože, stare pamučne majice, ostaci svijeća - alati: Sizzix stroj, Sizzix rezači, jastučići za žig, teksturna košuljica, škarice, ljepilo, pištolj na vruće ljepilo, kalupi za svijeće, metalna posuda, električni rešo
tijek ativnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Akcija sakupljanja otpada: koža, majice, svijeće. 2. Rezanje kože na željene oblike. <div style="text-align: center; margin: 10px 0;"> </div> <ol style="list-style-type: none"> 3. Dizajniranje nakita od kože. <div style="text-align: center; margin: 10px 0;"> </div>

tijek ativnosti

4. Rezanje majica na trakice - špagete i izrada ogrlica.

5. Topljenje voska i izrada svijeća.

rezultati

<p>rezultati</p>	
<p>osvrt učenika</p>	<p>„Jako mi se sviđa ideja recikliranja i korištenja recikliranog otpada“ (Josipa)</p> <p>„U projektu smo izradili dosta predmeta koji su nastali recikliranjem. Naučili smo kako od majica koje više nitko ne nosi možemo napraviti ogrlice, a ipak mi se najviše sviđa izrada svijeća.“ (Marija)</p>
<p>osvrt učitelja/ice</p>	<p>Provođenje projekta planirano je dvije školske godine, no zbog situacije uzrokovane virusom COVID-19, veći dio projekta je proveden 2019./20. godine. Ove školske godine nalazili smo se samo u manjim skupinama pa ponavljanje nekih od navedenih aktivnosti nije bilo moguće.</p>

mini projekt	Online herbarij Maja Stjepanović, prof.
škola	Osnovna škola Siniše Glavaševića, Vukovar
razred	Demokratski građani (grupa učenika koji pohađaju nastavu Građanskog odgoja i obrazovanja); 6./8.r. (12/14 godina)
korišteni materijali	enciklopedije o biljkama, udžbenik iz biologije, internetski portali o svijetu biljaka, računalo
tijek aktivnosti (koraci)	<ol style="list-style-type: none"> Motivacija Upoznavanje učenika s pojmom online herbarij. Već su izrađivali herbarij, znaju postupak pri odabiru željene biljke. U ovome slučaju o njenim značajkama i karakteristikama saznaju u nabrojanim materijalima. Odabir prostora (školska učionica) i vrste biljaka koje će proučavati (uz savjetovanje učitelja biologije Predraga Tomića). Izrada okvirnog teksta o izabranoj biljci. Nakon svih proučenih dostupnih materijala (o svakoj napisati najvažnije u 10 rečenica). Ponuđene biljke: ginko, američki bor, ruja, hrast lužnjak, hrast kitnjak, karagana, kuglasti bagrem, liriiodendron, platina, čempres, javor, paulovnja, pančičeva omorika, crni bor, patuljasti dud, japanska trešnja, magnolija, lipa, atlaski cedar i patuljasta bukva. Dogovor o pisanju sažetka i čitanje teksta pred drugima u grupi. Učenici komentiraju napisano, daju naputke jedni drugima ako nešto treba promijeniti u tekstu, izbaciti napisano ili dodati novu stavku. Zajedno prolaze svaki kratki tekst o napisanoj biljci. Predavanje posloženog tekstualnog herbarija s prigodnom fotografijom učiteljici iz srpskoga jezika koja će dalje raditi na prijevodu istoga teksta. Tekst se dalje ubacuje u QR kod pa printa na šperploči koja se izlaže u školskom dvorištu kraj izabarane biljke.

tijek aktivnosti (koraci)

rezultati

Uredan i oku zanimljiv “drveni kod” koji stoji kraj određene biljke oko školske zgrade. Taj isti kod potrebno je skenirati aplikacijom na mobitelu ako želiš saznati više. Ovim projektom cilj je približiti i učenicima i zajednici bogatstvo biljnoga svijeta, on se idealno uklopio u Ekološku dimenziju GOO-a.

osvrt učenika

“Ponosna sam što je moj tekst u obliku koda kraj moje najomiljenije biljke - magnolije” (Milica, 8.r.)

“Uz proučavanje i pretraživanje podataka na internetu, vodio sam računa i o jezičnim pravilima u napisanom tekstu na hrvatskome jeziku.” (Ognjen, 6.r.)

osvrt učiteljice

Projekt je trajao 5 školskih sati. Najveći izazov učenicima bio je odabir najvažnijih podataka i pisanje sažetka koji ima sve dijelove (uvod, razrada i kraj). Razmjenom ideja, međusobnim uvažavanjem i suradnjom uspjeli su postići dogovor. Timskim radom uspjeli su ostvariti zadane ciljeve.

Maja Stjepanović, prof.

mini projekt	Pečenje kestena
škola	OŠ Siniše Glavaševića Vukovar
razredi	5.b, 5.c i 6.c r.
korišteni materijali	kestenje, stalak i rešetka za pečenje, drva , grančice i papiri nađene u prirodi , žigice
tijek aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> Motivacija Educiranje učenika o važnosti raznolike i zdrave prehrane. Korištenje plodova nađenih u prirodi za ishranu i način njegove pripreme za konzumaciju. Odabir prostora: prostor ispred škole sa stolovima i klupama. Način rada Nekoliko učenika su, uz pomoć nastavnika, naložili vatru. Za to vrijeme drugi učenici su pripremali kestenje za pečenje. Malim nožićima zasjekli su svaki kesten. Nakon toga kestenje su stavili u stalak za pečenje i miješajući ga ispekli. Pečeno kestenje stavili su u posude i vruće ga gulili i sladili se njime. Učenici su saznali da je kesten drvo koje možemo višestruko iskoristiti. Od kestena možemo praviti med, jesti plod i iskoristiti stablo. <p>Plod kestena sadrži kalcij, kalij fosfor , željezo i veću količinu vitamina B skupine.</p>

tijek aktivnosti

rezultat/i

osvrt učenika	Učenici su bili oduševljeni što su sudjelovali u pripremi i pečenju kestinja. Neki učenici su prvi put u životu probali pečeno kestenje i jako im se svidjelo, a neki učenici su do sada jeli kuhano ,ali ne i pečeno kestenje. Većina je kestenje probala i jela i prije, ali nije znala gdje se pronalazi i za čega se sve može koristiti.
Osvrt učitelja/ice	Projekt je trajao 4 školska sata. Najveći izazov učenicima bila je priprema kestinja za pečenje i sam čin pečenja. Počeli su od skupljanja grančica i papirića pronađenih u prirodi oko škole, loženja vatre, pečenja kestinja , gašenja vatre, konzumacije kestena i odlaganje ljuske kestena u prirodu. Učenici su imali priliku da djeluju timski, družese i nauče nešto novo.

mini projekt	Izrada povišenih gredica
škola	Osnovna škola Zmajevac, Zmajevac
razred	5.- 8. r.
korišteni materijali	<ul style="list-style-type: none"> - materijali: daske, štafle, čavli - alati: metar, ručna pila, kutnik, stolarska olovka, čekić, vaser-vaga, lopata
tijek aktivnosti	<p>1. Posjet Učionici održivog razvoja (UOR) – učenici 7.r.</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div> <p>2. Kratka edukacija o postavljanju povišenih gredica (Srđan, Domagoj I Matija – dečki iz udruge Iskra waldorfske inicijative) – svi učenici 5.- 8. r.</p> <p>3. Izrada i postavljanje povišenih gredica – svi učenici 5.-8.r.</p>

tijek aktivnosti

4. Punjenje povišenih gredica – svi učenici 5.- 8.r.

5. Sadnja biljaka u povišene gredice – učenici 6.r. (UZBRDO) i učenici 7.r. (Prirodnjaci)

6. Održavanje povišenih gredica – učenici 6. i 7. r.

rezultati

osvrt učenika

“Bilo mi je lijepo u Učionici održivog razvoja jer smo vidjeli i naučili nešto novo. Jako mi se sviđjelo kada smo izrađivali povišene gređice u našoj školi. Volim brinuti o biljkama u povišenim gređicama.” (Mateo)

“Cijeli projekt bio mi je jako zanimljiv i puno smo naučili.” (Norbert)

osvrt učitelja/ice

Projekt Izrada povišenih gređica planiran je tijekom školske godine 2019. /2020., no zbog situacije uzrokovane virusom COVID-19 projekt je realiziran tek u studenom ove šk. godine (2020. /2021.) Prve biljke posadili smo početkom proljeća. Zbog nepovoljnih vremenskih prilika biljke sporije napreduju te ćemo prve čajeve piti tek sljedeće školske godine.

Priručnik

Faze rada u izradi povišenih gredica

1. Prije izrade povišenih gredica potrebno je pažljivo poslušati kratku edukaciju o potrebnom alatu, o sigurnom rukovanju alatom, o metodama i načinima rada te se upoznati s potrebnim materijalom.

Za izradu povišenih gredica potrebni su nam sljedeći materijali: daske, štafle, čavli. Od alata potrebni su nam: metar, ručna pila, kutnik, stolarska olovka, čekić, vaser-vaga, lopata. Uvodne upute, kao i stalni nadzor, proveli su Srđan, Domagoj i Matija – dečki iz udruge Iskra waldorfske inicijative.

2. Kada smo naučili sigurno rukovati alatom, donosimo daske i štafle koje je najprije potrebno izmjeriti. Kada metrom označimo željenu dužinu, stolarskom olovkom označimo dužinu na drvetu. Da bismo dobili ravnu crtu, koristili smo kutnik.

Za izradu jedne povišene gredice potrebno je izrezati 6 dasaka dužine 2 metra, 6 dasaka dužine 1 metar i 6 štafli na dužinu 80 cm.

Kada je sve izmjereno i označeno, započinjemo piliti. Dok jedna osoba pili, dvije osobe pridržavaju dasku sa svake strane kako se ona ne bi pomjerala.

3. Kada su daske izrezane, potrebno je izrezati 6 štafli dužine 80 cm. Na njih ćemo zakucavati prethodno izrezane daske. Dok pilimo, trebamo biti oprezni da se ne bismo ozlijedili, ali i da izrezana štafla bude ravna. Uvijek trebamo gledati u ono što radimo.

4. Izrezane daske i štafle stavljamo na jednu hrpu. Kada završimo posao sa pilom, trebamo provjeriti jesmo li izrezali potreban broj dasaka i štafli. Ako smo slijedili upute, trebamo imati 6 dasaka dužine 1 metar, 6 dasaka dužine 2 metra i 6 štafli dužine 80 cm.

5. Kada smo sigurni da imamo potreban broj dasaka i štafli, započinjemo s izradom prednje i stražnje stranice za povišenu gredicu. Budući da želimo da naša povišena gredica bude visoka 45 cm, potrebne su nam 3 daske za visinu. Daske dužine 1 metar zakucavamo na 2 štafle dužine 80 cm.

Daske je najprije potrebno ravno posložiti pa tek onda zakucati. Najteže je zakucati prvu dasku jer moramo paziti da je sve ravno. Dok jedna osoba zakucava čavle, dvije osobe sve pridržavaju kako se daske ne bi pomjerile.

6. Nakon što smo izradili prednju i stražnju stranu gredice, povezujemo ih s bočnim stranicama dužine 2 metra. Prilikom povezivanja prednje i stražnje stranice s bočnima, moramo paziti da je sve ravno. U tome će nam pomoći vaser-vaga.

Dok jedna osoba poravnava, ostale osobe pridržavaju. Tek kada je sve ravno, započinjemo zakucavati bočne daske (dužine 2 metra) na štafle koje drže prednju i zadnju stranicu gredice.

7. Stranice povišene gredice trebaju biti ravne. Ako je slučajno neka daska malo duža, potrebno ju je ispiliti. Naša gredica tada će ljepše izgledati.

U svemu tome pomogao nam je učitelj tehničkog i informatike Danijel Akerman koji je ustupio i svoje sate tehničke kulture te omogućio učenicima praktičnu primjenu stečenog znanja.

8. Kada smo poravnali sve daske na prednjoj i stražnjoj stranici, zakucali smo daske na bočne stranice gredice. Da nam posao bude lakši, gredicu postavimo bočno.

Dok jedna osoba čekićem zakucava čavle, nekoliko osoba pridržava gredicu. Preporuka je čekić držati na kraju drške jer nam tada treba manje energije, a i manja je opasnosti od ozlijede.

9. Kada je povišena gredica izrađena, prije postavljanja trebamo ju zaštititi od truljenja. To možemo na nekoliko načina. Daske možemo premazati zaštitnim lakom ili paljenjem površine daske. Gredica će tada imati duži životni vijek.

Mi smo izabrali ekološki prihvatljiviju varijantu. Naše gredice zaštitit ćemo paljenjem. U tom važnom poslu pomogao nam je naš domar.

10. Zaštićenu gredicu potrebno je fiksirati u zemlju. Za to su nam potrebne rupe koje trebamo iskopati. Budući da naša gredica ima 6 štafli /nogu koje treba fiksirati u zemlju, potrebno je iskopati 6 rupa. Potrebno je izmjeriti međusobnu udaljenost štafli. Istu udaljenost potrebno je označiti na izabranoj površini. Kada smo označili mjesta za rupe, počinjemo iskopavati. Udaljenost rupa je 1 metar. Za ovaj posao potrebni su nam ašov i lopata.

Kada smo fiksirali povišenu gredicu, zatrpali smo rupe.

11. Fiksirane gredice potrebno je napuniti zemljom.

Gredice smo punili kombinacijom obične zemlje i ovčjeg stajskog gnoja.

Zemlju i ovčji stajski gnoj, koji je podalje od naših gredica, najprije je bilo potrebno utovariti u kolica, a zatim i dogurati do gredica.

12. Zemlju moramo istresti u gredice.

13. Tek usipanu zemlju potrebno je grabljama usitniti (ukoliko ima većih komada) te sve poravnati.

Prvi sloj u našim gredicama je sloj obične zemlje. Stavili smo četvora kolica obične zemlje. Na taj sloj stavili dvoja kolica ovčjeg stajskog gnoja.

Postupak smo ponavljali dok nismo popunili gredicu. Ostavili smo 10 - ak cm praznine za završni sloj.

14. Završni sloj u povišenim gredicama čini malčirano granje i usitnjene grančice koje su naši vrijedni učenici ručno usitnjavali.

15. Naše povišene gredice su spremne i čekaju proljeće kada ćemo u njih posaditi prve biljke koje ćemo uzgajati za čaj.

mini projekt	Izrada prirodnih sapuna i recikliranih svijeća
škola	Osnovna škola Vladimira Bečića Osijek, Osijek
razred	6. i 8. r.
korišteni materijal	<ul style="list-style-type: none"> - pribor i kemikalije za prirodne sapune: Natrijeva lužina (NaOH), voda, maslinovo ulje, eterična ulja, vaga, drvena kuhača, razne posude, štapni mikser - pribor za reciklirane svijeće: korištene svijeće, plamenik, posude, kalupi (staklene teglice)
tijek aktivnosti	<p>Reciklirane svijeće</p> <p>1. Već korištene svijeće otpili smo na plameniku u većoj posudi te sipali u male staklenke koje smo ukrašavali.</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div> <div style="text-align: center; margin-top: 10px;"> </div>

<p>tijek aktivnosti</p>	<p>Prirodni sapuni</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Izvagali smo natrijevu lužinu I otopili ju u određenoj količini vode, hladili tu smjesu te dodali 1 l maslinovog ulja. 2. Dobivenu rijetku smjesu miksali smo štapnim mikserom dok nismo dobili gustu smjesu. 3. U kalupe smo ulijevali smjesu gotovog sapuna. 4. Saponifikacija (proces stvaranja sapuna) traje oko 2 do 3 tjedna te smo nakon toga vadili sapune iz kalupa i oblikovali ih te pakirali.
<p>rezultati</p>	
<p>osvrt učenika</p>	<p>“U sklopu izvannastavne aktivnosti (ekolozima) često pravimo prirodne sapune i recikliramo svijeće kako bi naše proizvode predstavili drugim učenicima i nastavnicima te ih prodavali na Božićnom sajmu ili drugim školskim događanjima.”</p> <p>“Volimo izrađivati proizvode koji su prirodni I bez puno kemikalija jer je to zdravije I bolje za sve nas.”</p>
<p>osvrt učiteljice</p>	<p>Učenici su rado sudjelovali u svim aktivnostima izrade prirodnih proizvoda uz nadzor i upute učiteljice. Prirodne sapune i reciklirane svijeće prodavati ćemo na školskom sajmu.</p>

mini projekt	Razredni tepih od recikliranog materijala - Otti Berger
škola	OŠ "Mladost", Osijek
razred	3. razred (9 godina)
korišteni materijali	- karton, škare, ljepilo, pamučno pletivo, baranjsko tkanje (peškiri, stoljnjac, jastučnice), youtube video (https://www.youtube.com/watch?v=Fm3oXns4ppY&t=293s)
tijek aktivnosti	<p>1. Motivacija</p> <p>Metodom razgovora učenici otkrivaju imaju li igdje u kući ili u učionici "kutić za čitanje" te kakav bi on trebao biti. Razgovaraju o knjigama koje vole čitati i dijelovima koje svaka ima, detaljnije objašnjavaju što sadrži bilješka o piscu. Nakon razgovora, učenici slažu vremensku crtu života Otti Berger počevši od godine rođenja do godine smrti. Pomičući se na vremenskoj crti, učenici slušaju detalje iz života Otti Berger - jedine hrvatske umjetnice na prestižnoj školi Bauhaus. Nakon što su saznali kako je Otti rođena u Baranji te kako je bila tekstilna umjetnica koja je izrađivala radove na tkalačkom stanu, učenici gledaju i opipavaju izvorna baranjska tkanja te uočavaju boje i uzorke na njima. Nakon toga, gledajući reprodukcije radova Otti Berger, od kojih je najpoznatije djelo "Tepih za djecu" uspoređuju ih s peškirim i jastučnicama koje imaju pred sobom. Učenici kroz video uradak saznaju što je tkalački stan, za što služi i kako se na njemu radi.</p> <p>2. Izrada tkalačkog stana</p> <p>Učenici izrađuju "tkalački stan" od recikliranog materijala, točnije od pravokutnih dijelova koji su izrezani iz starog kartona. Nakon izrade, svaki učenik potpisuje svoj "tkalački stan" u stilu Bauhauasa - inicijalima svog imena, ali malim slovima.</p>

tijek aktivnosti

3. Izrada tkanj

Učenici režu pamučno pletivo u raznim bojama te ispreplitanjem pletiva na kartonskom tkalačkom stanu izrađuju svoj komad koji će biti dio zajedničkog razrednog tepiha.

4. Izrada tepiha

Nakon što su svi učenici izradili svoj komad tkanja, sve radove spajaju u jedan zajednički rad te izrađuju razredni tepih koji će u razredu koristiti kao mjesto za čitanje ili mjesto za govornika koji priča priču.

5. Evaluacija

Učenici jedan po jedan sjedaju na izrađeni tepih te komentiraju svoja zapažanja o radionici.

rezultati

osvrt učenika

„Radionica mi se jako sviđjela. Nikad prije nisam čula za ime Otti Berger, a bila je velika umjetnica. Nisam mislila da ćemo uspjeti napraviti svoje tkalačke stanove, pogotovo ne od kartona i svoje tkanine pa me oduševio način koji uopće nije težak. Nosim svoj tkalački stan kući te ću pokušati napraviti još koji komad pletiva.”

osvrt učitelja/ice

Projekt je trajao 5 školskih sati. Učenici su slušali o životu Otti Berger s velikim zanimanjem iako su se prvi puta susreli s njenim imenom i pojmom tkalačkog stana. Vrlo su vješto izradili svoje tkalačke stanove. Iako s velikom nevjericom kako će uspjeti izraditi komad tkanine, svojim upornim radom, pomnim odabirom boja pletiva i promišljanjem o svom djelu, zajedničkim radom izradili su 23 komada koji su spojeni u jedno. Ponosno su sjedali na svoj razredni tepih i uživali u rezultatu i individualnog i timskog rada.

mini projekt	RAZVRSTAVANJE OTPADA
škola	OŠ Siniše Glavaševića, Vukovar
razred	5.- 8. r.
korišteni materijal	- koš za smeće
tijek aktivnosti	<p>Učenicima osmih razreda nije bio dovoljan jedan koš za smeće u razredu jer ih nakon nastave očekuju druge aktivnosti i sportski treninzi. Kako za užinu dobivaju jogurt u bočici, odlučili smo zamoliti ravnateljicu za dodatni koš u razredu u koji ćemo odlagati samo isprane i posušene bočice jogurta te ih petkom poslije zadnjega sata odlagati na eko otok u blizini škole. Osmaši su napravili i dva edukativna panoa u hodnicima naše škole o recikliranju te izradili na nastavi informatike i letke kojima podsjećaju što se odlaže u koji koš. Letke smo podijelili i građanima u naselju.</p>
Rzultat/i	<p>Edukativni pano OTPAD ili SMEĆE</p> <p>Edukativni pano TKO NIJE EKO POJEDE GA ZEKO</p>

Rrzzultat/i

ODLAGANJE BOČICA NA EKO OTOKU

osvrt učenika

SLOGAN: Tko nije eko, pojede ga zeko (Lucija I Filip, 8.a)

“Volim raditi u grupi i na zraku, najbolje mi je bilo dijeliti letke.” (Jelena, 8.a)

“Važno je razvrstavati otpad u današnje vrijeme. Zapravo, već kasnimo. Nadam se da će ga u školi ubuduće razvrstavati, da smo to mlađima ostavili u nasljeđe.” (Magdalena, 8.a)

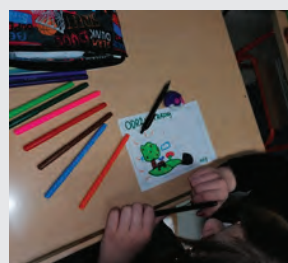
osvrt učitelja/ice

Osmaši su prihvatili razvrstavati otpad. U samome početku je bilo poteškoća jer su u "žuti" koš, koš sa žutom vrećicom trebali odlagati samo plastiku, a znalo se naći i drugoga smeća. Često ih je trebalo upozoravati i na odvajanje čepova bočica, no nakon gotovo mjesec dana sve je krenulo svojim tijekom. Rado su pristupili i edukaciji ostalih učenika predmetne nastave koji su u također počeli odvajati plastične bočice. Najveseliji su bili pri podjeli letaka o razvrstavanju našim građanima. Sigurno su odgovarali na pitanja građana i govorili o važnosti razvrstavanja.

mini projekt	Izrada i šivanje pernica za protuepidemiološke maske
škola	OŠ Siniše Glavaševića, Vukovar
razred	5. r. (dvadeset učenika)
korišteni materijali	- platno-žutica, škare, flomasteri za platno, ravnalo, olovka, igla, konac
tijek aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> Motivacija Upoznavanje učenika s važnošću nošenja maske u borbi protiv Covida19. Gledanje video materijala o tkanju i izradi platna, načinima proizvodnje te važnosti recikliranja, ljepoti i bogatstvu ručne proizvodnje. Odabir materijala i motiva Oslikavanje vlastite vizije održivoga razvoja na list papira (A5) Mjerenje, izrezivanje pernice od prirodnoga materijala/žutice. Učenje tehnika uvlačenja konca u iglu i šivanje. Otisak ilustracija u lokalnom tiskarskom obrtu. Prezentacija na školskoj web-stranici i facebook stranici.

tijek aktivnosti

Rezultat/i

Rezultat/i

osvrt učenika

“Bilo mi je super. Kad budem deda, stalno ću nešto šiti.” (Z.B.)

“Fora je stvoriti nešto svojim rukama i još to i koristiti jer nam te maske stalno trebaju i moraju biti čiste što im ova pernica omogućuje.” (L. K.)

“Sad sam shvatila što znači održivi razvoj – od naše ideje, crtanja na papiru, izrezivanja i šivanja preko tiska u tiskari i nošenja pernice svakoga dana u školi.” (D. K.)

osvrt učitelja/ice

Projekt je trajao 8 školskih sati. Najveći izazov učenicima bio je uvući konac u iglu. Tu su se najvještijim pokazala dvojica dječaka i jedna djevojčica koji su samoinicijativno pomagali i ostatku razreda. Doista je bilo predivno vidjeti kako su se trudili, jedni drugima pomagali kad netko “zapne”, shvaćali važnost vlastitoga rada i zajedništva. U svojim su osvrtima nakon toga istaknuli što znači održivi razvoj shvaćajući otada kako to nije ograničeno samo na ekologiju nego na sva područja čovjekova života (od vlastitog promišljanja, preko ilustriranja i strpljivosti pri crtanju, vještini šivanja, posjeti tiskari i poduka o načinu tiska na platno do uporabe pernice u školskoj svakodnevi.

mini projekt	Torbice za školsku obuču
škola	OŠ Siniše Glavaševića, Vukovar
razred	8. r. (14 godina)
korišteni materijali	- pamučno platno "žutica", igla, konac, škare, uže, šivaći stroj
tijek aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Motivacija Učenici su upoznali koncept održivog razvoja koji podrazumijeva razboritu uporabu prirodnih bogatstava i očuvanje prirode usporedo s kontinuiranim razvitkom gospodarstva i unaprijeđivanjem životne sredine te im je naglašena potreba skrbi pojedinca za članove svoje društvene zajednice kao i važnost obavljanja društveno-korisnog rada u njoj. Iz tih načela rodila se ideja o izradi ekoloških, platnenih torbica za nošenje obuće za školu koje bi, kao znak dobrodošlice, poklonili novopridošlim učenicima prvih razreda. 2. Pristupilo se osmišljavanju jednostavnog i funkcionalnog uporabnog predmeta predviđene namjene kojeg bi učenici mogli sami izraditi. 3. Provedeno je planiranje i nabava potrebnih materijala i pomagala koji su nužni za izradu platnenih torbica. 4. Sama izrada podrazumijevala je krojenje platna, učenje šivanja te spajanje iskrojenih dijelova ručnim šivanjem, rezanje užeta, završnu obradu platnenih torbica s tiskanjem loga škole te testiranje gotovog proizvoda. Kako se nakon testiranja kvalitete izrađenih torbica čvrstoća šavova pokazala nedovoljnom, ocijenjeno je da je nužno šavove ojačati strojnim šivanjem pri čemu je iskorišten postojeći šivaći stroj u školi. Kako bi se povećao kapacitet proizvodnje nabavljen je još jedan novi. U tu svrhu pojedini učenici naučili su i osnove šivanja strojem.

tijek aktivnosti	5. Uručenje gotovih platnenih torbica ravnateljici koja će ih predati prvašićima na početku predstojeće školske godine.
Rezultati	
osvrt učenika	<p>“Jako nam je bilo lijepo družiti se i učiti nove stvari. Nije mi bilo teško ostati toliko dugo u školi jer smo se jako dobro zabavljali. Nisam baš znala kako će mi ići šivanje jer to do sada nisam radila i malo me bilo strah, ali nastavnica je stalno bila uz nas, a i međusobno smo si puno pomagali. Na početku sam bila vrlo loša, ali poslije mi je baš krenulo. Najponosnija sam što sam naučila šivati šivaćom mašinom jer je to nešto što moja mama ne zna.”</p>
Osvrt učiteljice	<p>Projekt je jako zblžio učenike jer su uz glazbu, u opuštenoj i veseloj atmosferi učili nove vještine, bili kreativni i učinili nešto lijepo za druge. Jako su se veselili svakom novom susretu i nisu ih propuštali iako su se uvijek održavali nakon vrlo dugog i rasporedom zahtjevnog radnog dana. Bili su vrlo ponosni na sebe kada su svladali šivanje te su shvatili da ne moraju sve kupiti, nego i sami, jednostavno, mogu upotrebljavati otpadne materijale i od njih izrađivati predmete za svakodnevnu uporabu, točno prema svojim potrebama. Također, smatram da je izuzetan doprinos projekta u učenju vrijednosti vlastitog i tuđeg rada te razvitku samopouzdanja i fine motorike učenika, a posebice u zadovoljavanju socijalnih potreba u restriktivno doba COVID-a.</p>

mini projekt	Šivanje maski
škola	OŠ "Siniše Glavaševića", Vukovar
razred	4. i 8. razred (10 i 14 godina)
korišteni materijali	- tableti, pamučni material, pribor za šivanje
tijek aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Motivacija Upoznavanje sa važnostima samostalnog i odgovornog djelovanja u zaštiti okoliša i promicanja održivog razvoja. 2. Ideja Kako osvijestiti što veći broj ljudi o važnostima spomenute teme? Gdje bi mogli ostavljati eko poruke? S obzirom na današnje vrijeme kada smo zbog pandemije obvezni nositi maske, došli smo na ideju da eko poruke/cртеže učenika printamo na maske koje ćemo sami šivati. 3. Priprema eko poruka/cртеža Učenici su imali zadatak osmisliti i digitalno na tabletima urediti fotografije koje prikazuju važnost očuvanja planeta Zemlje. 4. Šivanje maski i print na platno 5. Presentacija radova Učenici su bili ponosni na svoje uratke, razmijenivali su svoje utiske i jedni drugima pojašnjavali svoje crteže.
rezultati	

rezultati

osvrt učenika

Iako se na početku činilo teško, uz pomoć učitelja uspjeli smo sašiti maske i ponosno ih nosimo.

osvrt učitelja/ice

Projekt je učenicima bio izuzetno zanimljiv i rado su sudjelovali. Najzanimljiviji dio je bio kada su vidjeli rezultate svog rada i isprobali maske koje su sami šivali.

Jako zanimljiv način prikaza poruka o važnosti aktivnog djelovanja održivog razvoja i očuvanja okoliša.

mini projekt	Šivanje maski
škola	OŠ "Siniše Glavaševića", Vukovar
razred	7.b r. (13 godina)
korišteni materijal	- tableti, pamučni materijal, pribor za šivanje, flomasteri za tkaninu
tijek aktivnosti	<p>Motivacija</p> <p>Upoznavanje s važnostima samostalnog i odgovornog djelovanja u zaštiti okoliša i promicanja održivog razvoja. Praktičnim aktivnostima povećati svijest učenika da svojim ponašanjem uveliko utječu na okoliš i održivi razvoj. Učenici su se upoznali s načelima Zero Waste pokreta (odbij, smanji, ponovo iskoristi, recikliraj) koji promovira život bez stvaranja otpada. Odlučili smo napraviti maske od starih tkanina.</p> <ol style="list-style-type: none"> Ideja <p>Razmišljali smo kako osvijestiti što veći broj ljudi o važnostima spomenute teme? Tražili smo načine kako si pomoći u procesuiranju poteškoća, kako se nositi sa stresnim situacijama u korona vremenu – odlučili smo da ćemo šivati. S obzirom na današnje vrijeme, kada smo zbog pandemije obvezni nositi maske, došli smo do ideje da sami sašijemo maske od recikliranih materijala.</p> Priprema kroja <p>Učenici su imali zadatak naći kroj i pripremiti ga na kartonu.</p> Šivanje maski <p>Mnogi su učenici prvi puta u životu imali iglu u ruci. Trebalo ih je podučiti osnovama – udijevanju konca u iglu, bodovima, ušivanju gume.</p> Prezentacija radova <p>Učenici su bili ponosni na svoje maske, oslikavali su ih porukama i crtežima .</p>

rezultati

osvrt učenika

Dali smo život starim stvarima , zabavili se i ponešto naučili.

Šivanje nam je bilo anti-stres terapija.

osvrt učiteljice

Projekt je trajao 2 školska sata. Učenicima je bio izuzetno zanimljiv i rado su sudjelovali. Upotrijebili smo stare stolnjake , zelene za dječake, a roza za djevojčice. Bilo je i drugih boja. Razmjenom ideja, međusobnim uvažavanjem i suradnjom uspjeli su dovršiti svoje maske. Najzanimljiviji dio bio je kada su vidjeli rezultate svog rada, isprobali maske koje su sami šivali i fotografirali se.

mini projekt	Šivanje
škola	OŠ "Mladost", Osijek
razred	3. razred (9 godina)
korišteni materijali	- šivaći stroj, stare tkanine
tijek aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Motivacija Kako ćemo izraditi zavjesicu za razredno kazalište. 2. Pripremne radnje Nabava šivaćeg stroja, prikupljanje rabljene tkanine, pozivanje gošći u učionicu. 3. Učimo šivati. 4. Izradili smo zavjesu.
rezultati	
osvrt učenika	Učenicima se sviđjelo šivati. Jedan učenik nije želio probati, ali kada je vidio da šivanjem može popraviti svog plišanca, odmah je isprobao.
Osvrt učitelja/ice	Projekt je trajao dva dana. Začudila me je učenička znatiželja i zainteresiranost. Ovo vidim kao održivu aktivnost sljedeće školske godine.

mini projekt	Izrada spremnika za plastične čepove i stare baterije
škola	OŠ "Siniše Glavaševića", Vukovar
razred	8. b r.
korišteni materijal	- kartonska kutija, stari poklopac kutije od cd-ova, papir, ljepilo, škare
tijek aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Upoznavanje učenika sa važnosti prikupljanja plastičnih čepova u svrhu humanitarnog rada (Plastičnim čepovima do skupih lijekova), te važnosti odvajanja plastike i potrošenih baterija od ostalog otpada. Proučili su sastav baterija te zaključili da baterije (akumulatori) sadrže teške metale poput žive, olova, kadmija i zato su često vrlo toksične te stoga zahtjevaju specijalan način recikliranja. 2. Kao spremnik za plastične čepove odabrali su kartonsku kutiju. Napravili su i isprintali natpis te spremnik postavili na vidljivo mjesto u učionici. 3. Kao spremnik za stare baterije odabrali su poklopac stare kutije za cd-ove. Napravili su i isprintali natpis te spremnik postavili na vidljivo mjesto u učionici. 4. Tijekom cijele školske godine učenici su odvajali plastične čepove i stare baterije u postavljene spremnike.
rezultati	 <p>A photograph showing a male student in a classroom standing behind a wooden table. On the table is a cardboard box with a sign that reads 'Plastični čepovi do skupih lijekova' and 'Stare baterije'. The student is holding a clear plastic bottle cap. The background shows a classroom setting with a bulletin board and a potted plant.</p>

osvrt učenika	<p>“Ovi spremnici me, kad sam u razredu, podsjetite da je potrebno odvajati čepove i stare baterije kao i razvrstavati sav ostali otpad.”</p> <p>“Jako sam sretan što smo od ničega napravili nešto korisno!”</p>
osvrt učitelja/ice	<p>Samo osmišljanje, prikupljanje materijala i izrada trajala je tri školska sata. Prikupljanje čepova i baterija trajalo je cijele školske godine.</p>

mini projekt	Vertikalni vrt
škola	OŠ "Mladost", Osijek
razred	5. razred (11 godina)
korišteni materijali	- sadnice sobnih biljaka, prazne plastične boce soka ili vode, šljunak, zemlja, plastični čepovi, špaga, pištolj za vruće lijepljenje, štapna lemilica
tijek aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> Motivacija Upoznavanje s načelima Zero Waste pokreta (odbij, smanji, ponovo iskoristi, recikliraj) koji promovira život bez stvaranja otpada. Učenici odbijaju kupovinu posude za sadnju i uočavaju da će smanjiti otpad i ponovo ga iskoristiti samostalnom izradom posuda koristeći plastične boce. Odabir prostora (staklena stijena u učionici) i vrsta sobnog bilja prema uvjetima u prostoru. Izrada posuda za sadnju bilja Uz malo mašte i sitnih predmeta koji bi vjerojatno završili u smeću, učenici su oblikovali višeće posude. Na dnu posude, od izrezanog vrha boce i kamenčića, napravili su spremnik za vodu kako bi biljka uvijek imala dovoljno vlage. Preostali prostor su ispunili zemljom koju su proizveli kompostiranjem i posadili sadnice zlatnog puzavca. Postavljanje višećeg vrta na prozor učionice. Predstavljanje vrta ostalim učenicima iz razreda tijekom kojeg je svaki sudionik radionice odabrao još jednog učenika iz razreda . Uslijedio je dogovor da će u paru voditi brigu i promatrati rast biljaka kroz buduće projekte. Prezentacija projekta povodom Dana škole.

tijek aktivnosti

rezultati

osvrt učenika

“Ponosna sam što imam svoju biljku u učionici. Naučila sam kako razmnožavati biljke reznicama pa ću jednu biljku posaditi i pokloniti mami. Konačno sam nešto lijepo uspio napraviti svojim rukama.”

“Idemo nagodinu posaditi još više cvijeća za cijelu školu. “

“Drago mi je što sam u izradi visećeg vrta imala pomoć prijatelja jer sama ne bih uspjela.”

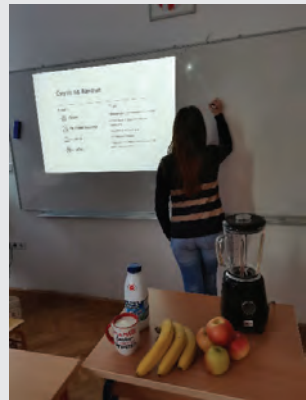
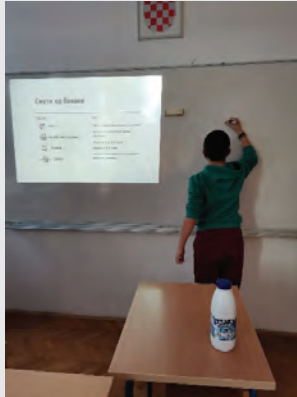
“Bilo mi je jako zanimljivo iako sam u početku mislio da ja to ne mogu napraviti.”

osvrt učitelja/ice

Projekt je trajao 5 školskih sati. Najveći izazov učenicima je bio oblikovanje posude za sadnju bilja tako da bude estetski lijepa i funkcionalna. Razmjenom ideja, međusobnim uvažavanjem i suradnjom uspjeli su postići dogovor. Svaka posuda i biljka različita su izgleda te je projekt razvijao ne samo timski rad već svijest o uvažavanju različitosti.

mini projekt	Zdravi razlomci
škola	OŠ " Siniše Glavaševića", Vukovar
razred	6. razred (12 godina)
korišteni materijali	- razno voće, mlijeko, žitarice, blender, čaše
tijek aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> Motivacija Upoznavanje sa zdravom i raznolikom prehranom, proizvodnjom hrane te razvijanje svijesti o važnosti pokušaja uzgoja vlastite hrane jer je sezonsko voće koje ubiremo u vlastitom vrtu uvijek najbolji izbor. Ideja Što učiniti s voćem koje je dozrijelo (točkaste banane, malo smežurane jabuke, kruške...?) Umjesto da pustimo da propadne i bacimo, ovakvo voće možemo dobro iskoristiti i napraviti ukusne smoothie. Smoothie je odličan način da si osiguramo potrebnu dozu vitamina, a brzi su i jednostavni za pripremu. Povezivanje sa nastavnim sadržajem Učenici su imali zadatak osmisliti recept za zdravi smoothie tako da količina sastojaka bude napisana razlomcima koji nakon skraćivanja do neskrativog daju točnu mjeru koju je potrebno staviti u smoothie. Izrada prezentacije Učenici su osmislili i isprobali smoothie, a zatim sastavili prezentaciju. Prezentacija projekta Na nastavi matematike učenici su prezentirali svoje recepte na sljedeći način: <ul style="list-style-type: none"> Jedan učenik prezentira svoj osmišljeni recept, a drugi učenik rješavanjem zadatka (skraćivanjem razlomaka) otkriva točne vrijednosti.

rezultati

osvrt učenika

Iako se na početku činilo teško, uspjeli smo osmisliti recepte i razmijeniti ideje sa vršnjacima. Zanimljiv način učenja i nastavni sati koji će nam sigurno ostati u sjećanju.

osvrt učitelja/ice

Projekt je učenicima bio izuzetno zanimljiv i rado su sudjelovali. Najveći izazov im je bio osmišljavanje recepta, preračunavanje mjernih jedinica i prikazivanje sastojaka isključivo razlomcima. Razmjenom ideja i međusobnim uvažavanjem razmijenili su recepte uz napomenu da će ih obavezno uvesti u svoju prehranu.

*„Ukoliko stvarno misliš da je
problematika zagađivanja manje važna
od ekonomije, probaj ne disati
dok brojiš novce.“*

Guy McPherson

Video materijali

Za vrijeme nastave na daljinu, prilagodili smo projektne aktivnosti takvom obliku nastave te su nastali sljedeći materijali:

Bake i djede

Učenici 2.a razreda OŠ "Mladost" Osijek, snimili su video zapis kao čestitku bakama i djedama za njihov dan, Europski dan međugeneracijske solidarnosti i na taj način doprinijeli ostvarenju globalnog cilja za održivi razvoj 11 – Održivi gradovi i zajednice.

Bicikl

Zanima li vas zašto je dobro voziti bicikl? Učenici 1.a razreda OŠ Blage Zadre Vukovar će vam to reći u kratkom filmu koji su stvorili sa svojom učiteljicom Patricijom Burazin.

Generalna skupština UN-a je na svom zasjedanju u travnju 2018. proglasila 3. lipanj Svjetskim danom bicikla s ciljem posvećivanja pozornosti biciklu u razvojnim strategijama i uključivanja bicikla u međunarodne, regionalne, nacionalne i lokalne razvojne politike i programe.

Dan planeta Zemlje

Lucija Lauš i Maja Milas bavile su se ostvarenjem 13 globalnog cilja za održivi razvoj – zaštom klime. Ako vas zanima kako možemo sudjelovati svi i kada, pogledajte film i postanite dio pokreta koji želi sačuvati Zemlju.

Svjetski dan oceana

U OŠ Vladimira Becića u Osijeku učenici su s učiteljem Markom Rajićem promišljali što radimo s morima u kojima se nalazi 90% života. Uz zvukove oceana promišljajte s njima o 14. globalnom cilju za održivi razvoj: Očuvanju vodenog svijeta.

Sloboda medija

Što je sloboda, a što sloboda medija? Svake godine, 3. svibnja obilježava se Svjetski dan slobode medija kojim se slave osnovni principi slobode medija, procjenjuje se sloboda medija u različitim državama svijeta, naglašava važnost neovisnosti medija i odaje počast novinarima i novinarkama koji su izgubili živote obavljajući svoj posao. Obilježava se od 1993. godine, a u fokusu nije samo sloboda medija nego i profesionalna etika u novinarstvu. O ovoj temi se promišljaju i učenici u OŠ Dalj u Dalju s učiteljicom Danielom Maršalek.

Daniela Maršalek

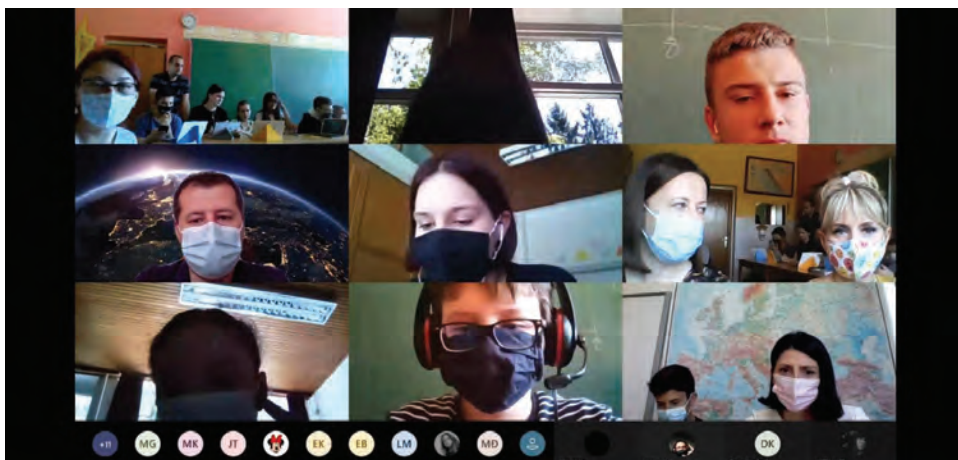
„Kroz većinu povijesti čovjek se morao boriti protiv prirode da bi preživio; tek u ovom stoljeću počinje shvaćati kako je potrebno zaštititi je kako bi preživio.“

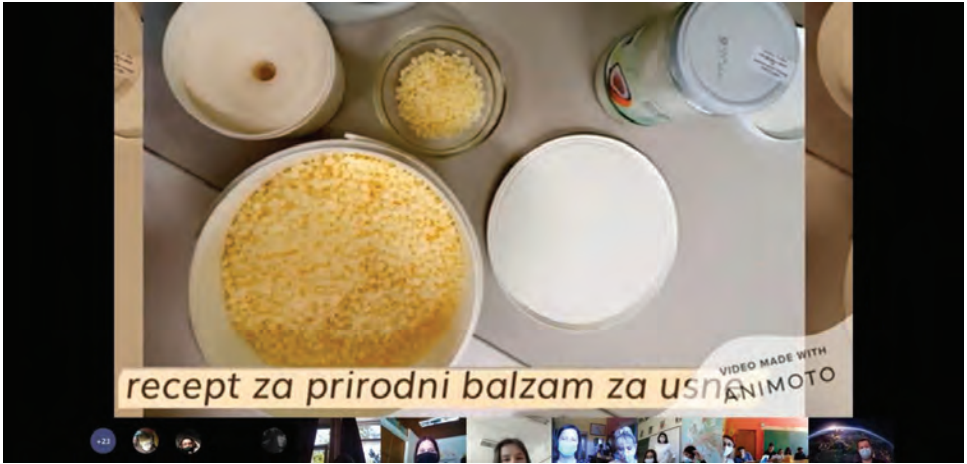
Jacques-Yves Cousteau

Online susreti - ono što nas je pratilo

škole	OŠ Vladimira Becića Osijek, OŠ Siniše Glavaševića Vukovar i OŠ Zmajevac
razredi	6. i 8. r.
tema	Razmjena iskustava
program susreta	1. Predstavljanje škole 2. Predstavljanje aktivnosti UZBRDO projekta 3. Kratko druženje i razmjena iskustava u manjim skupinama
učitelji	Maja Gligorov Radić i Marko Rajić

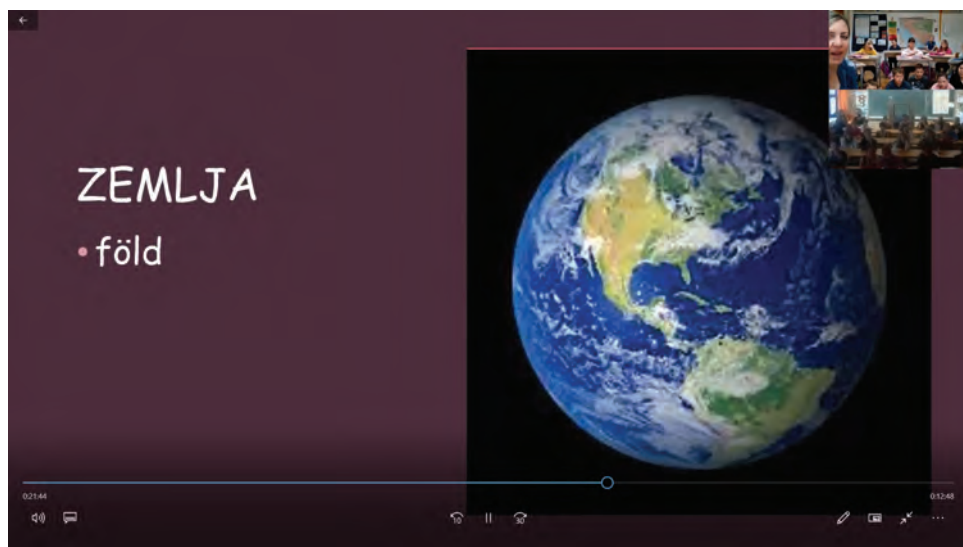
Međuškolski online susret učenika

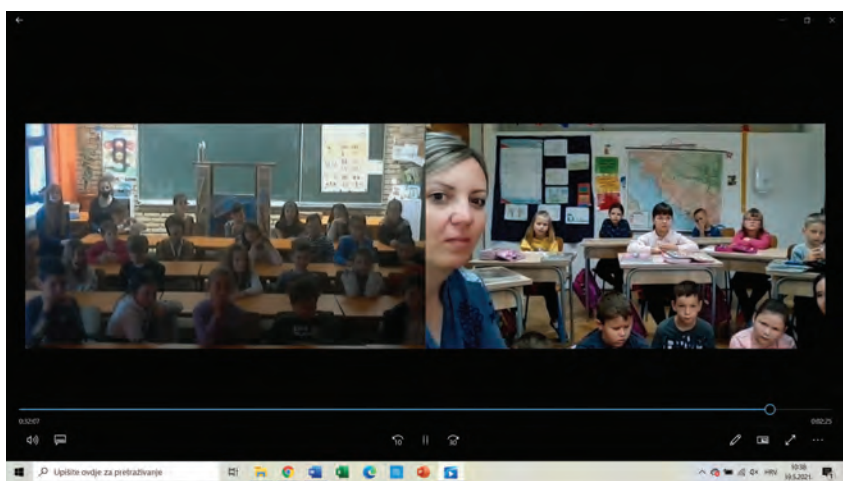

škole	Osnovna škola "Mladost" Osijek Osnovna škola Lug (Laskoi Altalanos Iskola)
razredi	3. kombinirani odjel 1.,2.,3.
tema	Učimo jedni druge - učimo zajedno (vršnjačko učenje)
program susreta	<ul style="list-style-type: none"> - uvodni pozdrav - međusobno predstavljanje škola I razreda - predstavljanje OŠ "Mladost" Osijek na mađarski prevodio Atila Adam, Ditin tata. - PPT prezentacija – učimo pozdrave, osnovne pojmove iz svakodnevnog života I pojmove iz područja održivog razreda na mađarskom jeziku - igra – izrađena u learning app programu (povezujemo sliku s nazivom na mađarskom jeziku) - brojalica – Eci, peci, pec (ec pec kimehec) – učenje I zajednička izvedba
učitelj/ica	Zehra Delić Maja Husar

Međuškolski online susret učenika

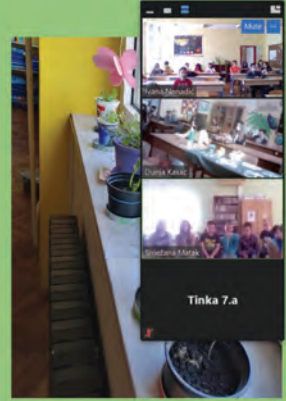

škole	OŠ "Tin Ujević", Osijek i OŠ "Vladimir Nazor", Komletinci
razredi	7. i 4. razredi
tema	Upoznavanje učenika i škola uz predstavljanje mini projekta
program susreta	<ol style="list-style-type: none"> 1. Predstavljanje učenika i škole OŠ "Tin Ujević" (prezentacija). Upoznavanje sa radionicama i mini projektom u sklopu projekta UZBRDO uz demonstraciju i prikaz radova. 2. Predstavljanje učenika i škole OŠ "Vladimir Nazor" (prezentacija). Upoznavanje sa radionicama i mini projektom u sklopu projekta UZBRDO. 3. Razgovor i pitanja učenika.
učiteljice	Dunja Kasač i Ivana Nenadić, Snježana Mata

Međuškolski online susret učenika

Od sjemenke do ploda - istraživački rad

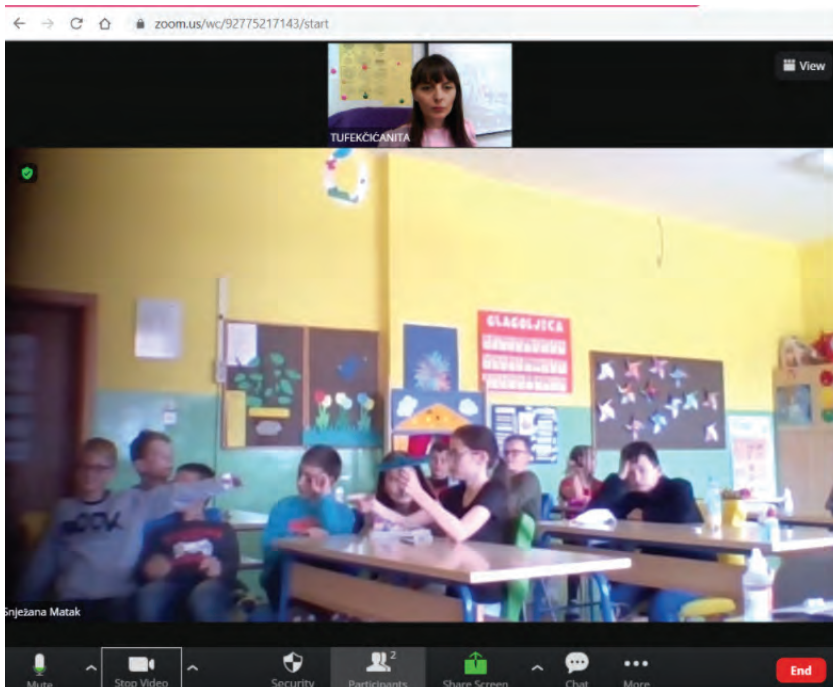

Online umrežavanje Osnovne škole „Antun i Stjepan Radić“ iz Gunje i Osnovne škole „Vladimir Nazor“ iz Komletinaca

Zadnja aktivnost u projektu UZBRDO bila je umrežavanje škola. Zbog epidemiološke situacije učenici nisu imali susret uživo, već je on organiziran putem aplikacije ZOOM *online*.

Susret su organizirale učiteljice Jasminka Hot i Snježana Matak uz vodstvo knjižničarke Anite Tufekčić.

Na online susretu učenici 4.a razreda Osnovne škole „Antun i Stjepan Radić“ iz Gunje prikazali su učenicima sedmominutni film u kojemu je prikazan proces izrade sapuna i razgovor s učenicima o sapunu i važnosti njegove upotrebe. Film se učenicima iz Komletinaca jako svidio pa su poželjeli i sami napraviti sapun. Nakon toga, učiteljica Snježana Matak je ispričala uz power point prezentaciju što su ona i njezini učenici radili u sklopu projekta UZBRDO, a njihov mini projekt se odnosio na volontiranje i sadnju luka u školskom vrtu. Zatim je učiteljica Jasminka ispričala što rade njezini GLOBOVCI na projektu „Živi svijet bara i močvara“. Za kraj, učenici iz Gunje pokazali su učenicima iz Komletinaca svoj nagrađivani film „Recikliranjem ukrasimo, Bon Bon spasimo“ u kome je prikazano kako možemo postupati u očuvanju okoliša. Susret je završio pozdravima i željom za novom suradnjom u budućim projektima.

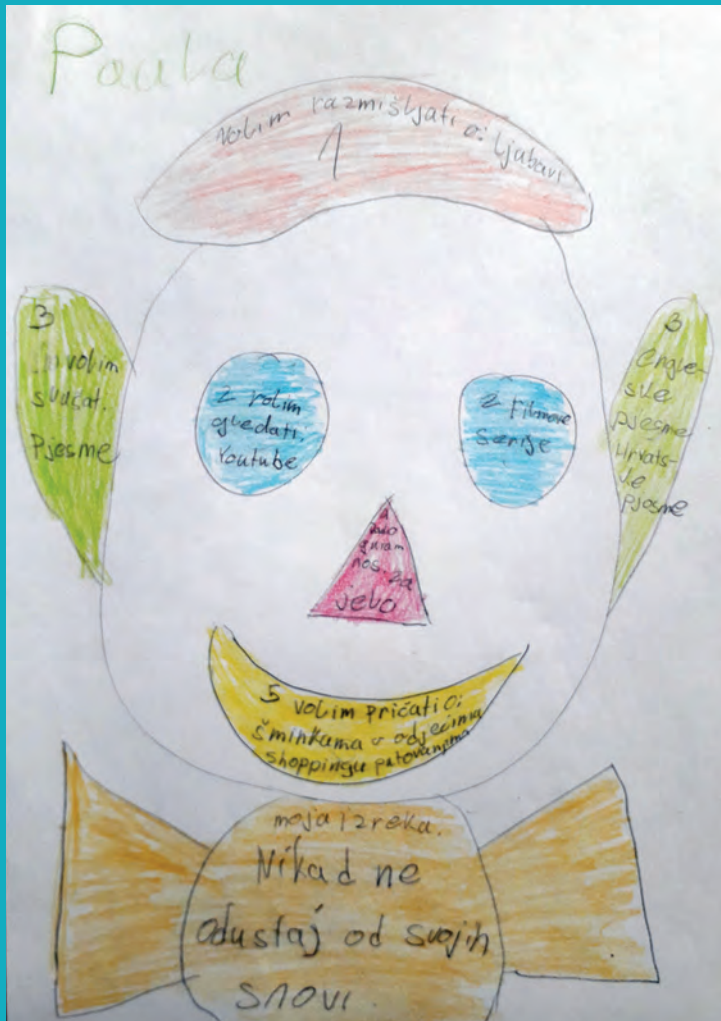

škole	OŠ Blage Zadre, Vukovar i OŠ Dalj, Dalj
razredi	5., 6., 7. i 8.
tema	Rasplet
program susreta	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uvodni pozdrav 2. Predstavljanje razreda 3. Izlaganje o aktivnostima provedenim u sklopu projekta 4. Pletenje narukvica prijateljstva (naknadno ćemo narukvice poslati jedni drugima) 5. Opušteni razgovor, pitanja, komentari
učiteljice	Ivana Pejić Šmit, Ana Kurbalija, Daniela Maršalek, Lidija Prša Plazibat

Međuškolski online-susret učenika

„Priroda je jedina knjiga koja na svim listovima nudi mnogo sadržaja.”

Goethe

Istraživali smo i koristili:

- Božin, S., Milović, S. Pašalić, A., Schröder, B., (2011.) *Svatko uči na svoj način*, Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje
- Devernay, B., Garašić, D., Vučić, V. (2001.) *Odgoj za obrazovanje za okoliš i održivi razvoj*, Zagreb: UNICEF - United Nations Children's Fund
- Građanski odgoj i obrazovanje, Modul: Zakon u razredu – prema kulturi vladavine prava i demokracije, Priručnik za nastavnike (2012.), Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje
- Hrvatski crveni križ, Humane vrednote, Priručnik za učitelje, Zagreb, 2001.
- Jensen, E. (2003.) *Super-nastava: nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje*, Zagreb: Educa
- Kompasito, Priručnik o odgoju i obrazovanju djece za ljudska prava, Katal media d.o.o., 2007.
- Mattes, W. (2007.) *Nove metode*, Zagreb: Naklada Ljevak
- Peko, Anđelka ; Janković, Josip, Zajedno jači, NGO PRONI, Osijek. 2000.
- Plummer, D. (2009.) *Kako pomoći djeci da izgrade samopoštovanje*, Zagreb: Naklada Kosinj
- Schumm, J.S. (2005.) *Škola bez muke*, Buševac: Ostvarenje
- Smith, J. (2010.) *Priručnik za lijenog učitelja*, Buševac: Ostvarenje
- Terhart, E. (2001.) *Metode poučavanja i učenja: uvod u probleme metodičke organizacije poučavanja i učenja*, Zagreb: Educa
- Vujović, A., Gudlin, J., Jelečević, N., Gajić, N., Uremović, M., Delić, Z. (2011): *Kulturna i duhovna baština zavičajja*, priručnik za nastavnike osnovnih škola, NDC Osijek

Izvori:

- <https://www.azoo.hr/izdavacka-djelatnost-arhiva/obrazovanje-za-odrzivi-razvoj/>
- <http://gel.gimpoz.hr/dokumenti/za%C5%A1tita-okoli%C5%A1a-i-odr%C5%BEivi-razvoj-priru%C4%8Dnik-za-nastavnike>
- <https://www.odraz.hr/publikacije/publikacija/novi-izazov-globalni-ciljevi-odrzivog-razvoja-do-2030/>
- <https://www.odraz.hr/publikacije/publikacija/provedba-ciljeva-odrzivog-razvoja-u-hrvatskoj-perspektiva-civilnog-drustva-2/>
- <https://www.odraz.hr/publikacije/>
- Jesmo li prestari za igru: www.pinterest.com

Fototransfer slike na drvo: internet

*„Postoji izvrstan učitelj, ako ga
razumijemo: to je priroda.”*

Kleist

Zahvale

Dodatna vrijednost cijelog projekta bila je suradnja ravnateljica, učiteljica, učenika, domara, spremačica, kuharica, umirovljenika, roditelja i lokalne zajednice.

OŠ Vladimira Becića Osijek, Osijek

Zahvala tetama spremačicama, domaru te bivšoj ravnateljici Tatjani Kristek i sadašnjoj ravnateljici Mariji Orkić na podršci koju smo imali prilikom provedbe ovoga projekta.

OŠ Dalj, Dalj

Zahvaljujemo ravnatelju Marku Staniću za podršku i potporu, domarima Darinku Šimiću i Antunu Maričaku koji su nam pomogli izraditi namještaj.

OŠ Siniše Glavaševića, Vukovar

Zahvaljujemo ravnateljici Slavici Mišić za podršku u radu na projektu te teti Aneški Pendić, spremačici u mirovini, po struci krojačici koja nam je bila velika potpora u radu.

OŠ „Mladost“ Osijek, Osijek

Zahvaljujemo ravnatelju Josipu Jukiću za podršku, domaru Radetu Beceu za pomoć u kompostiranju, Mili Lončar koja nas je naučila izrađivati lutkice, Larinoj baki Popović i njezinoj prijateljici Marini koje su nas učile šivati, gospodinu Olujiću koji nam je bio domaćin na izložbi, napravio naše prve umjetničke fotografije te gostovao na otvorenju izložbe Ljudi iz 3.a by Olujić u školi.

OŠ „Vladimir Nazor“, Komletinci

Zahvaljujemo ravnateljici Katici Novoselac za podršku, Katarini Topčić, učiteljici koja je u vrijeme projekta bila pripravnica i aktivno sudjelovala u svim aktivnostima projekta i Svjetlani Bilić, vlasnici OPG-a Bilić iz Komletinaca koja je svojim iskustvom i znanjem pomagala u radu školskog vrta, savjetovala učitelje i učenike te se rado uključivala u svakoj akciji sisanja, sadnje ili održavanja vrta.

OŠ “Antun I Stjepan Radić”, Gunja

Zahvaljujemo ravnatelju Stipici Mišuri na podršci, učiteljica Jasminki Hot i kolegici Jeleni Cvijović koja je vodila radionicu izrade sapuna te učiteljicama Mirjani Franić Mehičić i Emiji Muminović.

OŠ “Tin Ujević”, Osijek

Zahvaljujemo Srećku Ivkoviću, nastavniku tehničke kulture za pomoć u radu na stroju Unimat, Ivani Vrban, za sudjelovanje i pratnju učenika u Latinovac i Karanac.

OŠ Lug, Lug - LASKÓI ÁLTALÁNOS ISKOLA

Zahvaljujem ravnateljici Ani Kovačević na podršci, kolegicama Margiti Mišković i Karoli Anđal, spremačici Margiti Dekanj i roditeljima učenika.

OŠ Blage Zadre, Vukovar

Zahvaljujemo ravnatelju Tihomiru Hidegu na podršci i domaru Zlatku Uremoviću na aktivnoj suradnji.

OŠ Zmajevac, Zmajevac

Zahvaljujemo ravnateljici Kingi Kolar na podršci, domaru Endreu Krompač, kuharici Ani Švajcer. U projektu su nam nesebično pomogle i Sipos Túr Klára (vjeroučiteljica koja nas je primila u svoj vrt s ljekovitim biljem), Gyöngyi Kettős (bivša učiteljica koja je pomagala u šivanju torbi), Danijel Akerman (dao nam je svoje sate i aktivno s učenicima radio na podizanju povišenih gredica) te Vandi Sen koja nas je upoznavala s ljekovitim biljem.

Projekt je financiran kroz Švicarsko-hrvatski program suradnje. Projekt sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Nansen dijalog centra i projektnog partnera OŠ Mladost Osijek i ne odražava nužno stajalište Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.